

30
ECONOMIE NATIONALA

TERA NOSTRA

SCHITE ECONOMICE

ASUPRA ROMANIEI

P. S. AURELIANU.

1

BUCURESTI
TYPOGRAPHIA LABORATORILOR ROMANI
19, STRADA ACADEMIEI, 19

1875.

De același autor :

NOTICE SUR LA ROUMANIE, principalement au point de vue de son Economie rurale, industrielle et commerciale (în colaborațiune cu D. A. Odobescu) Paris, 1867

CATECHISMULŢ ECONOMIEI POLITICE, a doua edițiune, București.

MANUALŢ DE AGRICULTURĂ pentru scólele primare. Bucur.

REVISTA SCIINTIFICĂ, diarŢ pentru vulgarizarea sciintelorŢ naturale, fizice Ţi economice, 5 volume de la 1870 - 1875, (în colaborațiune cu D. Gr. Stăfănescu)

MONITORULŢ COMUNELORŢ, diarŢ di agricultură practică, 3 volume de la 1861 - 1863. - Publicațiune oficială.

ECONOMIE NATIONALA

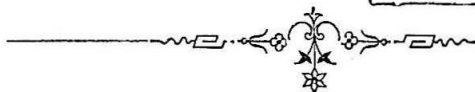
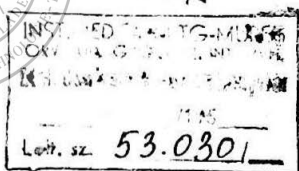
TERA NOSTRA

SCHITE ECONOMICE

ASUPRA ROMANIEI

5048

27 MAY 2004

BUCURESTI

TYPOGRAPHIA LABORATORILOR ROMANI

19, STRADA ACADEMIEI, 19

1875.

10.384-

Parintelui meu

Omagiu de fiacșă amice și recunoștință.

Cea d'ânteiū dătorie a unui cetățenū este ca să șă cunoscă țera. A fi românū și a nu cunósce istoria și geografia României; forțele sêle productive; starea sa economică; avuțiile naturale cu care este înzestrată, este a dovedi uă indiferință pentru cea mai sântă din datoriile unui adevăratū cetățenū. Țera noastră suntemū noi; sunțū tóte generațiunile care au locuitū acestū pământū de la întemeierea statului românū și pînă în timpulū de față; este trecutulū și viitorulū nostru; este acestū pământū românescū moștenitū de la străbunii nostri, păstratū cu atâtea sacrificiū și transmisū generațiunilorū din vécū în vécū pînă în ziua de astăzi. După cumū dice învățatulū istoricū alū Franciei, d. Duruy, este ceva din noi însine în acei munți care ne protegū și ne varsă fecundele lorū ape; în acele rîuri care sunțū credincioșii nostri servitorī de atâtea vécuri; în acestū pământū în fine care este țerena sântă a părintilorū nostri. Astū-felū fiindū nicū uă datorie nu pôte fi mai importantă pentru unū cetățenū de câtū cunoscința țerei sale.

Credëndu că cunoscințele ce amă dobânditū asupra țerei nōstre potū fi de ore-care folosū compatrioțilorū meū, m' amă decisū a scōte la lumină acēstā carte. Produsū alū nemărginitei dorințe ce amă de a fi utilū țerei mele, rogū pe lectori să primēscā acēstā lucrare cu tōtā buna-voința și să o judece cu indulgență, fiindū espresiunea unei sante dētorii ce aveamū de împlinītū.

Intru cātū privesce dedicarea acestei cărți memoriei părintelui meū, mă simțū datorū a declara că, fiindū pătrunsū cumū că puținulū ce suntū îlū datorescū repausatului meū tată, amă ținutū a oferi acēstū produsū alū fiului memoriei părintelui, dreptū semnū de profundă și eternă recunoscință.

P. S. AURELIANU.

Ferestreū, în 4 Aprilie, 1875.

INTRODUCȚIUNE

România, ca ori-care altă țară, a avut revoluțiunile sale politice. Numai în vechiul acestă istoria noastră a înregistratū patru mișcări principale. La 1821 patriotulū Tudorū se scōlă pentru a curăți țera de fanarioți, țari-gradeni care făcuseră din patria noastră uă moșie de es-ploatatū. La 1848, țera amerintată în independința sa, se scōlă și și proclamă drepturile. La 1857 patrioțiul din Muntenia și Moldova lucrăză din tōte puterile pentru a uni cele donē țeri surore. La 1864 Statutulū transformăză în destulū de radicalū starea noastră socială și politică. În fine la 1866 Domnitorulū este destronatū; uă altă con-stituțiune se votăză și cārma țerei se încredințăză Mă-riei Sēle Domnitorulū Carolū I.

După atâtea revoluțiuni politice, altmintrelea cele mai liniștite din câte s'aū petrecutū în Europa, este timpulū ca să cugetămū la revoluțiunile noastre economice. Interesele noastre fundamentale și viitorulū țerei comandă tutulorū

românilor în general, puterilor Statului în particular, ca să determine scopul la care trebuie să ținteze totă activitatea noastră economică. Uă dată scopul precisat, programul alcătuit, suntem dator, fie-care în sfera noastră de activitate pe de uă parte, puterile Statului prin măsurile legislative și administrative pe de alta, să lucrăm cu totă energia putincioasă pentru realizarea programului nostru economic.

Caută să mărturisim că pînă astă-đi am lucrat cam pe dibuite la desvoltarea economiei noastre naționale. In lipsă de un plan combinat cu maturitate, pregătit și adoptat de totă inteligența română, de toate interesele, am pășit nesigur de la uă încercare la alta. Sisteme admise ca bune într'un an au fost desființate într'altul. Instituțiunile înființate de uă Adunare se au de un minister în scop de a desvolta cutare se au de un cutare industrie, au fost desființate de altă Adunare și de altă guvern; fără ca să li se lase cel puțin timpul necesar pentru a proba utilitatea se au de inutilitatea lor. Lucrul dacă nu este natural, cel puțin se esplică. In adevăr, dacă pentru organizațiunea unui domeniu, pentru înființarea unei fabrici și să cere un sistem, un plan conceput cu maturitate și esecutat cu strictete, necum pentru organizațiunea economică a unui stat. In lipsă de plan, în lipsă de legi economice, fie-care a lucrat după mîntea sa, după părerile sale, încredințat că va face mai bine ca predecesorii se. Resultatul atător încercări prin care am trecut nu putea fi de cât confusiunea și perderea celor mai prețioase forțe productive ale țerei. Și cu toate acestea esperiența altor staturi ar fi putut

să ne lumineze și să ne scutască de a face ênși-ne cercări peste cercări. In fine faptulă este îndeplinită și ne pôte servi celă puțin de lecțiune pentru viitoră.

Astădăi cândă de la mică pină la mare pare că ne-am pătrunsă cu toțil că prosperitatea țerei este strânsă legată cu starea sa economică; că, pină la ôre-care punctă, chiară esistența noastră politică este în relațiune strânsă cu desvoltagea noastră economică, este timpulă ca din preună cu toțil, înlăturândă oră-ce neînțelegere, să ne adunămă tôte puterile și să lucrămă pentru a precisa uă dată pentru totă-d'auna sistemulă nostru de economie națională.

In direcțiunea economică, ca și în cea socială și politică, România, toțil o recunoșcemă, are rolulă sêu de îndeplinită; rolulă este mare, demnă de uă națiune inteligentă, activă și inzestrată cu tôte ênsușirile care caracterisază popôrele cu viitoră. Punctulă de căpetenie este ca noi să înțelegemă care este partea la care avemă dreptă să aspirămă în mișcarea politică, socială și economică a Europei, și să scimă a ne organiza pentru îndeplinirea rolulă nostru potrivită cu geniulă națiunei noastre, cu aspirațiunile, caracterulă, moravurile și trebuințele poporului română.

Ne avândă pretențiunea de a așterne ună programă pentru întregă noastră economie, ne vomă mărgini în acestă introducțiune a arăta care, dintre diferitele ramură ale producțiunei, agricultură, comerciul și industrie, merită êntăitatea în programulă nostru economică; cu alte cuvinte, care din cele trei ramură de activitate trebuie să formeze temelială sistemulă nostru de economie națională.

Locuitorilă unei țeri potă să 'și aplice activitatea loră,

la orî-care ramură de producțiune arū voi; potū să dea preferință agriculturēi, orî comerțiului saū industriēi; acēstă însă nu vrea să dică că ei lucrēză potrivitū cu interesele lorū, cu condițiunile de totū felulū în care se află patria lorū. Unū despotū capriciosū saū unū ministru încăpățanatū, potū adesea să dea uă direcțiune falsă activității poporului ce suntū chienați a governa; potū întrebuița puterea lorū, fără a cruța nici-unū sacrificiū, ca dintr' uă țēră agricolă să facă cu orî-ce prețū și fără transițiune uă națiune industrială orî comercială. Istoria desvoltării economice a diferitelorū popōre din lume ne arată mai multe exemple de felulū acesta; însă nu ne arată nici-unulū că prin silnicie și contra tuturilor legilorū economice, uă țēră s' a folositū nețîndū sēmă de nestrămutatele legi la care este supusă desvoltarea economică a națiunilorū.

A esistatū și esistă încă suverani și ministri care façă cu nepomenita prosperitate economică a Engliterei, convin-gēndu-se că acēstă țēră datoresce înflorirea sa mai cu sēmă puternicei sale industrii și comerțiului sēū, aū căutatū ca, de astăđi pină mâne, să facă din staturī cu totulū agricole staturī industriale și comerciale. Cercarea a costatū multe sacrificii și rezultatulū n' a fostū corespundētorū și nici nu putea să fie, căci, după cumū amū disū, fenomenele economice suntū supuse, ca tōte cele-l-alte fenomene, la legi nestrămutate pe care uă națiune nu le pōte nesocoti fără a resimți contra-lovitura în interesele sale.

Intru câtū privesce Romānia, façă cu condițiunile în care se află, agricultura merită loculū d'ântēiū în programulū nostru economicū; ea singură este temelie cea

mai solidă pe care putem zidi edificiul nostru economic și social. Și ca să fim bine înțelegi vom adăogi că prin agricultură înțelegem pe lângă producțiunea plantelor și animalelor, și industriile accesorii ale exploatațiunilor agricole, precum sunt fabricațiunea zacărului, a alcoolului, a feculei, a uleiurilor și alte industrii care se potă aneza pe lângă o exploatațiune rurală.

România a fost de cândă există o țără mai pre susă de tôte agricolă. Descendenți ai poporului roman, noi români am păstrat pînă astăzi aceeași aplecare pentru lucrările câmpului ca și strămoșii noștri. Istoria ne spune că romanii socotău că numai arta militară și agricultura suntă indeletniciri de ne de omen liberă. Artele mecanice și comerțul nu se bucură de mare favore la Roma. Noi am păstrat cu atăta sântenie deprinderile strămoșilor noștri că, chiară cu dauna intereselor noastre, am nesocotit ca și densă meseriile și comerțul. Suntem dară agricultori de rasă. Pe lângă acăsta împrejurările și condițiunile topografice, geologice și climatice în care se află țera noastră, condițiuni din cele mai priinciöse pentru agricultură, au contribuit ca să înrădăcineze și mai adencă deprinderile moștenite de la strămoșii noștri. Așa dară, pe de o parte deprinderea datorită originii noastre, pe de alta concursul împrejurărilor, au făcută din noi o națiune esențială agricolă. Departe de a ne plânge despre acăsta, trebuie, din contră, să mulțumim Provedinței că existența noastră economică este fondată pe o industrie care este baza fundamentală a societății. Din vechime și pînă astăzi s'au aflat mulți bărbați distinși care au atribuită industriei propriu și multe din

neajunsurile sociale. Fără a fi de această părere, vom repeti după atâți alții că, agricultura a fost și este pînă astăzi considerată ca ocupațiunea cea mai proprie nu numai pentru prosperitatea materială dară și pentru dezvoltarea morală, pentru păstrarea și întărirea spiritului de familie și a bunelor moravuri. Noi românii în particular datorim agriculturii pe lingă existența noastră materială existența noastră politică și socială, păstrarea naționalității noastre, a datinelor și deprinderilor pe care se întemeiază latinitatea națiunii noastre. Imprejurări felurite au contribuit ca populațiunea orașelor la noi, ca și în alte câte-va staturî, să fie amestecată cu ómeni de altă naționalitate; ca obiceiurile, portul, tradițiunile și, pînă la óre-care punctu, simțulu național să fie alterat. Țerani, de felul lor mai tenaci, mai conservatori de cele moștenite de la strămoși, au resistat cu mai multă tăria, au păstrat cu uă sântă religiozitate nu numai portul, limba, ocupațiunile dară pînă și acele obiceiuri, acele datini care silescu să recunoscă și pe cei mai rău intenționați că românii suntu, cu corpul și cu sufletul, descendenții cei mai puri ai poporului român.

Astăzi trei pătrimi din populațiunea țerei se ocupă cu agricultura. Comerțul nostru cu țerile străine este alimentat cu produse agricole. Finanțele statului, mijlócele cu care se întimpină tóte cheltueele publice, se culeg mai tóte de la agricultori. Armata noastră este în mare parte compusă din copiii cultivatorilor.

Așa dară, în trecut ca și în prezent, am fost și suntem uă națiune agricolă; am trăit și trăim din agricultură. Astu-felú fiindú este fórte naturalú ca orí-cine

să întrebe : Fostă-a tratată agricultura română potrivit cu serviciile ce 'i datorește țera? Cu alte cuvinte : s'a împărțășit agricultura în proporțiune cu importanța sa din îmbunătățirile de totu felulu ce s'aũ revărsatũ peste țerã? Sã cercetãmũ.

Agricultura, ca orĩ-care industrie, cautã a realiza beneficiurĩ câtũ mai însemnate; însă ca să pótã ajunge la acestũ scopũ, trebuie să dispunã în modũ suficientũ de cele patru elemente primordiale ale producțiunei agricole adicã : capacitatea profesionalã, capitalulu, materiile prime și munca.

Capacitatea profesionalã se dobândesce prin învățatura în stabilimente speciale de tôte gradele. A fostũ unũ timpũ cândũ agricultura, ca și alte industrii, se învăța mai multũ prin deprindere; acosta se esplicã prin simplitatea procedãrilor care caracterisã ocupațiunile omuluĩ intr'ũã stare de civilisațiune înapoiatã. Astãđi cândũ industria agricolã a ajunsũ la unũ mare gradũ de perfecțiune; cândũ lucrãrile câmpulu se esecutãzã cu instrumente și mașini datorite sciinței mecanice; cândũ ẽnsușirile productive ale pãmẽntuluĩ se sporescũ prin ingrãșãminte și amendamente; cândũ prin irigațiune și drenagiũ se dã saũ se ia apa din stratulu arabilũ; cândũ economia vitelorũ a devenitũ uã sciințã din cele mai complicate; în fine, cândũ mai multe industrii complecse s'aũ anecatũ pe lingã exploatațiunile rurale, simpla deprindere nu mai este de ajunsũ pentru a învăța profesiunea de agricultorũ. Țẽrile cele mai civilisate din Europa, și în urma lorũ acelea care și-aũ recunoscutũ inferioritatea, n'aũ cruțatũ și nu cruțã nici unũ sacrificiũ pentru a înzestra agricultura cu

stabilimente de învățământ profesional superior, secundar și primar. Și mai mult: învățământul agricol s'a introdus în toate școlile primare, în seminare, în școlile normale și în școlile reale. În mai multe staturî din Germania, în Rusia, în Anglita, în Austria, în Franca s'a înființat cursuri de agricultură pe lângă Universitățile. Și ca cum nu ar fi de ajuns, cele mai multe staturî au înființat profesori de agricultură și orticultură care întreieră satele pentru a face conferințe agricole.

Esposițiunii agricole generale și locale; stabilimente pentru perfecționarea raseilor de vite; asociațiunii agricole; stațiunii esperimentale și alte instituțiuni de felul acesta, s'a înființat pentru a completa și a înlesni învățământul agricol.

Afară de învățământul profesional, învățământul primar rural a fost încurajat prin toate mijlocele putincioase. Legi severe esecutate cu strictetă, au îndatorat pe toți țeranii să și trimită copiii la școlă. Manuale practice de agricultură, almanacuri, diare agricole se publică pentru a propaga procedările perfecționate de cultură între cultivatorii.

Resultatul atitoru instituțiuni a fost îndemnarea junimeii de a se indeletnici cu industria agricolă; sporirea produțiunii, prosperitatea în toate ramurile agriculturii.

România, cū toate că n'are altă industrie de cât agricultura, de abia a fost înzestrată pe la 1852 cu o școlă de agricultură. Până mai acum câți-va ani nu numai că nu se procura acestu stabilimentu mijlocele cele mai indispensabile ca să pōtă trăi, dară i se disputa

esistența mai în fie-care sesiune a Adunării legiuitoare. Pare că era unî făcutî ca unica scólă ce avemî să fie atacată cu uă animositățe surprindătoare. Din fericire acea epocă nefastă pare că a trecutî. Uă singură scólă specială însă nu este de ajunsî pentru uă țēră agricolă. Afară de acēsta învățămētulî agricolî trebuie să fie graduatî după starea de preparațiune și după scopulî ce 'și propunî elevii. Intr'unî cuvētî, învățămētulî profesionalî alî agriculturēi este încă de creatî în țēra nōstră. Prin urmare una din cele d'ântēiî condițiunî de prosperitate agricolă, capacitatea profesională, ne lipsește.

Capitalulî este alî douilea elementî alî producțiunei agricole. În agricultură, ca și în industrie, cu câtî întreprindătorii potî să 'și procure capitalurile trebuincioșe cu mai multă înlesnire și cu procente moderate, cu atitî beneficiile realizate suntî mai mari. Comerțul nu arî putea esista fără creditî. Meseriași și neguțătorii află creditî cu multă înlesnire. Uă poliță, unî girî și celî din urmă comerciantî găsește banî. Marfa din prăvălie i se trimite mai în totî-d'auna pe creditî și plătesce treptatî după invoiala ce face. Agricultorulî nu se bucură de nici una din aceste înlesniri. S'a înființatî creditulî fondiarî, însă acētî stabilimētî financiarî va înlesni numai pre proprietari; agricultura nu se va folosi de bine-facerile acēstei instituțiunî de câtî în casulî cândî proprietarulî exploatăză singurî. Arendatorii și țeranii vorî fi, ca și pînă astăzi, prada cămătarilorî. Astî-felî dară, agricultura nōstră este lipsită pînă astăzi de uă instituțiune de creditî agricolî, de alî douilea elementî alî producțiunii.

Materiile prime, care coprinđu tōte îmbunătățirile ce

a.ă de scop.ă sporirea puterei productive a p.ăm.ăntului, ĩntre care iriga.ăiunile Ńi ĩng.ăr.ăşarea locurilor cultivate ocupă locul d'ant.ăi.ă, ne lipsesc.ă ĩn total.ă. P.ăm.ăntul.ă nostru fertil.ă din natura sa s'a exploatat.ă Ńi se exploat.ăză neprecurmat.ă, f.ără ca s.ă i se ĩnapoieze nici u.ă p.ărticic.ă din substan.ăele minerale Ńi organice ce'i ĩau ĩn tot.ă anul.ă recoltele. Cu asemenea sistem.ă de cultur.ă fertilitatea s'a ĩpu.ăinat.ă Ńi la multe moşii, u.ă dini.ăr.ă renumite prin rodnicia lor.ă, se vorbeşte ast.ăzi de locuri m.ăncate sau sleite.

Secetele neprecurmate care b.ăntuiesc.ă Ń.ăra de c.ă.ăi-va an.ă; ĩpu.ăinarea vitelor.ă, sunt.ă ĩmpregiur.ări care ar.ă fi trebuit.ă s.ă ne ĩndemne a ĩntroduce ĩn agricultura n.ăstr.ă iriga.ăiunile. P.ăn.ă ast.ăzi nici un.ă proprietar.ă nu s'a aflat.ă care s.ă ia ĩni.ăi.ăt.ăiva unei ĩmbun.ăt.ăi.ări a c.ăria eficacitate nu mai p.ăte fi supus.ă ĩndouielei.

ĩn fine munca, bra.ăele ĩnteligente, ĩn lipsă de capacitatea profesională Ńi de capitaluri, nu ĩnsuşesc.ă condi.ăiunile cerute, Ńi totul.ă se reduce la vechile deprinderi agricole.

Aşa dar.ă agricultura n.ăstr.ă, temelia edificiului economic.ă al.ă Rom.ăniei, este departe de a poseda elementele primordiale ale produc.ăiunii. Ast.ă-fel.ă fiind.ă, nu suntem.ă ĩn drept.ă a ne mira de starea sa de inferioritate ĩn compara.ăiune cu agricultura staturilor.ă ĩnaintate. Ce ne r.ăm.ăne d.ăr.ă de f.ăcut.ă? F.ără a perde timpul.ă trebuie s.ă ne ĩndrept.ăm.ă cu to.ăi.ă activitatea c.ătre agricultura Ń.ărei; trebuie ca puterile Statului, ĩn marginea atribu.ăiunilor.ă respective, s.ă al.ă pentru agricultur.ă t.ăt.ă sollicitudinea posibilă; s.ă o ĩnzestreze cu t.ăte ĩnstitu.ăiunile Ńi ameliora.ăiunile de care depinde proşperitatea sa; ĩn fine, s.ă fa-

cemă pentru agricultura națională ceea ce au făcut și fac cele mai multe state din Europa. Afară de agricultură, populațiunea rurală, care formează mai întregă populațiunea României, merită locul d'ânteu în preocupățiunile tuturilor acelor care doresc într'un mod serios prosperitatea țerei. Orice ameliorațiune nu va avea nici-ua valoare pînă cîndu forța inteligentă va jăcea în ignoranță, pînă cînd țeranul român nu va deveni un cetățen luminat. A mai amena înzestrarea agriculturii cu îmbunătățirile de care ea simte trebuință, este a dovedi uă adevărată nepăsare pentru prosperitatea națională. Cîndu totul se mișcă împregirul nostru; cîndu diferitele state se întrec care mai de care să prospereze economisesc, am să fim nise copii ingrati cîndu noi am sta pe loc; am justifica aserțiunile neintemeiate ale acelor care urmăresc înjosirea noastră.

Am dis că pe agricultură trebuie să se întemeieze edificiul nostru economic; cu acesta nu am înțeles că industria și comerțul trebuiesc neingrijite. Cu altă ocaziune am arătat că înființarea unei industrii naționale este uă trebuință de antea ordine pentru România; că, pre cât ne stă în putință, să căutăm a crea și întemeia toate industriile care ar putea prospera în condițiunile prezente ale țerei noastre. Solicitudinea puterilor Statului trebuie să îmbrățișeze cu aceeași căldură industria ca și agricultura. În cât despre comerț, fie-care înțelege că, dacă nu însușim condițiunile pentru a deveni uă națiune comerciantă, totuși interesele agriculturii și industriei ne impun datoria de a încuraja dezvoltarea comerțului român. Am păcatui contra celor mai vi-

tale interese ale țerei cându prin indiferința noastră, amū lăsa comerciulū țerei străinilorū, după cumū este deja lăsatū în mai multe localitați.

Ceea ce ne încuragiază este că de câtū-va timpū ceștiunile de natură economică preocupă pe românū. Unde pînă mai acumū câtū-va anū nici vorba economia națională nu esista în vocabularulū nostru economicū, astădī, afară de puține esecțiuni, românii de tôte treptele dovedescū că în fine s'aū pătrunsū cumū că nu pôte esista prosperitate politică fără prosperitate economică; că viitorulū nostru ca statū este în cea mai strânsă legătură cu desvoltarea economică a țerei. Acastă dispozițiune a spiritelorū este unica respălătire a celorū carii în mărginita lorū sferă de actiune, s'aū nevoitū a propaga ideile de economie națională și a desvolta între românii simțulū economicū care părea că dispăruse din inimele lorū. În același timpū, aplecarea spre cele economice ne încredinteză pe toți că românii se vorū pune să lucreze cu tótă activitatea și patriotismulū de care suntū înzestrați pentru a face ca, în celū mai scurtū terminū posibilū, *Țera noastră* să ocupe loculū ce i se cuvine în mișcarea economică a Europei.

TERA NOSTRA

Teritoriul. — Pozițiune geografică. — Limite. — Întindere. — Munți. — Rîuri. — Lacuri. — Diviziunea administrativă.

România este situată între $43^{\circ} 38'$ și $48^{\circ} 50'$ de latitudine septentrională și între $20^{\circ} 20'$ și $27^{\circ} 10'$ de longitudine orientală.

Configurațiunea sa geografică presintă aspectul unui amfiteatru a căruia vatră este imensa câmpie a Dunării, iară treptele sunt colinele și diferiții munți înșiruiți pînă la cele mai înalte vîrfuri ale Carpaților. În acestu imensu amfiteatru se află trei mari regiuni : regiunea câmpiilor, regiunea colinelor și regiunea munților.

Sunt puține Staturi care să intrunescă ca țera noastră situațiuni topografice pre câtu de variate pre atăt de priincioase pentru agricultură și industrie.

Vecinătățile sale sunt : la nord și la vest Austria ; la est Rusia și Turcia ; la sud Turcia.

Suprafața țerei noastre este de 24,240,931 pogone, sau 12,120,425 hectare, 1330 mile geografice sau 6,123 leghe pătrate.

Pe acest teritoriu trăiesc aproape 5 milioane locuitori (4,424,961), împărțiți în proporțiuni inegale între sate și orașe, 3,463,782 în sate și 781,179 în orașe. În raport cu întinderea pământului sunt 722 locuitori pe o leghe pătrată.

Munții noștri sunt dintre cei mai frumoși și mai avuți din Europa ; se întind în lung de la un capăt al țerei pînă la celălalt. Ei sunt o ramură a Alpiilor bastarnici sau Carpați : înălțimea lor variază între 2,587 și 8,160 urme d'asupra nivelului mării. Vîrfurile cele mai înalte sunt muntele Sasului, al Bucegilor și Vîrfurile-Craiului.

Pentru a trece din România în Transilvania și în Banat sunt trecătoarele Verciorova, Vulcanu, Turnu-Roșu, Branu, Timeșu, Buzeu, Cornu-Luncii, Tulgeșu, Ghimeșu, Oitusu, Burgul și altele.

Puncturile culminante ale acestor munți sunt :

Omul sau Caraimanul	2650 metre
Parângul	2587 »
Piatra	2255 »
Tutana	2079 »
Céclăul sau Pionul	2720 »
Retezatul	2600 »
Ciurul	2174 »
Rarăul	2008 »

Céclăulă este déră celă mai înaltă munte din Romănia. După cumă spune Cantemiră din vârfulă sėu se vede Akermanulă, cândă timpulă este senină. Pe miđloculă sėu zăpada nu se topesce mai nică-odată.

Munții suntu una din avuțiile principale ale țerei; în sėnulă loră se află totă felulă de metale. Multe piraie care se coboră dintr'ėnșil cară nisipă amestecată cu prafă de aură. Țiganiilă numiți aurari, străngėu acestă aură și plătėu Dómnei, după cumă ne spune istoriculă Moldovei, 1600 dramură pe fie-care ană. Acéstă industrie se mai esercitėză și în ăilele nóstre.

Pădurile vergine și nesfirsite ale Carpaților indetuleză țera întrėgă cu cherestea; iară păsciunile de pe vėrfurile loră, nutrescă peste vară snte de miș de oi.

Mulțimea de isvóre de ape minerale țisnescă din stăncile munților nóstri.

Piraiiele care șerpuiescă de la vėrfură pînă la póle, nutrescă delicatulă păstrăvă, procurăndă în același timpă forța motrice pentru ferestraiiele aședate la pólele munților.

Pămėntulă Romăniei se înalță treptată de la țermură Dunării pînă în Carpați. Iată care este altitudinea principalelor orașe ale țerei :

Brăila	15 metre
Galați	15 »
Vasluiă.	76 »
Bucuresci.	77 »
Ploesci.	141 »
Bacăă	230 »
Tėrgoviștea.	262 »
Iassi	318 »

În România de dincoci de Milcovu s'a număratu optu sute șapte-deci și cinci munți dintre care 200 forméză lanțulu care o desparte de Transilvania și de Banatū.

Afară de munți esistă 304 dealuri dintre căre 114 suntū plantate cu vii iarū 190 cu livezi de pomi.

Nenumărate văi taie Muntenia în sensulu lățimei sële, iarū Moldova în alū lungimeī.

Sistemulu hidrograficū alū țerei este din cele mai bine condiționate pentru trebuințele agriculturēi și industriei. Isvorele nenumărate eșite din simulu Carpaților dau nascere piraieiurū care intrunindu-se forméză acele frumóse riuri care străbatū țera pină ce se varsă în Dunăre.

Dunărea, care țermureșce România pe uă lungime de aproape 125 leghe, este celū mai mărețū dintre fluviile Europei și în același timpū artera cea mai puternică a comerciului țerei. Adăncimea sea variază de la 18 pină la 60 urme; lărgimea sea merge sporindū pină ce se varsă în marea Négră; la vėrsătura Oltuluī este de uă leghe. Ea forméză mai multe insule, dintre care unele suntū locuite, iarū altele suntū acoperite de păduri mari de salcie, aninū și plopū, cumū și păsciuni bogate pe care se nutrescū nenumărate turme de vite.

La vėrsătura sea în marea Négră Dunărea se împarte în trei ramuri care suntū : Sulina, Sântu-George și Kilia (Tiagola). Dificultățile ce întâmpinaū corăbiile la gura Sulinei aū mai dispărutū în urma lucrărilor Comisiunei europēne a Dunării.

Termulu Dunării este în generalū șesū; acēsta face ca să se formeze mulțime de bălți pescóse, bălți care suntū una din ramurile de venitū cele mai productive.

Rîurile principale care se varsă în Dunăre sînt : Olutul, a căruia obîrșie este în Transilvania; intră în România pe la Turnu-Roșu, trece pe lîngă Romnic și Slatina și se varsă în Dunăre la Islaz, după ce a străbătut uă întindere de 350 kilometri. Intr'ensul se varsă rîurile Lotrul, Oltețul și Topologul. Elî formeză mai multe insule acoperite de păduri de salcie, plop, anin și richită, numite zăvoie.

Oltul este unul dintre cele mai însemnate rîuri ale țerei; în privința economică, el va deveni cu timpul uă cale de comunicațiune importantă.

Siretul isvorasce în Bucovina și intră în România pe la Mihăileni, străbate Moldova în totă lungimea sa pe uă întindere de 333 kilometre și se varsă în Dunăre lîngă Galați. In el se varsă Moldova, Bistrița, Troțușul din preună cu Cașinul, Oitusul, Tăslăul, Romnicul și Buzetul; la stînga sa se varsă Berladul.

Pe Siret ca și pe Bistrița se transportă plute de che-restea atăt din pădurile țerei cât și de la Dorna din Bucovina. Plutașii pun d'asupra plutei saci cu cereale pe care 'i aduc la Galați și în alte localități țermurase.

Prutul isvorasce din Carpați și se varsă în Dunăre între Galați și Reni după ce străbate uă lungime de 411 kilometre. Intr'ensul se varsă Bahluiul și Jijia. Pe Prut se transportă cătățimi însemnate de cereale și alte mărfuri din susul Moldovei pînă la Dunăre. Mai multe vapore trag șlepurile încărcate cu produse atăt în susul cât și în josul acestui rîu.

Afară de aceste trei rîuri importante, România este străbătută de altele mai înguste și anume :

Buzăul care isvorasce din Carpați și se varsă în Siretă lângă Galați; — Ialomița a căruia obârșie este în Carpați și se varsă în Dunăre în fața Herșovei după ce a priimită apele Prahovei, unită cu Teléjenul și cu Cricovul. După observațiunile făcute acestă riă pôte fi navigabilă de la Slobozia pînă în Dunăre; — Argeșul, isvorasce din Carpați trece pe lângă Pitești și se varsă în Dunăre lângă Olteniță, după ce a priimită apa Dâmboviței; — Dâmbovița trece prin București și dă în Argeș; — în fine Jiul care isvorasce din Transilvania, intră în România pe la Vulcan, trece pe lângă Târgu-Jiu și Craiova și se varsă în Dunăre în fața Rahovei; într'ensul se varsă Gilortul, Motrul, Amărădia.

România este strebătută de nenumărate piraie și de torente care se varsă în riurile menționate mai sus.

Amă disă că Dunărea formeză lacuri numite bălți; dintre acestea merită a fi citate canalul Borcea de lângă Călărași, Brateșul lângă Galați, Cahulul, Cartalul, Covurluiul, Ialpuțul lângă Bolgrad, Catlabuga și Kitai. Pe țermurii mării-Negre se află bălțile sărate Sasicu, Conducu, Șaganu, Alibei, Burna-Sola și Tusla.

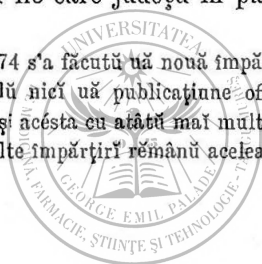
În interiorul țerei se afla peste 2000 eleștaie saă iazuri pline cu pesce; dintre acestea vomă cita eleștaiele Căldărușani, Snagovul, Vulturul, Dorohoiul saă Iezerul prin care trece Jijia, Cernica și altele.

În drépta și în stânga riurilor și riulețelor năstre se întindă lunci séu șesuri a căroră fertilitate este proverbială; aceste aluvióne cultivate neprecurmată de cândă se ține minte, continuă a produce recolte abundente. Unele dintr'ensele suntă păsciuul și fêncețe bogate.

În generală apele noastre suntă repede și multe cară petriși; cândă este timpă plointe, multe dintre riuri se varsă și producă inecăciuni mari; tărăscă copaci și chiară case. Cândă cade zăpadă multă și desghețulă se face de uădată, mai tôte apele se revarsă și ocazionăză pagube însemnate.

România este împărțită în 33 județe, 164 plăși și 2963 comune, din care 62 comune urbane și 2,901 comune rurale. Comunele suntă formate din 9,489 sate sau cătune. În tabloulă următoră extrasă din *Indicele comunelor la finele anului 1873*, se pôte vedea împărțirea administrativă pentru fie-care județ în parte (1)

(1) Prin legea din 1874 s'a făcută uă nouă împărțire comanală; pînă astăzi însă neposedândă nici uă publicațiune oficială, ne mărginim a da divisiunea vechiă, și acesta cu atâtă mai multă că afară de numărul comunelor, cele-alte împărțiri rămână aceleași.

No. JUDETELOR	NUMIREA JUDETELOR	NUMERUL PLASILOR	No. COMUNELOR			No. SAT. SÈU CAT. DIN CARE SUNT FOR- MATE COMUNELE.	NUMIREA CAPITALELOR DE JUDETIE
			URBANE	RURALE	TOTALU		
1	Argeșu.	7	2	141	143	629	Pitești
2	Bacău	5	2	83	85	378	Bacău
3	Bolgradă	3	1	60	61	64	Bolgradă
4	Botoșani	6	2	50	52	222	Botoșani
5	Brăila	2	1	48	49	133	Brăila
6	Buzău	6	2	100	108	437	Buzău
7	Cahulă	3	1	45	96	115	Cahulă
8	Covurluiă	3	1	43	44	118	Galați
9	Dâmbovița	7	3	115	118	371	Târgoviște
10	Dolju	7	2	145	147	409	Craiova
11	Dorohoiă	6	3	44	47	216	Dorohoiă
12	Fălciu	4	1	71	72	166	Huși
13	Gorjă	6	1	154	155	303	Târgu-Jiu
14	Ialomița	4	1	86	87	166	Călărăși
15	Iași	7	2	42	44	389	Iași
16	Ilfov	6	2	118	120	414	București
17	Ismail	4	—	2	6	36	Ismail
18	Mehedinți	7	3	185	108	460	Severin
19	Muscelă	5	1	84	85	218	Câmpu-lung
20	Nămțu	5	2	49	51	331	Pétra
21	Oltă	4	1	100	101	339	Slatina
22	Prahova	7	6	144	150	432	Ploesci
23	Putna	5	3	82	85	246	Focșani
24	Romnicu-Sărat	7	1	85	86	226	Romnicu-Sărat
25	Romană	4	1	74	75	229	Romană
26	Romanați	5	1	110	111	202	Caracală
27	Suceva	4	1	40	41	218	Fălticeni
28	Tecuciă	4	1	56	57	256	Tecuciă
29	Teleormană	4	4	133	137	222	Turnu-Măgur.
30	Tutova	5	1	72	73	250	Bêrladă
31	Vasluiă	5	1	66	67	264	Vasluiă
32	Vâlcea	7	3	159	162	382	Romnică
33	Vlașca	4	1	109	110	248	Giurgiu
	Totală	164	62	2901	2963	9409	

Orașele principale ale României sunt :

Bucurescii, capitala țării. Acestu orașu fondatū in secolulū alū trei-spre-decelea pe țermuriū Dâmboviței, este la depărtare de 70 kilometre de portulū Giurgiu. Celū din urmă recensimentū a comtatū că se află in Bucurescī 15,000 case și 123 Biserici.

Iasiū, odinióră capitala Moldovei, are 8,300 case și 52 biserici.

Galațiū, portulū celū mai importantū alū Dunării.

Brăila, portū care rivaliséză cu Galațiū.

Craiova, pe Jiū, orașulū principalū din Oltenia.

Botoșaniū, orașū importantū prin comerciulū seū.

Ploiesciū, pe Prahova, orașū industrialū și comercialū.

Bacăū, pe Siretū și *Piteștiū* pe Argeșū, ambele orașe care mergū desvoltându-se.

In Bucurescī și Iasiū se află scaune mitropolitane; iarū in Romnicū, Romanū, Buzetū, Huși, Curtea-de-Argeșū și Ismailū scaune episcopale.

II

Populațiune. — Ochire economică. — Naționalitatea și limba — Numărul și sporirea populațiunei. — Populațiunea după seksu, — după profesiuni, — după naționalitate, — după religiune. — Mișcarea populațiunei.

Orî-câtă ară fi de importantă pentru dezvoltarea unui Statu, studiul diferitelor materii de Economie socială, nici-una dintre dênsele nu merită mai multă luare aminte ca cestiunea populațiunei. Consideratū economicese omulū ocupă celū d'ânteu locū între forțele viuī; fără dênsulū, fără inteligența și învătura sa, cele-l-alte forțe arū rămânea neîntrebuințate. Pentru aceste cuvinte în tôte țările civilisate guvernulū se ocupă cu uă deosebită sollicitudine de tôte miđlócele prin care se póte îmbunătăți traiulū populațiunei, și sporirea sea. Orî-câtū de prosperă ar fi produțiunea națiunală; orî cât de fericiți s'arū părea locuitorii unui statū, îndată ce se va constata că populațiunea în locū să se înmulțescă treptatū, stă pe loc sau se imputineză; este uă probă netăgăduită că acea societate este atinsă de una din acele bóle morale seu fisece care contribuescū la decadența Staturilorū.

Dacă staturile mari, populate cu decī de milióne de locuitori, caută a favorisa sporirea populațiunei, cu atâtū

mai multă țările mici, populate de câte-va milioane de suflete, sunt datore a nu cruța nici un sacrificiu spre a pune populațiunea în cele mai priincioase condițiuni pentru înmulțirea sea.

Țera noastră, în privința populațiunei, trece între Staturile mici; dară ca întindere teritorială avem pământu pentru uă întreită și împătrită populațiune de câtă avem astăzi. Mai mulți bărbați de Stată pătrunși de acestu adevărū au propusū ca să se aducă coloniī de străini. Nu intră în cadrulū acesteī lucrări ca să ne ocupămū cu amenunte asupra unei cestiuni atâtū de importante; de aceea ne vomū mărgini a sustine că dacă țera acēsta binecuvintată de Provedință a pututū să se strecore, ciontită de veciniī sēi, din atâtea cataclisme politice și sociale cu întinderea și populațiunea ce are astăzi, pōte fi sigură că în colonisarea cu străiniī și-arū afla sfirșitulū. Se obiectează că pământulū țerei stă nelucratū; că industria nu se desvoltază; ba unii pretindū că stamū necioplīți, nu ne civilisămū; că prin urmare interesele nōstre cele mai vitale reclamă ca să aducemū coloniī străine. Pōte că unele din aceste aserțiuni să fie în parte adevērate; însă nu se pōte contesta că desvoltarea economică a unui Statū este uă cestiune secundară pusă alături cu esistența sa politică. Ori-ce poporū practicū caută să 'și așede pe temelii solide esistența sa înlăturândū ori-ce ameliorațiune, fie câtū de importantă, cândū printr'ēnsa s'arū aduce verī-uă vătămare esistenței naționale. Noi credemū că în împrejurările politice, sociale și economice în care se află țera nōstră, colonisarea cu străini arū fi în tōte privințele vătămătoare. De aceea ne permitemū a recomanda să se facă.

tóte sacrificiile pentru ca populațiunea română să sporéscă, însă nici-uădată pe calea colonisării.

Românii suntu unú poporú de rasă latină, descendenți ai coloniilor romane aședate în Dacia; limba, trásurile costumele, moravurile, agricultura lorú suntu atâtea probe învederate. Ignoranța și mai adese-orí urmărirea de scopuri politice, au pututú să se îndoiască despre origina noastră; însă sciința, adevérata sciința, a dărâmatú tóte sistemele edificate pentru proiecte ascunse. Învęțații cei mari din Europa occidentală suntu unanimi în a sustine că puține popóre de némú latinú au păstratú cu mai multă fidelitate întipăririle originii lorú după cum le-au păstratú românii.

Afară de România de astă-zi, românii locuescú în Transilvania, Banatú, Basarabia, Maramureșú, Dobrogiá și într' uă parte a Macedoniei și a Tesaliei. Cele d'ânteiú patru provincii făcéú odinórá parte integrantă din România; însă la diferite epoce, vecinii mai puternicii de câtú noi, ne-au smulsú una câte una aceste steme ale corónei domnilorú români. Nevoiti a îndura acéstă silită trunchiaré a țerei nóstre, suntemú datorí a ne desvolta și a ne întări, a nu perde unú minutú din vedere pe frații nostri, și mai cu sémă a ne pătrunde că curândú saú mai târđiú Provediuța naționilorú va veni în ajutorulú românilorú după cumú a venitú în ajutorulú Italianilorú.

După celú din urmă recensiméntú făcutú la 1859 populațiunea totală a României se urca la 4,424,961 locuitori.

Legea sporirei acestei populațiuni este totú atâtú de importantă pentru noi ca și cunoscința cifrei sale absolute.

Din nenorocire nu posedăm nici-unu recensimântu oficialu înainte de 1844. De la această epocă mișcarea ascendentă a populațiunii noastre este următoarea :

Ani	No. locuitorilor	Sporirea
1844.	3,578,951	
1854.	4,000,000	578,951
1859.	4,424,961	424,961

Admitându cifra rotundă de 600,000 ca sporu alu populațiunii române în timpu de 10 ani, rezultă că aru trebui să trecă 80 de ani pînă ce să se îndoiască numărul locuitorilor. În Anglîtera, unde populațiunea se înmulțesce în cea mai mare proporțiune trebuiesc 50 de ani pentru ca să se îndoiască. Trebuie însă să se țină seamă de roiriile de emigranți cari pornesc în totu anul cu sutele de mi din Insulele Britanice.

Dacă s'arū mai fi făcutu unu altu recensimântu în 1870, atunci comparāndu'lu cu celū din 1859, ne-amū fi pututu încredința cu cātū sporesce populațiunea noastră în 10 ani. În totu casulū dāndū cređēmēntū recensimēntulū din 1844 noi amū putea să ne felicitāmū despre legea la care este supusă creșterea populațiunii noastre.

Teritoriulū român avēndū uă întindere de 12,120,425 ectare (24,240,931 pogone), 1,330 mile geografice saū 6,123 leghe pătrate, raportulū între numărulū locuitorilor și întinderea pāmēntulū este de 722 locuitori pe uă leghe pătrată. Acēstă populațiune este distribuită între orașe și sate cumū urmēzā : 781,179 locuitori în orașe și 3,643,782 în sate. Astū-felū darā din 10,000 locu.

tori 8,234, saŃ peste patru cincimi, locuiescŃ in sate Ńi mai puŃinŃ de uŃ cincime in oraŃe.

PopulaŃiunea totalŃ constituesce 172,060 familii in oraŃe Ńi 801,926 in sate.

In oraŃe familiile ocupŃ 104,272 case, iarŃ in sate 690,691; peste totŃ 794,963 case. ŢinendŃ sŃmŃ de numŃrulŃ caselorŃ, resultŃ cŃ in oraŃe locuiaŃ inŃr' uŃ casŃ 7 persŃne, iarŃ in sate 5 persŃne.

In ceea ce privesce seculŃ s'a constatatŃ la 1860 cŃ in RomŃnia se aflaŃ 2,276,558 bŃrbaŃi Ńi 2,184,403 femei; de unde urmŃzŃ cŃ la 100 locuitori 52 suntŃ bŃrbaŃi Ńi 48 femei. Inferioritatea numŃrului femeilorŃ este unŃ fenomenŃ economicŃ care se produce in prea puŃine staturŃ din Europa.

Starea civilŃ a populaŃiunii era la aceeaŃi epocŃ : 778,244 cŃsŃtoriti, 78,799 vŃduvi Ńi 116,943 celibatari.

Profesiunile celorŃ 973,986 capi de familie erau :

Agricultori	684,168
MeseriaŃi	59,869
Calfe	23,192
ComercianŃi.	30,417
FonŃionari administrativi Ńi comunali	22,811
Profesori	6,066
AdvocaŃi	318
Medici	227
HirurgŃi	151
MŃŃe	204
Farmacisti.	95
ArtiŃti	2,156
Preoti.	9,702

Călugări	4,672
Călugărițe...	4,078
Alte profesii	125,815

Din 1000 capi de familie sunt 702 agricultori, 62 meseriași și 32 comercianți.

Populațiunea străină era distribuită după naționalități în modul următoru :

28,136 Austriaci
9,545 Greci
3,658 Prusieni,
2,823 Englesi
2,706 Ruși,
2,635 Turci,
1,142 Francesi,
167 Italieni,
569 Alte naționalități.

Intre indigeni figurează aproape 300,000 țigani de rasă asiatică. Această populațiune sclavă pînă la 1848 s'a desrobotit de către guvernul provisoriu. Reîntorși în sclavie după căderea locotenenței domnesci, au fost emancipați prin răscumpărare sub domnia principelui Stirbei.

Religiunea românilor este cea ortodoxă; din populațiunea totală 4,198,662 locuitori țin de această religie; restul era împărțit cum urmează :

Catolici	45,152
Protestanți	28,903
Armeni	8,178
Lipoveni	8,375
Israeliti	134,168
Mahometani	1,323

Pentru *Mișcarea populațiunei* publicându-se datele pe 1871, le vom lua de temelii comparându-le cu acele din 1865.

Mișcarea stării civile în 1865 comparată cu aceea din 1871 pentru totă țera, se poate resuma cumă urméză :

	1865	1871
Căsătorii	35,505	28,010
Nasceri	127,797	145,010
Morți	89,058	114,576

Din comparațiunea acestorū cifre rezultă că în 1871 s'a făcutū mai puține căsătorii de câtū în 1865, faptū anormalū admitându-se că populațiunea noastră a crescutū după cumă pare a resulta din numărulū nascerilor. Ceea ce ne îngrijasce este că diferența între nasceri și morți în aceste două epoce constată descrescerea populațiunei; în adevărū în 1865 escedentulū nascerilorū asupra morțilorū a fostū de 38,739; iară în 1871 de 30,434, uă diferență de 8,305 nasceri în favoerea lui 1865.

Dupe secșū s'a născutū în :

	Băeți	Fete
1865	68,158	59,639
1871	76,884	68,126

Aū muritū în :

	Băeți	Fete
1865	48,078	40,980
1871	62,679	51,897

Și într'unū anū și într'altulū se constată că se nascū mai mulți băeți de câtū fete.

Din numărul total al născuților în 1871 s'au născut și morți 3409 copii, dintre care 716 în comunele urbane iară 2693 în acele rurale.

După aceste generalități credem că nu este de prisosă a intra în ore-care amenunte asupra mișcării populației în 1871, și acesta cu atât mai multă că datele de asemenea natură ne pot lumina în cestiuni de cel mai mare interes pentru țera noastră.

Vom începe cu *Căsătoriile*.

Cele mai multe căsătorii se fac în luna lui Ianuariu.

Iată cum sunt împărțite între diferitele luni ale anului :

Ianuariu	11,622	Iuliu	881
Februariu	2,648	Augustu	641
Martiu	193	Septembre	874
Aprilu	843	Octobre	2,595
Maiu	1,395	Noembre	3,679
Iuniu	591	Decembre	2,098

Lunile de iarnă sunt acelea în care se căsătoresc oamenii mai mult; după aceea vin Octombre și Noembre și din lunile de vară Maiu. Dacă în Decembre se fac mai puține căsătorii ca în Noembre, cauza este că în această lună cade postul Crăciunului și căsătoriile se fac numai pînă la Sântul Nicolae și după Nascerea Domnului. Păresimile său postul cel mare cădëndu și în Martie, se esplică puținele căsătorii ce se fac în această lună.

Din 28,010 căsătorii, se celebră 5120 în comunele urbane și 22,890 în comunele rurale.

Intre flcăi cu fete se fac în totă țera 23,677 căsă-

torii; între flăcăi cu veduve 911; între veduvi cu fete 1574; între veduvi cu veduve 1848.

Uă inovațiune norocită în serviciul statistic ne permite a cunoște și starea instrucțiunii celor căsătoriți. Din declarațiunile făcute înaintea oficerilor stării civile rezultă că din 28,010 bărbați însurați, 5046 au știut carte, iară 22,964 n'au știut; iară din același număr de femei măritate numai 2015 au știut scrie, iară 25,995 n'au știut.

Datele ce preced raportându-se la țera întregă, să vedem situațiunea sub raportul instrucțiunii căsătoritorilor în comunele urbane și în acele rurale.

În comunele urbane din 5120 bărbați însurați 2,720 au știut scrie, iară 2,400 n'au știut. Din același număr de femei măritate 1394 au știut scrie, iară 3726 n'au știut.

În comunele rurale din 22,890 bărbați căsătoriți numai 2326 au știut scrie, iară 20,569 n'au știut. Din același număr de femei căsătorite 621 au știut scrie, iară 22,269 n'au știut.

Aceste cifre vorbesc de sine-le. În comunele urbane jumătate din însurați știu carte, iară în cele rurale numai a noua parte. Ignorența femeilor este și mai mare: în orașu de abia uă treime și jumătate au știut scrie; iară în sate de abia a trei-deci și șésea parte din numărul totale au știut scrie.

Avem multe îmbunătățiri de făcut în țera; anteieta-tea se cuvine respândirei instrucțiunii, pentru căci dēnsa lipsindu-ne, ne lipsesce temelia edificiului social.

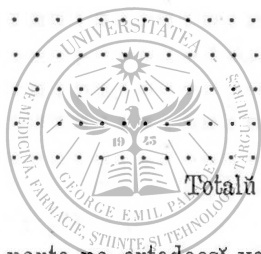
Etatea la care se căsătoresc bărbații și femeile avēndu

importantă din mai multe puncturi de vedere, să dăm uă idee după raportul ce există între etatea căsătoriților.

	Bărbați	Femei
Căsătoriți mai tineri de 21 ani	3,223	13,014
Intre 21 și 30 ani	19,921	12,975
Intre 30 și 45 ani	4,156	1,827
Intre 45 și 60 ani	690	191
Maî bătrâni de 60 ani	20	3

După religiune s'aû căsătoritû în 1871 în totă țera :

Ortodocși	52,176
Catolici	1,188
Protestanți	150
Armeni	96
Lipovani	46
Israeliti	2,364
Totalu	<u>56,020</u>

Lăsându la uă parte pe ortodocși vomû observa că din cei 1,188 catolici, 913 s'aû căsătoritû în comunele rurale, dintre care 490 în județulu Bacău, iară 318 în județulu Romanu; restulu în alte județe. Din cei 2364 israeliti, 1812 s'aû căsătoritû în orașe, iară 352 în sate, și mai cu sémă în județele Botoșani, Dorohoiu, Iași, Bacău, Suceva, Romanu, Vasluiu, Tecuciû și Putna. În orașe cele mai numeroșe căsătorii între israeliti s'aû făcutû în Iași 448, Botoșani 302, Ilfovû 200, Dorohoiu 124, Némțu 120, Suceava 98, Putna 88, Fălciû 50, etc. În câte-va din aceste orașe, lucru estraordinarû, s'aû căsătoritû mai multî israeliti de câtû ortodocși; astû-felû în Botoșani s'aû căsătoritû 302 israeliti și numai 202 or-

todocși; în Dorohoiu 124 israeliți și 90 ortodocși; în Făl-ticenii 52 ortodocși și 98 israeliți.

În Iași s'aũ căsătoritũ 466 ortodocși și 448 israeliți; în Némțu, și Piatra 167 ortodocși și 120 israeliți ; în Bucuresci 1760 ortodocși și 200 israeliți.

Ne permitemũ a supune aceste cifre la meditațiunea acelora care se interesază de mișcarea populațiunei în Ro-mânia. Dacă acéstã nãvãlire de specie nouã va continua a se desvolta și în alte județe, apoi negreșitũ cã va veni unũ timpũ cândũ populațiunea israelitã va întrece pe acea romãnã. Afarã de Galiția nu credemũ sã mai existe verĩ-unũ Statũ în Europa unde populațiunea indigenã sã fie cotropitã pe nesimțite de strãini, dupã cum suntemũ noi cotropiți.

Sã trecemũ la nãsceri.

În 1871 s'aũ nãscutũ 145,010 copii, dintre care 76,884 bãieți și 68,126 fete. Cel mai mulți copii s'aũ nãscutũ în luna lui Iuliũ, iarã cel mai puțini în Decem-bre. Oscilațiunea dupã luni este între 3847 și 7605. Dupã județe, Ilfovulũ figurãzã cu cele mai multe nãsceri, adicã cu 11,606 copii; dupã dẽnsulũ vine Prahova cu 7610, iarã Cahululũ și Ismailulũ cu cele mai puține, a-dicã cu 1601 copii.

În comunele urbane cele mai multe nãsceri s'aũ in-tẽmplatũ în luna lui Ianuariũ, iarã în comunele rurale în Iuliũ; acẽsta dovedesce cã țeraniĩ se însorã mai multũ în Noembrie, iarã orãșaniĩ în Maiũ.

Dupã starea civilã s'aũ nãscutũ copii legitimi 140,175 și nelegitimi 4409. Acești din urmã figurãzã 1948 în comunele urbane și 2461 în comunele rurale. Numãrulũ

copiilor legitimi născuți în orașe fiindu 25,919, iară în sate 114,256, urmédă că din numărul copiilor din orașe a trei-spre-decea parte suntă nelegitimi, iară în sate numai a patru-decea și șese parte. Resultatul cifrelor este prin urmare în favórea moralității țeranilor. Între orașe Bucurescii figuréză cu 651 copii naturali și Iași cu 283; după aceste orașe ca importanță numerică vină Ploestii și orașele din județul Prahova cu 78 copii, Botoșanii cu 76, Romanu cu 71, Bêrladu cu 64, Galații cu 60 și Craiova cu 55.

Copii găsiți s'aũ aflatũ 426 în tótă țera, dintre care 351 în orașe, iară 75 în sate.

Gemeni s'aũ constatatũ 1891, și a nune 644 în orașe iară 1247 în sate.

După religiune s'aũ născuți, în communele urbane 20,515 ortodocși, 777 catolici, 283 protestanți, 146 armeni, 298 lipovanı, 6196 israeliți; iară în comunele rurale : 112,966 ortodocși, 2045 catolici, 13 protestanți, 16 armeni, 74 lipovanı și 1678 israeliți; peste totũ 28,218 copii în orașe și 116,792 în sate.

Și în privința nascerilor avemũ de observatũ unũ fenomenũ unicũ pentru țera nóstră; în adevêrũ, în orașulũ Botoșanii s'aũ născuți 508 ortodocși, iară israeliți 671; în Iași numai 1099 ortodocși iară israeliți 1999; în Romanũ 268 ortodocși și 272 israeliți; în Fălticeni 126 ortodocși și 275 israeliți, adică îndovitũ și jumătate de câtũ românı; în Dorohoiũ 198 ortodocși și 322 israeliți; astũfelũ dară în patru orașe capitale ale țerei nascerile de copii românı suntă inferióre celorũ de copii israeliți! Suntũ apoi mai multe orașe unde diferența între copiii românı

și acei israeliți este foarte mică; astăzi-felul sunt Bacăul, Piatra, Vaslui.

Pentru a completa cercetările asupra mișcării populației, rămâne a ne ocupa și de morți. Numărul morților în totă țera a fost 114,576; dintre aceștia 30,908 în orașe și 83,668 în sate. Mortalitatea a fost mai mare în Decembrie, când a încetat din viață 12,583 inși, mai mică în Iunie când a murit 6578 inși.

Să vedem acum care este raportul între nașteri și morți. Numărul nașterilor fiind de 145,010, iar al morților 114,576, rezultă că nașterile covârșesc morțile cu 30,434 individe. Despărțind însă populația urbană de cea rurală, iată ce constatăm: în orașe numărul nașterilor fiind de 28,218, iar al morților de 30,908, urmând dintr'acosta că morțile covârșesc nașterile cu 2,690; în comunele rurale nașterile fiind în număr de 116,792, iar morțile 83,668, rezultă că nașterile covârșesc morțile cu 33,124.

Etatea la care mor locuitorii dintr'ua țară fiind un element economic important, credem de folos a pune în vederea cetitorilor gradațiunea morților după etate.

A murit în anul 1871 :

De la naștere pînă la 6 luni.	12,143	indiviđi.
De la 6 luni pînă 1 an.	8,734	—
De la 1 an pînă la 5 ani.	24,091	—
De la 5 pînă la 10 ani	11,263	—
De la 10 pînă la 20 ani.	8,839	—
De la 20 pînă la 30 ani.	9,133	—
De la 30 pînă la 40 ani.	9,185	—
De la 40 pînă la 50 ani.	8,634	—

De la 50 pînă la 60 anî.	8,035	indiviđi.
De la 60 pînă la 70 anî.	6,915	—
De la 70 pînă la 80 anî.	4,671	—
De la 80 pînă la 90 anî.	2,084	—
De la 90 pînă la 100 anî.	720	—
Mai bătrâni de 100 anî	129	—

După religiunea repausașilor, aș muritū: 105,768 ortodocși; 2842 catolici; 372 protestanți; 176 armeni; 356 lipovanî; 28 mahometanî; 5034 israeliți.

Dorința de a cunoșce dacă mortalitatea este aceeași între ortodocși și israeliți, ne-a îndemnatū a compara născerile și morțile în orașele unde se află mai mulți israeliți; rezultatul a fostū că în aceste orașe pentru populațiunea română morțile coversescū născerile; iară pentru israeliți născerile coversescū morțile; cu alte cuvinte pe cîndū populațiunea română descresce, israeliții se înmulțescū. Faptulū merită totă atențiunea atātū din punctulū de vedere politicū și economicū cātū și igienicū. Și pentru ca fie-care să pōtă apreția prin sine, reproducemū aci cifrele :

ROMÂNÎ

ORAȘELE	NASCUTI	MORTI	ESCEDENTU MORTILORU
Bacău	364	400	36
Botoșani	508	715	207
București	4,344	6,230	1,886
Dorohoiu	498	227	29
Iași	1,090	1,757	667
Fălticeni	126	154	28
Piatra și Némțu . .	453	509	56
Romanu	268	322	54

ISRAELITÎ

ORAȘELE	NASCUTI	MORTI	ESCEDENTU NASCERILORU
Bacău	253	146	107
Botoșani	671	468	203
București	478	360	118
Dorohoiu	322	259	63
Fălticeni	275	214	61
Iași	1,999	1,072	927
Piatra și Némțu . .	398	170	228
Romanu	272	217	55

Cadrulū acestei lucrări nu ne îngăduesce a intra în mai multe amănunte asupra populațiunei; sperămū, cu tôte acestea, că faptele constatate suntū de ajunsū pentru a atrage atențiunea românilorū asupra unei cestiuni care trebuie să ocupe în timpulū de față loculū d'ântēiū în meditațiunile lorū. Populațiunea, ca cele mai multe din cestiunile economice, și-are partea sa socială și politică; atâtū una câtū și alta merită tōtă atențiunea ómenilorū de statū; căci, înainte de tôte, tōtă activitatea socială trebuie să țintescă la ameliorațiunea stării morale, intelectuale și materiale a populațiunei. Pentru noi români în particularū, cestiunea populațiunei este nă cestiune de existență și de mărire națională. A favorisa prosperitatea economică și a neglige prosperitatea populațiunei, este ca cumū amū lucra pentru uă grădină pînă ce fructele aū ajunsū la maturitate, rămăindū ca alții, iară nu noi, să se folosescă de dēsele.

III

Clima. — Clima României. — Meteorologia. — Regiunile climatice și agricole. — Accidente climatice.

Prin pozițiunea sa geografică între $43^{\circ} 38'$ și $48^{\circ} 50'$ de latitudine nord, România face parte din zona temperată. Pentru ca cetitorul să aibă o idee generală despre starea noastră meteorologică și în același timp pentru a putea compara clima țerei cu a altor țări, vom resuma observațiunile meteorologice făcute la școala centrală de agricultură și silvicultură de la Ferăstrău în anii 1871 până la 1873.

Presiunea atmosferică, este unul din elementele principale ale studiului climatei într-o localitate. La Ferăstrău (lângă București), media anuală a presiunii a fost 75,48 în 1871, 75,55 în 1872 și 75,18 în 1873. În aceeași ană maxima extremă a presiunii a fost 77,00 la 2 martie, 76,05 la 3 martie și 77,15 la 9 decembrie. Minima extremă a fost 74,10 la 2 decembrie 74,05 la 2 februarie și 74,00 la 22 ianuarie.

După anotimpuri media a fost în acești trei ani 75,36 primăvara; 75,44 vara; 75,35 toamna și 75,69 iarna.

Temperatura este extremă. Vara termometrul se urcă pînă la 34 grade și iarna se întemplă să se cobóre pînă la 26 grade sub zero.

Media temperaturii după anotimpuri, a fost în acești trei ani : primăvara 11°, 7, vara 22°, 5, toamna 12°, 8, iarna —2°, 5. În același timp temperatura maximă extremă a fost 32°, 0 la 1 august 1871; 34°, 0 la 2 august 1872; 34°, 5 la 12 iuliu 1873. În ernele acelorași ani temperatura minimă extremă a fost —17°, 5 la 26 Decembre și 17 februarie 1871; —18°, 0 la 22 și 23 februarie și —15°, 0 la 16 februarie 1873.

Temperatura medie anuală a fost 9°, 9 în 1871, 12°, 9 în 1872 și 12°, 1 în 1873.

După observațiunile făcute de la 1861 pînă la 1866 cu termometrul Réaumur, s'a constatat temperaturile maxime și minime următoare :

1861	+29,7	și	—10,9
1862	+27,0	și	—12,0
1863	+23,8	și	— 8,9
1864	+22,1	și	—12,4
1865	+28,9	și	—13,4
1866	+30,8	și	—12,0

Avemă căldura ca în localitățile cele mai meridionale din Europa și geruri ca ale Rusiei și Suediei. Norocire că aceste extreme nu durează; intensitatea frigului ține multă două pînă la trei zile și se moinează. Căldura, din contră, ține în unii ani cu săptămânile și lunile, astă-fel că pământul se crépă și vegetațiunea se pălesce ca cum n'arū mai viețui.

De câți-va ani cătățimea de ploie și de zăpadă ce cade în cursul unui an s'a împuținată. S'a întâmplat să trecă luni întregi fără ca să cadă o picătură de ploie. În adevăr, observațiunile pluviometrice au constatat că în 1871 a cădută 66 centimetre și 4 milimetre de apă; în 1872 numai 42 centimetre și 6 milimetre; iară în 1873 volumul apei a fost 63 centimetre și 2 milimetre.

La același periodu a cădută zăpadă 34 centimetre și 5 milimetre în 1871; 1 metru și 7 centimetre în 1872 și 34 centimetre 9 milimetre în 1873. În acestu din urmă an toamna fiindu secetósă, cele mai multe grâne au fost apucate de iarnă neîncoltite. Acelea care resăriseră au suferit foarte mult de asprimea temperaturii; și cu atât mai mult că pământul era neacoperit de zăpadă. Grânele neresărite au trecut iarna în pământ și au resărit în destul de bine primăvara.

Venturile domnitoare sunt *Crivățul* (NEE) care suflă de la nord și *Austrul* (SOO și O). Cu câtu este de rece cel d'ânteu cu atât este de caldu cel d'alou douilea. *Băltărețul* (SEE), care vine de la marea Négră, suflă mai rar; iară *Zefirul* (S) adie foarte rar.

Din observațiunile a trei ani rezultă că *Crivățul* a suflat, termenul mediu, 155 zile într'unu an și *Austrul* 126 zile. Restul zilelor se împartu între *Băltărețul* și *Zefirul*.

Deosebite influințe locale contribuesc ca clima să varieze, mai cu seamă în ceea ce privesce temperatura, de la un județ la altul și chiar în acelaș județ. Astu-fel în județul Prahova, compus din câmpie, coline și

munți clima presintă diferențe notabile de la uă localitate la alta.

Orî-cumă arū fi, ținendū sémă pe de uă parte de clima generală a țerei și de clima specială produsă de împrejurările locale, iară pe de alta de plantele care reușescū mai bine în diferite părți ale țerei, se potū deosebi în totă România următóarele *Regiuni agricole* : 1° Regiunea viilorū și a porumbului; 2° Regiunea cerealelorū; 3° Regiunea păsciunilorū de vară și 4° Regiunea pădurilorū.

Intr'unū modū generalū regiunea viilorū coprinde totă partea țerei de la țermuriū Dunării și pînă la pólele Carpațilorū, pentru că acestū arbustū vegetéză și fructele sële se cocū în totă acéstă întindere. Însă pentru ca uă localitate óre-care să pótă forma regiunea specială a unei plante, trebuie ca în toți anii acea plantă să ajungă la maturitatea completă și produsele sële să fie de bună calitate. Căci, în aceea ce privesce vița, cu tóte că struguriū se cocū mai preste totū loculū în țera nóstră, afară de munți, însă nu este mai puținū adevăratū că, atâtū struguriū câtū și vinulū nu însușescū cualitățile cerute de câtū în regiunea colinelorū. Se face vinū la câmpie, dar acelu vinū este acru, nu duréză de câtū câte-va luni, pînă ce dă căldura peste dēnsulū. Astū-felū fiindū, vomū mărgini regiunea viilorū numai pentru acelu briū de coline care încinge țera nóstră mai de la unū capētū pînă la celū-altū, în care viile bine situate producū vinuri de calitate bună.

Țera nóstră fiindū aprópe de limita regiunei viilorū, suntemū nevoiți să suplinimū prin esposițiune condi-

țiunile climatice reclamate de vegetațiunea viței. De aceea viile noastre sunt situate pe dealuri înclinate, și dintre dâensele cele mai bune sunt acele espuse spre răsărit și sud. Totu pentru același cuvântu suntem nevoiți să cultivăm vița pe araci, pentru a lăsa pământul descoperit și a espune fructele la căldura sórelui. În această regiune cultura viiloru fiindu foarte delicată, s'a creatu clasa de muncitorii vierii, specialiști, care singuri potu conduce cu succesu această cultură. În țerile căldurose, cultura viiloru este foarte simplă și póte fi condusă de către orice agricultorú.

Regiunea viiloru este una din cele mai pitoresci și plină de viitorú; asociată cu cultura pomiloru roditorii și industriile accesorii ale acestorú produțiunii, această frumoasă regiune va deveni unú isvorú de avuție pentru țerá.

Putemú considera ca a doua regiune agricolă, regiunea porumbului. Acestă bine-cuvântată plantă vegeteză în România de la țermurii Dunării și pînă la pólele Carpațiloru. Nu esistă județu în care să nu se semene porumbú; dară loculú seú de predilecțiune suntú câmpiile întinse și grase și mai cu sémă bogatele șesurii de pe țermurii apelorú.

Alături cu porumbulú și amestecată cu dânsulú se află regiunea cerealelorú. Și acesta se desfășurá pe tótă câmpia Dunării și pe șesurile și colinele Moldovei.

Aceste doué regiunii, care ocupă mai tótă suprafața cultivabilă din România, suntú pînă astăzi unicele isvóre de venitú ale țerei.

A treia regiune este aceea a păsciunilorú de vară; ea cuprinde tóte localitățile consacrate fânețelorú și păsciuni-

loru' atâtu' la câmpie câtu' și la munte, localități unde producțiunea viteloru' este speculațiunea cea mai folositore.

Astă-felū întinsele păsciuni ale Bărăganului; păsciunile bogate de pe lunci și de pe coline; în fine păsciunile alpestre de pe vârfurile Carpaților, intră tôte în acéstă regiune agricolă. Clima mai temperată și situațiunea topografică facū ca acéstă regiune să fie relativū mai întinsă în Moldova.

A patra regiune, adică aceea a pădurilorū, coprinde mai înteu' muniū unde nici-uă cultură nu se pôte face; apoi pólele munțilorū, adică cele din urmă ramificațiunii, locuri prăpăstióse și sărace; în fine câmpiile acoperite cu păduri unde séu din cauza calității pământului, séu a marelū întinderi a domeniilorū, séu din necesitate economică, pământulū este consacratū producțiunei lemnelorū. La munte în acéstă regiune intră și aceea a păsciunilorū de vară în care turmele de oi petrecū de la Maiū pînă la Augustū.

Regiunile agricole caracteriséză pînă la óre-care punctū regiunile topografice pe care le-amū specificatū vorbindū despre teritoriū. În adevérū, topograficesce, România este compusă din trei regiuni bine delimitate, și anume : regiunea munțilorū, regiunea colinelorū și regiunea câmpiilorū. Fie-care din aceste regiuni este caracterisată printr'ua specialitate culturală.

Cea d'ânteu' regiune, adică aceea a munțilorū, începe de la țermurii Dunării, în fața Serbiei, forméză unū arcū la nordulū Munteniei paralelū cu Dunărea, apoi se urcă spre nordū, la răsăritulū Moldovei, pînă la fruntariile Bucovinei. Acéstă imensă regiune este esclusivū ocupată de păduri și păsciuni de vară.

A doua regiune, aceea a colinelor, se întinde la pîelele munților, urmîndu'î în prelungirea lor. Ea este caracterisată mai cu sémă prin cultura viilor și a arborilor fructiferi.

Regiunea a treia, a câmpiilor, se desfășură pe uă întindere imensă, între coline și Dunăre. Cultura cerealelor, a porumbului și a păsciunilor de vară caracterisază această regiune.

Accidente climatice băntuesc agricultura noastră; astûfelu sunt grindina, gerurile mari, secetele și inundațiunile.

Mai că nu trece anu ca să nu bată grindina în veriuă localitate; cu tôte acestea sunt epoce cându acestu fenomen meteorologic nu cruță mai nici-unu județu. Astûfelu în luna lui Iuniu 1874, grindina a distrus parte din vii și din cereale în cele mai multe județe ale țerii. În multe localități volumul sêu a fostu de mărimea ouălor și a omorit epur și vulpi. Viile din Prahova care au fostu bătute, au perditu totu lăstarii și recolta lor este compromisă pentru mai multu ani. Cerealele bătute pare că aru fi fostu melitate.

Păgubile ocașionate anualu de către diferitele accidente climatice, trecu peste trei milione lei.

În anii cându nu cade zăpadă, sêu cade prea puțină și este spulberată de vîntu, dacă se întemplă să fie geru mare, ca în 1873, cându termometrul a căduțu mai josu de 26 grade subu zero, semănăturile de tómnă suferă fórtu multu. Cându gerul vine după uă plóe cu zăpadă, apa inghiață pe pomi, după cum s'a întemplat în anul 1866; pomii roditori și copacii suferu fórtu multu, crăcile li se rupu, mugurii le degeră.

Se întemplă ca primăvara după câtă-va timp de căldură amăgitoare, să cadă brumă; în asemenea casu pomii fiindu parte înfloriți, recolta fructelor este compromisă.

De la unu timpu încóce secetele prelungite facu să sufere agricultura. Lunii întregi, începându de vara și pînă aprópe de finitulú tómnai, nu cade uă picătură de apă. În asemenea casuri recolta porumbului și semănăturile de tómnă suntú compromise, mai cu sémă dacă se întemplă ca și iarna să fie secetósă.

În anii cândú cade zăpadă multă și timpulú este plointe, inundațiunile pustiescú culturile situate pe lunci. În furia sa Oltulú și alte rîuri tărăscú case întregi și copaci; curățá păméntulú celú bunú de pe lunci și acopere cu petrișú păménturi bogate.

Norocire că aceste accidente nu se repetéză desú și că pagubele ce producú se potú repara prin asigurări, prin ameliorațiunea agriculturii și regimulú pădurilorú.

Astú-felú clima României este din cele mai favorabile unei agriculturii pre câtú de variată pre atátú de bogată. Afară de câte-va plante caracteristice ale zonei meridionale a Europei, precumú suntú măslinulú, portocalulú, lămăiulú, citrulú, nu esistă plantă în totú continentulú care să nu reușescă în țera nóstră. Tóte cerealele, începându cu cea mai meridională, adică porumbulú; plantele testile, inulú și cânepa; plantele industriale precumú roibia, rapița, hameiulú, șofranulú, pastelulú, maculú, cardera, sfecelele de zachărú și altele; plantele de nutrețú, luzerna, trifoiulú, sparceta, mazărichea; via și dudulú, doué culturii din cele mai avute; toți pomii roditori, începându de la persicú și migdalú; esențele forestiere cele

mai prețioase; în fine flora agricolă cea mai avută crește cu succes în clima noastră. Și ceea ce este mai mult, plante care cresc numai în Europa meridională, totuși reușesc în țera noastră; astu-felū suntū sorgho zacharatū, bumbaculū ierbosū, arachida și susanulū.

Culturī experimentale făcute neîntreruptū de la 1863 de cândū mi s'a incredințatū direcțiunea scōlei de agricultură și pînă astădī, imī permite să afirmū prin fapte ceea ce privesce plantele care reușescū în clima noastră.(1)

Cu asemenea condițiuni climatice; cu unū pămēntū de ântēia cualitate cum este în generalū pămēntulū nostru, suntemū în pozițiune a adopta sistemele de cultură cele mai variate și asolamentele cele mai bogate prin numărulū plantelorū cultivate; într'unū cuvēntū, nu ne lipsesce de câtū voința pentru a face ca într'unū timpū datū România să devie unū modelū în agricultura Europei.

(1) Amū adusū din străinătate tōte plantele cultivate în agricultura europeană; le-amū experimentatū neprecurmatū și m'amū convinsū că puține țēri potū cultiva unū numărū de plante atâtū de mare ca țera noastră.

IV

Productele naturale ale pământului. — Animale. — Paseri. — Amfibii. — Pesci. — Plante. — Formațiunea geologică. — Minerale. — Ape minerale. — Metale.

Sub numirea de *Producte naturale* ne propunem a face uă nomenclatură despre animalele, plantele și mineralele țerei noastre. Lipsa de lucrări speciale în asemenea materie va scusa înaintea lectorilor lacunele; în totu cazul credem că observațiunile proprii și extractele din monografiile de istorie naturală publicate pînă astă-zi, voru fi îndestulătoare pentru a ne permite să presintăm uă schiță despre productele naturale ale României.

Fauna noastră se pôte numera între cele mai avute din Europa. În adevăr, suntu puține animale din cele cunoscute pe conținutul europen care să nu se găsescă în pădurile munților și câmpiilor noastre. Rărima populațiunei în raportu cu întinderea pământului, a permisu fiarelor selbatice ca să se înmulțescă în așa grad, că multe dintr'ensele au devenitu vătămătoare agriculturii. Cu totă libertatea vânătoarei; cu totă plăcerea românilor pentru acastă artă, totuși pînă în prējma orașelor pădurile suntu locuite de animale care în alte țeri de abia se

mai întâlnesc în codrii depărtați. La câte-va kilometre de Bucuresci lupul se preumblă prin sate când ierenele sunt grele. Vulpea și pisica sălbatică, viezurele ca și dihorul, populază pădurile Panteleimonului, Cernichei, Comanei, păduri situate împrejurul capitalei. În satele de munte ursul vizitează grădinile, curțile și stupinile țeranilor; la câmp vulpea cutăză a visita coteșurile în tovărășie cu dihorul. Porumburile în satele de munte sunt vămuite de viezure sau bursucii. Astufel dară vênatul nu ne lipsese; trebuie să trecă ani, și ani mulți, pînă când vênatorii noștri să fie nevoiți a alerga prin munți și prin codri depărtați pentru ca să 'și satisfacă pasiunea.

Dintre animale mamifere se găsesce cerbul, căprioara, capra neagră, mistretul, ursul, lupul, vulpea, viezurele, vidra, pisica sălbatică, iepurele, veverița, nevăstuica, dihorul, ariciul, cărtița, șiorecile de câmp și liliacul.

Cerbul și căprioara sunt vênatul de predilecție al vênătorilor munteni; capra neagră, care s'a retras pe colții cei mai neaccesibili ai munților, este vênatul privilegiat al vênătorilor frunțași. Ursul este deja un vênat rar chiar în bungeturile cele mai bătrâne.

La câmp iepurele, lupul și vulpea sunt vênaturile obișnuite. Când ierenele sunt grele sficioșii iepuri devin pe alocurea prada ogarilor. Acest sistem de vênătoare atât de întrebunțat în vechime, devine din ce în ce mai rar.

Cele mai multe paseri locuiesce în pădurile din coline și câmpii; la munte singurătatea pădurilor este întrednă de puține specii.

Dintre paserile de pradă se găsesc vulturii suri și mohoriți, ulii, ereți, bufnițe și cucuși. Vulturii, óspeți obicinuiți ai munților, impuiază prin stâncile cele mai prăpăstioase ale Carpaților; trecu la câmpie atrași de stêrvurile vitelor, unde nu se sfiesc a răpi adesea chiar mieii. Intinsa câmpie a Bărăganului locuită de ne-numerate turme de vite, atrage peste vară stoluri de vulturii.

Coțofana, corbul, stâncuța, gaița, represintă grupa paserilor corace. Mai tóte neofensive, aceste paseri aduc serviciuri agriculturii noastre, pentru că consumă cantități imense de insecte vătămătoare. Cu tóte acestea, corbi de arătură s'au înmulțit atât de mult în unele localități în câtă a trebuit să se ia dispozițiuni pentru a-i distruge. În lipsă de hrană năvălesc peste semănăturile de grâu și de porumb, și scot din pământ sēmënța. În unele județe porumburile de abia dau în copt și devin prada acestor corace.

Folositoare și desfătătoare grupă a paserilor cântătoare este represintată prin numeroase specii, și a nume: merla neagră, merla de apă, graurele, privighetorea de pădure și privighetorea de apă, peptănușul, pitulicea, clocărlia de câmp și cea moțată, codobatura, pițigoiful, presura, bot-grosul, sticletele, scatiul, vrabia, rându-neu, lăstunul și altele.

Dintre acățătoare avem pupăza, prigoria, cucul, ghionia, torturea și porumbelul sêlbatic.

Galinaceele sunt numeroase: cocoșul de anin sau sêlbatic, găinușa, irunca, potîrnichea, prepelița, dropia mare și cea mică sau spârcóica, locuiesc în pădurile sau

în câmpiile noastre. Tóte aceste specii suntu vênate în diferite epoce ale anului. Dropia atrage vênătorii capitalei pînă în câmpiile Bărăganului.

Din clasa piciorogaşelor avem : cocorul cenuşiu şi domnişóra, cocostăreul alb şi cel negru, bodêrloul, barza comună şi barza cernită, bătlanul, buhaiul, bătlănaşul, becaţa şi becaţina, cocoşarul, găinuşa de apă, ş.a.l.

Barza este paserea favorită a ţeranului român; ea 'şi face cuibul pe case şi pe porumbare, unde presinţa sea este considerată ca auguriă. Cocorii umblă în turme în localităţile dunărene. Primăvara şi tómnă aceste paseri emigrătoare strêbatu ţera în şiruri ca soldaţii.

Ca paseri acuatice avem pelicanul, lebăda, raţa şi găscă sêlbatică, leşiţa, pescariul, eufundaciul, califarul şi altele. Prunturile Dunării suntu în totu-d'auna acoperite de nenumărate stoluri de paseri de apă.

Dintre animalele cu sângele rece se găsescu : brósca ţestósă şi cea comună, brotăcelul, şopârta, guşterele, vipera, năpêrca, şerpi auri şi vineţi. Vipera şi năpêrca suntu cele mai periculóse dintre amfibii. Şerpii suntu numeroşi însê neofensivi. Mulţi dintre ţerani nostri 'i pórtă în sênú după ce 'i au *descântatú*. Şerpii auri sau balaurii suntu respectaţi cându se găsescu pe sub temelia caselor, subú pretextú că suntu norocoşi.

Incinsă de Dunăre, strêbătută de uă mulţime de ape curgétore, posedându eleştaie întinse, ţera noastră este una din cele mai bogate în pesci. Mai din vârful Carpaţilor şi pînă la Dunăre nu esistă localitate care să nu producă pesce în cătăţimi mai mari sau mai mic; însê,

între toate județele se deosebesc cele după țărmurii mărețului nostru fluviu. Dunărea, și în particular bălțile formate dintr'ênsa, alimentează cu pește întreaga Romănie și unŭ comeriŭ de esportățiune care se dezvoltă pe anŭ ce trece. Sate întregi aședate pe lângă bălți trăiescŭ din pescuitŭ. Pescăriile de la marea Năgră, alŭ căroră centru este Vilcovulŭ, contribuescŭ asemenea la producțiunea pescelui. Eleștaiele procură mai cu sémă pește próspectŭ. În apele curgătoare trăiescŭ speciŭ alese, dară producțiunea este mică.

Speciile principale de pesci care se găsesc în apele noastre suntŭ : morunulŭ, nisetrulŭ, cega, crapulŭ, somnulŭ, știuca, șalăulŭ, scumbria, cosaculŭ, în bălțile Dunării; în eleștaie se află linulŭ, plătica, caracuda sau carasulŭ, știuca, roșióra, bibanulŭ, țiparulŭ; în apele curgătoare trăiescŭ somnulŭ, mrena, scobariulŭ, loștrița, mihalțulŭ; în apele de munte se găsește păstrăvulŭ.

În bălțile și eleștaiele noastre se găsescŭ mulțime de raci și scoici. Unŭ ca și altele suntŭ prețioase pentru alimentațiunea publică. Crângurile suntŭ pline de melci, alimentŭ căutatŭ în postulŭ Pascilorŭ.

Anelidele utile suntŭ represintate prin lipitori care trăiescŭ în multe din apele noastre.

Câmpiile și colinele suntŭ stațiunile favorite ale insectelorŭ. Floră avută, climă temperată, suntŭ condițiuni favorabile pentru dezvoltarea acestorŭ viețuitoare. De cu primăvara pînă ce dă bruna, ziua și noptea, lumea insectelorŭ se manifestă prin musica și prin stricăciunile ce face. Pădurile noastre suferă adesea din cauza omișilorŭ; holdele, și în specialŭ rapița, suntŭ bătuite. În anŭ

cândă năvălescă locustele, recoltele peste care cadă suntă perdute. Țințariă neodihnescă locuitoriă de pe lîngă ape. Tăunele este inamiculă animaleloră domestice. Muscele inundă locuințele și nu ne putemă scăpa de densesle de cătă cândă amortescă. Păiajenii suntă de felurite specii, dintre care cele mai multe vătămătore.

Dintre insectele productive avemă albinele și gândaciă de mătase, despre care se va vorbi aiurea. Cantaridele saă gândăceii, se găsecă în multe crângurii unde despăie frasinii și alte esențe de foile loră. Aceste insecte ocasionă ună mică comerciă de esportățiune.

Climă temperată; căldură mare vara; zăpadă multă iarna; reliefulă terenulă în destulă de variată; formațiunii geologice felurite, suntă condițiunile care facă ca flora română să fie una dintre cele mai bogate din Europa. Incepândă de la floră alpină, se găsecă în țera noastră mai tôte plantele din Europa centrală, multe din flora meridională, afără de ună numără mărginită care nu potă trece iarna.

Dintre cele trei regiuni ale țerei aceea a colineloră și a muscelurilor are flora cea mai variată. Numă în timpulă cândă înflorescă fenețele pôte cineva să 'și facă uă idee de acăstă varietate; în acăstă epocă muscelurile ne presintă aspectulă unoră tapeturii smăltate cu tôte culorile închipuite; profumulă care se esală din aceste imense buchete îmbălsămesce atmosfera. Cine a avută fericirea să petrecă căte-va zile în asemenea localități în timpulă cândă se cosescă fenețele, păstrăză suvenire neșterse.

În numeroșele excursiuni ce amă făcută în diferitele părți ale țerei, amă luată notă de flora locală; însă sco-

pulă acestei lucrări fiindă de a presenta uă schiță despre productele naturale ale pământului, ne vomă mărgini a cita familiile vegetale cele măi însemnate și plantele caracteristice din fie-care dintr'ênsele.

Din clasa Acotiledonateloră se găsesău plante din familia Filiceeloră precumă suntă : feriga saă feregéoa, *polypodium*; përulă Maicei-Domnului, *asplenium*; năvalnicu, *pteris*; mucósa, *cheilantes*; feliuța, *aspidium*; lapărița, *botrychium*; — din familia Equisetaceeloră se află : códa calului, *equisetum*; iară dintre Lycopodiacee, lycopodiă, *lycopodium*.

Familiile Muschiloră și Ciuperciloră suntă îndestulă de bine represintate prin muschii de piatră și acei de copaci, prin diferite ciuperci comestibile și veninoase, prin bureți, sbırceogi, păstrăvi saă buretele fagului, urechia babei, și altele.

Clasa Monocotiledonateloră este represintată prin măi multe familii precum : Orchideele, Amarilideele, Irideele, Juncaceele, Ciperaceele, Gramineele, Tifaceele, Aroideele, Naiadeele și altele.

Orchideele cu flórea capricioasă, trăiesău prin pădurile și fênețele nóstre; mlaștinița, *epipactis*; molișóra, *malaxis*; gărbița, *limnorum*; papucu Dómnei, *Cypripedium*; cuibúșoru, *neottia*; suntă cele măi răspândite dintr'acéstă familie.

Primăvăraticele Amarylidee precum suntă : ghiocei, *galanthus*; noduța, *leucojum*; ghiocei de grădină, *narcissus*, infloresău îndată ce se ia zăpada, și dintre dênsele chiară subă néoă.

Irideele suntă represintate prin generură precum suntă : săbiuța, *gladiolus*; stinjină, *iris*; iară rudenia loră, familia

Liliaceelorū prin plante precātū de plăcute pre atātū de utile; astū-felū suntū, laléoa, *tulipa*; crinulū, *lilium*; crinul fēnului, *hemerocalis*; paiajenulū, *anthericum*; usturoiulū, *alium*; pliscu pāsărescū, *ornithogalum*; zambila, *hyacinthus*; cépa cīoriī, *muscari*; sparanghelulū saū umbra epurelui, *asparagus*; mărgăritarulū saū lăcrămióre, *convallaria*.

Frumósa și discreta brăndușă, *colchicum*; otrăvitórea stirigóie, *veratrum*, represintă familia Colchicaceelorū. Brăndușa smăltéză tómnă cu florile sale violete lunca Siretului și fēnețele fresce; iarū stirigóia crește pe vîrfurile munțilorū.

Dintre Juncacee găsimū : iarba mlastinei saū rugina, *juncus*; luzula, *luzula*; iară dintre ciperacee creșcū în locurile mlăstinóse rogozulū, *carex*; țiperigulū, *scirpus*; lăparița, *erriophorum*; căprișorulū, *cyperus*.

Rustica familie a Gramineelorū, ale căria speciī suntū basa fēnețelorū, este represintată prin numeróse plante dintre care vomū cita : erbăluță, *phalaris*; bărbósa, *andropogon*; códa vulpei saū codina, *alopecurus*; iarba ghimpósă, *crypsis*; iarba lui Timofti, *phleum*; iarba vėntului, *agrostis*; trestia, *calamagrostis*; pănușița, *stipa*; pirulū, *triticum repens*; iarba bălței, *aira*; oleū, *holcus*; trestia de baltă, *arundo*; códa cănelui, *cynosorus*; mărgica, *melica*; iarba albastră, *molinia*; roa cerului, *gliceria*; tremurătóre, *bryza*; firușorulū, *poa*; dactilulū, *dactylis*; odosulū, *bromus*; feștica, *festuca*; ussiga, *lolium*; perișori, *elymus*; códa solșósă, *aegliops*; s. al.

Dintre Tifacee se află în locurile mlăstinóse : papura, *typha*, și busduganulū, *sparganium*.

Rodul pământului, *Arum*; cода smeului, *calla*; și colmosu, *acorus*; reprezintă familia Aroideelor.

Clasa Dicotiledonatelor constituie imensa majoritate a florei noastre.

Din familia Ranunculaceelor aflăm : curpenul, *clematis*; spenzul, *helleborus*; brebenelul și oița, *anemone*; dedețel, *anemone pulsatilla*; piciorul cocoșului, *ranunculus*; omégul, *aconitum*; negrușora de câmp, *nigello arvensis*; bujorul, *poenia officinalis*; ruscuța sau cocoșelul, *adonis vernalis* și *aestivalis*; nemțisorul, *delphinium consolida*; căldărușa, *aquilegia vulgaris*.

Dracila sau macriș, *berberis vulgaris*, reprezintă familia Berberideelor, iară nufărul galben, *nuphar luteum*, și nufărul alb, *nymphaea alba*, pe aceea a Nimfeaceelor.

Familia Cariofilatelor este reprezentată prin următoarele plante : ipsorița sau ıpearigea, *gypsophilla muralis*; săpunărica sau odagaciul, *sapponaria officinalis*, garofița de câmp, *Dianthus Carthusianorum*; gușa porumbului, *cucubalus baccifer*; diferite silene, *silena*; opăița, *lychnis dioica*; neghina, *agrostemma gitthago*; rocoțelul sau steluța fetei, *stellaria graminea*; arinarița, *arenaria graminifolia*; cănărița sau cornuțelul, *cerastium arvense*; cuișore, *holosteum umbelatum*.

Utile familie a Malvaceelor este reprezentată prin nalba mică, *malva rotundifolia*; nalba selbatică, *malva sylvestris*; nalba mare, *malva alcea*.

Utile sunătoare, *hypericum perforatum*; sunătorea părăsă *h. hirsutum*, reprezintă familia Hipericaceelor.

Cruciferele, familie din cele mai utile atât ca plante-

cultivate, câtă și ca specii medicinale, suntă represintate cu abundență în flora noastră. Se găsește : rejnica saă scuipatulă cuculuă, *cardamine*; mai multe specii de brăncuța, *sisymbrium*, și de bărbușoră, *erysimum*; mustarulă de câmpă, *sinapis arvensis*; ridichea selbatică, *raphanistrum segetum*; cardamanulă saă drobușorulă, *isatis tinctoria*; crėniță, *lepidum campestre*; mai multe specii de limbușoră, *iberis*; teșca păstoruluă, *thlaspi bursa pastoris*; și *t. arvensis*; găscăriță, *arabis*; dringea, *cakile*; disculețulă saă albița de stancă, *alyssum saxatile*; tartanulă tătăreseă, *crambe tatarica*; urda vacei, *draba verna*; chelărelă, *biscutella*; crėnulă comună, *cochlearia armoriaca*.

Din Violacee sa află : viorica, tāmuiora saă toporașulă, *viola odorata*; viorica tricoloră, *v. tricolor*; viorica albă, *v. lactea*.

Scumpia, *ruhūs coriaria*, represintă familia terebentinaceeloră; iară lemnulă căneluă, *rhamnūs catharticus*, pe aceea a Ranneeloră.

Marea și utila familie a Leguminoseloră smăltéză tóte fėnețele; speciile principale aflătore la noi suntă : mai multe specii de trifoiă, precumă : trifoiă de fėnețe, albă, ibridă, de munte, *trifolium*; sulfina melilotus officinalis și sulfina albă, *m. alba*; visdeiulă, *medicago sativa*; visdeiulă galbenă, *medicago lupulina*; sparceta, *onobrychis sativa*; lotulă, *lotus corniculatus*; linteă pratulă, *latyrus sativus*; unghia gaiei, *astragalus galegiformis*; ciumarea, *galega officinalis*; salcămulă, *robinia pseudo-acacia*; osulă epureluă saă sudorea caluluă, *ononis spinosa*; mazăriceha saă bobușorulă, de mai multe specii, *vicia*; cununița, *coronilla varia*.

Familia Rosaceelorū , care ne procură mai toți pomii roditori, este represintată prin speciile următore : aglica, *spiraea ulmaria*; rădichióra, *geum urbanum*; fragulū, *fragaria vesca*; scrintitóra, *potentilla reptans*; scrintitóra argintia, *p. argentea*; resurulū *rosa canina*, păducelulū, *crataegus oxyacantha*; cebariulū, *poterium sanguisorba*; sangesorba, *sanguisorba officinalis*; murulū, *rubus fruticosus*; sorbulū păsărescū, *sorbus aucuparia*; cireșulū selbatecū, *cerasus avium*; scorușulū, *mespillus germanica*; merulū pădurețū, *pyrus malus*; porumbarulū, *prunus spinosa*.

Ombeliferele, una din familiile cele mai utile, este represintată în flora noastră prin speciū numeroșe, dintre care principalele suntū : cucuta de apă otrăvitóre, *cicuta virosa*; urechia iepurelū, *bupleverum tenuissimum*; cucuta mare, *conium maculatum*; chimenulū, *carum carvi*; pătrunjelulū, *petroselinum sativum*; țelina cultivată, *apium graveolens*; costițelulū, *sium sisarium*; pătrunjelulū selbatecū, *pimpinella magna*; gioianulū șofranū, *œnanthe crocata*; mărarulū, *anethum graveolens*; angelica, *angelica silvestris*; păstărnaculū, *pastinaca sativa*; cincī foī, *sanicula europaea*; brânca ursulū saū crucea pământulū, *heracleum sphondilium*; spata lată de codru, *laserpitium silaifolium*; morcovulū, *daucus carota*; mândălaciū, *chærophillum bulbosum*; asmățuiū, *scandix pecten*; piciorulū caprei, *œgopodium podagraria*; tămăióra albă, *libanotis vulgare*; scaiulū draculū, *eryngium campestre*; alunele, *bunium bulbocastanum*; pătrunjelulū căfnescū saū cucuta mică, *æthusa cynapium*; leușténū, *levisticum officinale*; măraū rulū ursulū, *meum athamanticum*; lupăgea, *feruta glauca*; mărarulū porculū, *peucedanum austriacum*; chimionul-

de munte, *siler aquilegifolium*; asmățuiul măgarului, *torilis anthriscus*; pătrungel de munte sau ângere, *selinum carvifolium*; coriandrul, *coriandrum sativum*; buricul apei, *hydrocothyle vulgare*; anisonul, *fœniculum vulgare*.

Familia Hederaceelor este represintată în cele mai multe crânguri prin edera, *hedera helix*; aceea a Lorantaceelor prin vâsc, *viscum album*; — Primulaceele prin gălbenele, *lysimachia nummularia*; laptele stâncei, *androsace lactea*; potirașul, *saldanella alpina*; napul porcului, *cyclamen europæum*; cioboșica ursului, *cortusa mathioli*; cioboșica cucului, *primula veris*; rocoina sau întița, *anagallis cœrulea*.

Patlaginele, *plantago*, represintă familia Plantagineelor; — lemnul cănescu sau melnița, *ligustrum vulgare*; frasinul, *fraxinus excelsior*; liliacul, *syringa vulgare*, represintă Oleaceele; — corda ielelor sau cununița, *vinca major și minor*, ne aduce aminte familia Apocineelor; — iară fierea pământului sau potroca, *erythraea centaureum*; intura sau ochinchela, *gentiana lutea*; trifoiul amar, *menyanthes trifoliata*, pe aceea a Gențianeelor.

Dintre Couvulvulacee aflăm: Cuscuta, *cuscuta europæa*; rochița rondunelei, *convulvulus sepium*; zorele, *convulvulus tricolor*.

Boragineele sunt represintate prin limba bouului, *anchusa officinalis*; ochiul lupului, *lycopsis arvensis*; nu-măuța, *myosotis sylvatica și alpestris*; meiul păsăresc, *lithospermum officinale*; latăneșa, *symphytum officinale*; miera ursului, *pulmonaria officinalis*; capul viperei, *echium vulgare*; ochiul sórelui, *heliotropium europæum*;

limba cănelui, *cynoglossum officinale*; otrăţelă *onosma echioides*; asprişoră, *asperugo procumbens*; lipiciulă, *omphalodes scorpioides*.

Din posomorăta familie a Solaneeloră aflămă : papele saă ciréşa evreului, *physalis alkekengi*; mătrăguna, *atropa belladonna*; laurulă, *datura stramonium*; măşălarită, *hyoscyamus niger*; tutunulă, *nicotiana tabacum*; ardeiulă saă piperuşulă, *capsicum annuum*; pătlăgelele roşii, *lycopersicum esculentum*; pătlăgelele vinete; *solanum esculentum*; cartofi, *solanum tuberosum*; via evreului, *solanum dulcamara*; cănepa dracului saă cătina, *lycium europæum*.

Se găsesce din familia Personateloră : luminărica saă cōda vacel, *verbascum thapsus*; degetariulă, *digitalis lutea, ferruginea* şi *purpurea*; creşta cocoşului, *rhinanthus cristagalli*; grăulă prepeliţei, *melampyrum arvense*; buruniţa, *euphrasia officinalis*; serofularia, *scrophularia nodosa* şi *aquatica*; linaria, *linaria vulgaris*; canarulă bălţei, *limosella aquatica*.

Beriţelulă, *orabanche*, diferiţi şi muma pădurei, *lathræa squamaria*, suntă represintantele familiei Orobancheeloră.

Suava şi multă utilă familie a Labiateloră ocupă ună locū de onóre în flora câmpiiloră şi în specială a colineloră şi musceluriloră. Intre alte plante trăiescū : dumbrauniculă, *galeobdolon luteum*; mintă saă ismă, *mentha sylvestris, aquatica* şi altele, busuioculă, *ocimum basilicum*; ceovarnea, *lycopus europæus*; salvia saă iarba şântului Ión, *salvia sylvestris* şi altele; sovervulă, *origanum vulgare*; melisa, *mellisa officinalis*; cătuşniculă, *nepeta cataria*; pōla Maicei-Domnului, *nepeta pannonica*; ismă munţiloră, *calamintha officinalis*; rotunjōra saă pelungōsa,

glechoma hederaceum; mătăciunea, *dracocephalum moldavica*; dobroniculă, *melitis melissophyllum*; urzica mórta, *lamium purpureum* și *album*; fața măței, *galeopsis tetrahit* și *ladanum*; jaleșu, *stachis* de mai multe specii; vinerița, *ajuga reptans*; voroniculă, *marubium vulgare*; dumbătulă, *teucrium*, mai multe specii; solovirvița, *phlomis tuberosa*; cătușa, *ballota nigra*; busuioculă de câmpă sau șopărlița, *prunella vulgaris*; isopulă *hyssopus officinalis*; cimbrulă, *tymus serpyllum*.

Intinsa familie a Compositeeloră este represintată cu multă abundență în flora noastră; ne vomă mărgini a menționa speciile principale și a nume: susaiulă sau lăptuca gâscei, *soncus oleraceus*; păpădia, *taraxacum officinale*; barba caprei sau țita caprei, *tragopogon pratensis*; spinulă măgarului, *onoperdon acanthium*; scaetele, *carduus nutans*; unghia ursului, *carduus acanthoides*; pălămida, *serratula centauroides*; smoculă, *centaurea nigriscens*; flórea grăului, *centaurea cyanus*; scaiulă rotundă, *echinops spherocephalus*; códa șioricelului, *achilea millefolium*; mușetelulă sau romănița mică, *matricaria chamomilla*; romănița mare, *anthemis altissima*; chrisantulă sau ochiulă boulu, *chrysanthemum leucanthemum*; tarhonulă, *anacyclus pyrethrum*; pelinița, *artemisia vulgaris*; pelinița de mătură, *artemisia scoparia*; lemnulă lui Dumneđeș, *artemisia abrotanum*; iarba mare, *inula helenium*; siminocă, *gnaphalium luteo-album*; lăptuca virósă, *lactuca virosa*; cruciulița sau petimbrosa, *senecio vulgaris*; iarba căpriórei, *doronicum longifolium*; arnica munténă, *arnica montana*; vėzdóga, *tagetes patula*; cărligiorulă, *bidens tripartita*; flórea sóreli, *helianthus annuus*; napulă porcescă, *he-*

lianthus tuberosus; usturoiul mirositor său dumberavnicul, *eupatorium cannabinum*; podvalul său limba vecinei, *tussilago farfara*; căptălanul, *petasites vulgaris*; salata cânelui, *lapsana communis*; cicórea, *cichorium intibus*; iarba gaei, *picris hieracioides*; brusturele său lipanul, *lappa communis*; șiofrănelul, *carthamus lanatus*; pelinul, *artemisia absyntium*; sălățica iepurelui, *prenanthes muralis*; barba lupului, *crepis pulcra*; vulturónca, *hieracium aurantiacum*; plevaița, *xeranthemum radiatum*; mórtea puricelui, *conyza squarrosa*; păscuța său bănuței, *bellis perennis*.

Dintre Chenopodee vomă cita : diferite spesii de lobodă, *atriplex*; spanacul selbatic, *chenopodium album*; fraga tătărăsca, *blitum capitatum*; măturica, *cochia scoparia*.

Dintre Rubiacee se află roibia, *rubia tinctorum*; sinziene, *gallium verum*; muna pădurei, *asperula arvensis*; — din Valerianee, odobanul, *valeriana officinalis*; — din Dipsacee, mușcatu draclui, *scabiosa atropurpurea*; varga clobanului, *dipsacus sylvestris*; — din Caprifoliacee, socul, *sambucus nigra*; boziul, *sambucus edulus*; călinul, *viburnum opulus*; dermocsul, *viburnum lantana*; — din Campanulacee, mai multe spesii de clopoței, *campanula*; spinuța *phyteuma orbiculare*; oglinda fetei, *specularia speculum*; — din Aristolochiee, cucurbețica său mărul lupului, *aristolochia clematitis*; popivnicul, *asarum europeum*; — din Cucurbitacee, mutătórea, *bryonia dioica*; — din Verbenacee, verbina comuna, *verbena officinalis*.

Din Amarantacee se găsesću mai multe spesii de știru și mai cu sémă știrul comun *amaranthas sylvestris*;

troscotul de câmp, *polycnemum arvense*; moțul curcanului, *celosia cristata*;—din Polygonacee, stevia cu fôia lată, *rumex patientia*; măcrișul, *rumex acetosella*; iarba roșie, *polygonum bistorta*; iarba roșie piperită, *polygonum hydropiper*; troscotelelul, *polygonum aviculare*; — dintre Urticee, urdica mare, *urtica dioica*; urdica grecască, *urtica urens*; păretaria, *parietaria officinalis*;—din Canabinee, cânepa *canabis sativa*; hameiul, *humulus lupulus*;—din Moree, dudul saŭ agudul, *morus alba* și *m. nigra*; — din Euforbiacee, laptele cucului saŭ ariorul, *euphorbia lathyris* și alte speci; trepădătorea, *mercurialis perennis*; merișorul, *buxus sempervireus*. Nucul, *juglans regia*, represintă familia Juglândeeilor; iară salciile, *salix*, și plopul, *populus*, din fie-care mai multe speci, represintă Salicineele; — mestecănul, *betulus alba*, și aninul, *alnus glutinosa*, Betulaceele.

Puternica familie a Cupuliferelor este represintă prin castan, *castanea vesca*; mai multe speci de stejar, *quercus*; fag, *fagus sylvatica*; carpin, *carpinus betulus*; alun, *corylus avellana*.

Dintre Conifere găsim în munții noștri: bradul alb, *abies alba*; moliftul, *larix europaea*; mai multe speci de pin saŭ cetină, *pinus*; tisă, *taxus baccata*; ienuperul, *juniperus communis*.

Din plantele citate se pôte vedea că flora noastră face parte din flora Europei centrale și orientale, cea mai avută din Europa. Invățatul doctore Fētu a adunat în grădina sa botanică din Iași principalele speci din flora română.

Pină astăzi nu posedăm nici un studiu complet a-

supra Geologiei României și asupra substanțelor minerale ce se găsesc în diferitele terenuri; cu toate acestea, folosindu-ne de notițele publicate de DD. profesorii Ștefănescu și Cobălcescu, ne vom sili a da uă idee și asupra acestei părți atât de interesantă a țerei noastre.

Pământul României cuprinde trei regiuni geologice îndestulă de caracteristice.

Anteia regiune este ună basină imensă care începe de la țărmurii Dunării și se întinde pînă la pôlele Carpaților. Acastă regiune este formată de către terenurile quaternarii sau *diluvium*; se potă deosebi într'enska trei straturii, și a nume: *diluvium vênătu*, deposită amestecată cu petri rostogolite, și în care se găsescă mulțime de rămășițuri de animale fosile; *diluvium galbenă*, compusă din argilă siliceosă, *loëss*, caracterisată prin concrețiunii margose. Acestă strată are uă grosime de 50 pînă la 100 metre la pôlele munților și formeză mare parte din colinele acoperite cu vii. Ală treilea strată este *diluvium negru*, numită în limbă populară *pământulă negru*. Grosimea sea nu trece peste ună metru și coprinde materii organice în cătățime în destulă de mare pentru ca să figureze între terenurile cele mai fertile. Este de observată că acestă bogată deposită esistă numai între munții Urali și Carpați, între marea Négră și munții Valdai.

A doua regiune începe de la pôlele munților și se urcă pînă aprópe de vîrfurile Carpaților; este formată de terenurile terciare, represintate prin pliocenă, miocenă, și numulitică. Rocale din care este compusă acastă regiune suntă: argile, marge, nisipurii, gresurii, calcariii, gipsă, sare gemă și lemnite.

A treia regiune coprinde vîrfurile Carpaților și este formată de terenuri secundare, primare și metamorfice. Rocile care se găsesc într'însa sînt : marmora, calcarul compact, lemnitul, antracitul, șistul lucitor, șistul ardosiă, micașistul și gnausul. Rocile eruptive sînt foarte puțin reprezentate.

S'a observat că toate terenurile au o înclinațiune de la nord spre sud, se cufundă în Dunăre și reapar de cea-l-altă parte a fluviului, cu o înclinațiune în sensul invers, pînă în vîrfurile Balcanilor; această dispozițiune explică formațiunea basinului Dunării.

Terenurile agricole ale României sînt dintre cele mai fertile, și putem afirma că nu există țară în Europa, afară de Rusia, unde să se găsească, potrivit cu suprafața totală, o întindere mai mare de pământuri roditoare. După cercările făcute, multe din pământurile noastre coprind de la 3 pînă la 6 la sută substanțe organice. Această fertilitate naturală explică abundențele recolte produse neprecurmat fără ca agricultorii să îngrășe țerinele.

Munții noștri sînt dintre cei mai bogați în materie pentru diferite industrii; din nenorocire pînă astăzi stau neexploatați. În adevăr, sarea, petrolul, varul, puține petre de construcțiune și de mără, sînt unicele produse ce estragem din munți. Ori-cum ar fi, să cercăm a prezenta o nomenclatură despre substanțele minerale ce posedăm și despre industriile derivate.

Pietrele calcării pentru construcțiuni se găsesc mai în toți munții României; cu toate acestea, din cauza dificultăților transportului, acest material este foarte puțin întrebuințat în construcțiile noastre. În Bucuresci

se facū temeliile cu uă pétră calcarie adusă din carierele de la Ciuta din judeţulŭ Dâmboviţa şi de la Petrósa din judeţulŭ Buzău.

Unŭ monumentŭ, celŭ mai preţiosŭ din câte avemŭ, biserica de la Curtea de Argeşŭ, este decorată cu sculpturŭ esecutate în calcariŭ numulitică, rocă care se găseşte în vecinătatea oraşuluiŭ saŭ la Albescŭ. Cu tóte că biserica este zidită la 1520, totuşi sculpturile se păstréză în cea mai bună stare, ceea ce dovedesce cualitatea petrei în care suntŭ esecutate.

Marmură colorată cu nuanţe diferite se găseşte la Olănescŭ în judeţulŭ Valcea. Gipsulŭ se exploatează deja în mai multe localităţi; depositele cele mai bogate se află în Muscelŭ, Prahova, Sucéva, etc.

Mai în tóte judeţele de munte se fabricéză varŭ din petrele calcarii tirite în albiile riurilorŭ.

Pietre de móră şi de răsniţă se fabricéză în judeţele Gorjiu, Dâmboviţa, Buzău, Bacău, Némţu, Sucéva; însă cele mai renumite suntŭ petrele de Hărleŭ din judeţulŭ Iaşi.

Olăria găseşte pămēntŭ escelentŭ pentru fabricaţiunea vaselorŭ. În judeţele Gorjiu şi Bacău esistă fabrici de faienţă şi de porcelană. Sticlăria se fabricéză la Grozescŭ în judeţulŭ Bacău.

Puciósa se găseşte nu numai în stare de combinaţiune chimică în apele minerale, dară şi în starea nativă, şi mai en sémă în judeţele Prahova, Dâmboviţa, Buzău, Romnicu-Vâlcei, Putna şi Suceava.

Sarea gemă se află în cuantităţi mari. Straturile cele mai bogate de sare se găsescŭ în colinele din judeţele

Velcea, Prahova, Buzău, Romnicu-Săratu, Putna, Bacău, și Némțu. In vecinătatea depositelor de sare și de juru împrejurul acestor straturi, se află margă verde de diferite nuanțe, argilă vĕnătă compactă, gipsu, hulie, și sistu micăciosu, ocru și nisipu.

Minele de sare exploatate astă-dî suntu cele de la Ocna din județulu Bacău, de la Slănicu și Telega din județulu Prahova și Ocnele-Marî din județulu Velcea.

Suntemu avuți in minerale combustibile; specialiști au constatatū că munțiî noștri și alte părți ale teritoriulu, conținū in abundență hulie, antracitu, lemniță, petroleu, ozocherită sau cĕră de pământu, ambră sau chichlibaru, și altele. In multe localități straturile de cărbuni fosili suntu la suprafață; muntele Lainici este strĕbătutu de Jiū între douē straturi mari de hulie și de lemniță.

In județulu Dâmbovița s'a începutu exploatațiunea cărbunelui fosile la Sotānga, Runcu și Bezdadū. Hulieria de la Comănesci din județulu Bacău, a aprovisionatū cātū-va timpū vaporele de la Galați. In județulu Sucĕva se găsescū straturi bogate de hulie la Șoldănesci și Foresci.

Petroleulu se exploatĕză cu succesu in județele Dâmbovița și Prahova, la Păcureți, la Drăgănesa, la Colibași, și in județulu Bacău, la Comănesci, la Ocna, la Tețcani. Afară de aceste localități unde exploatațiunea are uă importantă industrială, se află puțuri de petroleu mai in tôte județele muntene.

Ambra s'a găsitū pînă astă-dî numai in muntele Sibiciu din județulu Buzău; culorea sa este brună, cu diferite nuanțe care trecū de la portocaliu pînă la negru verduiu. Isvōre de ape minerale curgū in diferite localități mun-

tene. Cele d'ântéiū cercetării asupra compozițiunei acestorū ape datéză de la 1814; la acéstă epocă doctorele *Plusque* analisă apa ferósă de la Borca. La 1833 uă comisiune sub președința doctorelui Zotta analisă apele de la Slănicū, de la Siaru-Dornei, de la Borca, de la Hangu și de la Strunga. Mai pre la aceeași epocă unū doctore românū, Stefan Vasile Episcopescu, publică uă lucrare importantă asupra apelorū minerale din Romănia de dincócī de Milcovū. D-nu doctore atrăgēndū atențiunea compatrioțilorū sēi asupra virtuțilorū curative ale apelorū nōstre minerale, le dicea : «că necunoscința acestorū ape «face ca pătimașii să fie trimiși la băile pământurilorū «streine unde potū să mergă cu duimulū cei cu stare pătimași, rămāindū cei fără stare, cea mai mare parte a «norodulū pătimașū, în tânguială și patimă de mōrte, «fără mângāiere și mijlocū de mântuire.»

Apele de la Bobocī erāū cunoscute încă din timpulū domniei lui Grigorie Dimitrie Ghica; mai pe urmă s'au descoperitū isvōrele minerale de la Bréza, Têrgovisce și Cāmpu-Lungū.

Județele în care atâtū doctorele Episcopescu în călētoria sa, câtū și alții după dēnsulū, au descoperitū deosebite isvōre de ape minerale, suntū : Rōmnicu-Sēratū, Buzelū, Dāmbovița, Prahova, Argeșulū, Muscelulū, Rōmnicu-Velcei, Bacăulū, Sucēva, Nēmțu, Iașii, Vasluiulū și în cele din urmă Ilfovulū.

Invēțatulū chimistū, doctorele Bernath, a supusū analizei 41 de probe de ape provenite din diferite sorginți; rezultatele lucrărilorū sale au figuratū la Esposițiunea Universală din Viena, pentru care a și fostū recompensatū.

După județe, apele minerale sunt distribuite în modul următor :

În județul Prahova: Apele din Valea Reșnovei, Schitul Predel, Cornu, Pacureții, Câmpina, Bréza, Măgureni și Slobozia. Natura apei este în cele d'ânteiu patru sorginți halopagenă idroiodată, iară în cele alte sulfurosă.

În județul Râmnicu-Velcei: Apele de la Olănesci, Călimănesci, Căciulata și Monastirea Cozia, toate de natură sulfurosă, cu osebire de Călimănesci unde se află și sorginți furuginose.

În județul Dimbovița se află cunoscutele băi de la Pucioasa; în Buzău, băile de la Nifon; în Muscelu, isvórele de la Bughia sulfurose și halopagene; în Râmnicu-Săratu, Balta-Albă a căruia apă este salină, halopagenă cu feru și puțin sulfidrică.

În județele de peste Milcov sunt mai renumite: Băile de la Borca, din județul Nemptu; de la Slănicu județul Bacău; de la Vailuța și de la Strunga, județul Iași; de la Pungeni în județul Vaslui.

În anul 1871 D. ingineru Berthon a descoperit apele feruginose de la Văcăresci în copriusul Capitalei, analizate de doctorele Bernath.

Fără indoială că mai există multe isvóre de ape minerale nedescoperite. Lucrul de căpetenie este ca să îngrijim mai bine pe acele care le avem; să le înzestram cu instalațiuni cerute, și atunci, nu numai că pătimașii se vor îndemna a nu mai merge la băile din țerile străine, dară și importațiunea de ape minerale, care se urcă la sute de mi de lei, aru scădea. Acéstă cestiune merită din toate punctele de privire, uă deosebită solitudine atât

din partea corpului medicală română câtă și a guvernului. În această, ca și în alte țări, locuitorii unei țări sunt datori să se folosescă de aceea ce au, și numai la casă de lipsă să meargă peste fruntarii.

Ne mai rămâne a dice câte-va cuvinte asupra metalelor, pentru a încheia această parte a lucrării noastre. Nu șim prin ce întâmplare nenorocită până astăzi nu s'a făcută nici o cercetare serioasă cu privire la metalele țării noastre; totu ce cunoșcem asupra acestui subiect atăt de importantu, sunt observațiunile făcute în trecut. Ne vom mărgini dară a aminti că în munții nostri se află aur, argint, cupru, mercur, fier, plumb și cobalt. Cele mai multe râuri din România, și mai cu seamă Oltul, Argeșul și pârăle ce curg într'ensele, aduc nisip amestecat cu aur. Odimă, când țiganii erau sclavi, *aurarii*, adunau cu unelte primitive, praful de aur din aceste râuri; acestu venit era de drept al Domnitorilor. Și astăzi se mai află aurarii care lucrează pe seama lor, însă numărul lor merge descrescând.

Minerurile de aur se găsesc în valea Oltului, în munții Argeșului, Muscelului, Dimboviței, Bacăului, Nemptului și Sucevei. Presința ferului s'a constatat în județele Buzău, Gorjiu, Prahova și altele. Rămășița de vechi exploatațiune de aramă s'a descoperit la Baia-de-aramă în județul Mehedinți, de aur și de argint, în munții din Râmnicu-Velcei. S'a găsit mercur lângă Râmnic și Pitești.

Acestea sunt, după câtă am putut afla, produsele naturale ale țării noastre. Într'oa schiță nu am putut intra în amănunte; cu toate acestea, din puținul ce am

arătăți, credem că fie-care se va convinge că țera noastră este foarte avută în produse animale, vegetale și minerale. Avuții imense stau închise în sinul munților nostri așteptându ca inteligența ajutată de capitaluri să le pună în exploatațiune.

Agricultura. — Ochire economică. — Intinderea teritoriului cultivat. — Intinderea proprietății. — Improprietărirea țăranilor după legea din 1864. — Valoarea venală și valoarea locativă a pământului.

În timpul de secol agricultura a fost expresiunea cea mai înaltă a culturii economice a popoarelor. Civilizațiunea actuală îi datorește existența sa. Cultura pământului și economia vitelor au făcut să dispară viața nomadă; au adunat omeni, au format comuna.

Strămoșii noștri ca și toate popoarele din vechime, onorau agricultura mai pre sus de orice ramură de activitate. Noi românii, descendenți ai poporului rege, am fost și suntem pînă astăzi un popor de agricultori. Dispozițiunile noastre înăscute pentru cultura pământului sunt atât de înrădăcinate că, cu tot progresul timpului, totuși țăranul consideră că nu poate să își înzestreze copiii mai bine de cât ținându-i la cornele plugului și la îngrijirea vitelor.

Țera noastră datorește agriculturii nu numai starea sa materială dară existența sa și calitățile cele mai prețioase ale unui bun cetățean, adică spiritul de ordine și de prevedere, vigoarea corporală și intelectuală, judecata sănătosă, și mai pre sus de toate iubirea de patrie. Nu se

póte nega că prin atâtea transformățiuni prin care a trecut România; după atâtea năvăliri barbare, care mai de care cotropitoare și esterminătoare; după atâtea asuprași și nevoi îndurate în timp de secolî din partea străinilor, dacă ne-a mai rămas datine și moravuri; dacă s'a mai păstrat tradițiunile strămoșesci; dacă mai avem limbă și naționalitate; într'unu cuvânt dacă mai suntem românî, datorim tóte acestea acelei neînvinsă și tenace pînă la îndărătnicie populațiune rurală; acelor vigoșoi luptători țeranî care în toți timpii și la tóte epocele n'au încetat uă singură și de a purta cându arma pentru apărarea patriei, cându córnel plugului pentru a feconda pământul.

Astăzi cându începe a se descepta între românî spiritul industrial; cându interesele nóstre ne comandă ca pe lingă cultura pământului să ne aplicăm și la meserii, caută să ne pătrundem că, față cu condițiunile în care ne aflăm, industria nu se va întemeia de câtă cându agricultura națională va fi prosperă; că economia țerei va fi temeinică numai atunci cându între agricultura cu care ne indeletnicim de cându am fost aduși în basinul Dunării, și industria care de abia începe, va esista cea mai strânsă legătură, cea mai de aprópe solidaritate.

Astăfel dară interesele presente ca și cele viitoare, ne îndatoréză a ne pune tóte puterile pentru a desvolta agricultura, singură basă temeinică a prosperității nóstre economice.

Imprejurări sciute de toți care cunosc istoria țerei nóstre, au contribuit ca agricultura română să rămâie înapoi în comparațiune cu agricultura altor țeri înaintate.

Cererile din afară ne-au îndemnată de câți-va ani încoci să întindem semănăturile și să introducem câte-va instrumente și mașini perfecționate; însă totu ce am făcut departe de a fi un progres în sensul ce se dă acestui cuvânt în agricultura modernă, este un pas înapoi. Ca să semănăm mai mult ne-am depărtat de vechiul sistem de cultură practicat în țară, cultura păstorală micșată, adică o combinație culturală folosită atât pentru păstrarea fertilității pământului, cât și pentru producția plantelor și a animalelor, și am acoperit mai tota suprafața cultivabilă cu cereale. Cerându-ni-se grâu și porumb din afară, noi, fără să mai cruțăm pământul, am semănat aceste cereale pînă ce țerinele obosite s'au sleit. În multe localități ale țerei consecințele acestui sistem de cultură se traduc prin scăderea producției, prin pierderea calității grăului, și ceea ce este mai trist, prin împuținarea într'oa proporție de oa treime a vitelor. Producția mai mică; calitate inferioară; împuținarea vitelor, acestea sînt rezultatele sleitorului sistem de cultură practicat cu atata înviersunare de câți-va ani încoci. Dacă s'a găsit câți-va omeni care și-au permis să atragă băgarea de sémă asupra acestei culturi derăpănată, și au arătat calea ce ar trebui să se urmeze în practica noastră agricolă, arendașii au suris și proprietarii 'i au aprobat. Nenorocire însă că faptele vină astăzi să le dea dreptate.

Starea actuală a agriculturii noastre nu mai corespunde cu progresul ce a făcută această știință. Aceia care au vizitat cele două din urmă Expozițiuni universale, au putut constata că sîntem de inferiori prin calitatea produc-

telorū și a mașinilor față cu țările înaintate. Lăsându la nă parte staturile cele bătrâne ale Europei, este de ajunsă a studia starea agriculturii în Staturile-Unite ale Americii pentru a se convinge la ce rezultate pôte să ajungă uă țără când unesce sciința cu capitalulū. Acéstă țără care la începutulū véculū de abia avea uă populațiune de 5 milióne, are astăđi peste 40 milióne locuitorī. Exploatațiunea pământulū se întindea în 1870 pe 220 milióne pogóne. Fermele represintaū uă valóre de 46 milióne lei și materialulū agricolū valora 1 miliardū 685 milióne. Staturile-Unite produceaū 90 milióne kile cereale, aprópe 100 milióne ocale bumbacū și peste 100 milióne ocale tutunū.

Animalele domestice din tótă Uniunea americană valoraū la 1870 suma de 7 miliarde 625 milióne; iară productele agricole peste 10 miliarde lei.

Desvoltarea economică a Staturilorū-Unite este unică în analele omenirei; și cu tóte acestea ca ómenī practicī, americanī în locū să se îngânfeze, lucréză cu uă perseverința nepomenită pentru sporirea avuției națiionale.

Amū luatū de exemplu Staturile-Unite și mulți ne vorū dice că nu pôte fi comparațiune între americanī și noi. Așa este, recunóscemū că din nefericire ne suntū superiorī intru câtū privesce spiritulū de întreprindere. Să mai citănū unū exemplu; pôte că acesta ne va convinge că și noi, cu tóte împrejurările care ne-au apăsatu, totuși amū putea să ne îmbărbățimū astăđi cândū suntemū lăsați în pace; voimū să vorbimū de coloniile englese din Australia. Acumū uă sută de anī Australia era necunoscută; acéstă țără locuită de uă populațiune de canibalī,

era unŭ locŭ de deportaŭiune pentru cei mai periculoŝi criminali, nu mai departe de cãtŭ 35 ani. Astãdŭi, cu ajutorulŭ colonilorŭ laborioŝi continentulŭ australianŭ a devenitŭ uã colonie din cele mai avute. Populaŭiunea în timpŭ de 10 ani a ajunsŭ de la 1,166,000 locuitorŭ la 1,917,000; a sporitŭ prin urmare în proporŭiunea nepomenitã de 64,3 la 100. Agricultura s'a dezvoltatŭ în aceleŝi proporŭiuni ca în Staturile-Unite. Grãulŭ ocupã anualŭ 1,200,000 pogone ŝi produce, anŭ de mijlocŭ, 1,125,000 kile. Economia vitelorŭ s'a dezvoltatŭ într'unŭ modŭ surprindetorŭ. Astãdŭi Australia posedã 51,650,000 oi merinosŭ; esportãzã peste 183,700,000 livre lãnã, valorãndŭ 450 milioane lei. Afarã de oi Australia mai posedã 814,700 cai, 4,914,000 vite cornute ŝi 752,000 porci.

Pentru ca lectorulŭ sã pãtã face comparaŭiunea îi vomŭ aminti cã România produce anŭ de mijlocŭ peste 2 milioane kile grãu, posedã de abia 4,786,217 oi; esportãzã lãnã pentru aprãpe 7 milioane lei, ŝi totŭ comerŭiul nostru de esportaŭiune de abia se urcã la 178 de milioane lei, adicã nici la jumãtate din suma ce agricultorŭi australianŭi tragŭ numai din esportaŭiunea lãnã.

Aceste cifre aũ logica lorŭ; lãsãmŭ pe lectorŭ sã mediteze asupra-le.

În Europa anŭ putea cita țeri ca Bohemia, Moravia, parte din Belgia, unde agricultura a transformatŭ nisipurile cele mai sterpe în locuri de culturã de ãntãia calitate; ni se pare însã de prisosŭ a mai stãruŭi în a învedera cãtŭ suntemŭ de înapoi în comparaŭiune cu alte staturŭi. Acãsta trebuesce sã ne îmbãrbãteze ŝi mai

multă; să ne facă a ne îndeci silințele pentru ca în câtă se va putea mai puțină timp să putem câștiga timpul perdut.

Pentru a îmbunătăți agricultura noastră nu vedem alte mijloce de câtă acelea ce s'au întrebuițat în condițiuni analoge în alte țări. Înainte de toate proprietarii mari să se consacreze pe deplină îmbunătățirilor agricole. Uă mare parte din teritoriul României este în posesiunea lor, și datoresc atătă țerei câtă și intereselor proprii, ca să dea esemplul după cumă lă-au dată confrății lor din toate țările înaintate. A cere pământului ună venită anuală și a nu sacrifica nici ună bană pentru a'lu îmbunătăți, este ună faptă de ingrătitudine către muma noastră a tuturilor. A strănge veniturile și a le cheltui în orașe sau în țeri străne, este a lucra de bună voie la ruina proprie și la vătămarea intereselor generale.

Propășirea învățământului profesională ală agriculturii de toate gradele, este ună ală douilea mijlocă a căruia eficacitate este unanimă recunoscută în toate țerile luminate. Este neapărată ca aceia care se aplică la profesiunea de agricultor, să afe stabilimente unde să învețe acéstă profesiune. A trecută timpulă cândă era de ajunsă pentru a fi arendașă ca să aibă cine-va cu ce plăti căștiurile și de aci înainte a conta ca dreptă capitală numai pe munca țeranilor. Și uă dovadă pipăită despre acéstă este că mai toți arendași se plângă că nu le mai mergă afacerile după dorință; și cu toate acestea țeranulă totuși continuă a lucra și mai multă ca în trecută.

Incuragiarea agriculturii prin toate mijlocele de care dispune guvernulă în sfera sa de activitate, este uă ga-

ranție neapărată pentru prosperitatea agriculturii. Statutul a cărora agricultură a făcută deja progrese însemnate, precum sunt Anglia, Franța, Germania, Belgia, și totuși găsim că nu se poate lăsa progresul agricol numai în sarcina inițiativei individuale. Engiltera, cu toată agricultura sa perfecționată, cheltuește sume însemnate pentru expozițiile agricole și pentru încurajarea tuturilor îmbunătățirilor privitoare la agricultură. Când a fost demonstrată necesitatea drenării și a irigațiunii pământului, guvernul britanic s'a pus în fruntea mișcării. Franța cheltuește milioane nu numai pentru expoziții, dară pentru întreținerea stabilimentelor care produc rase de vite perfecționate.

Creditul agricol, înlesnirea de a se împrumuta cu procente moderate și pe termene mai lungi, este una din acele instituții de care nu poate fi lipsită agricultura. Toate țările din Europa datoresc o parte însemnată din progresul ce a realizat agricultura instituțiilor de credit. Scoția, o țară de stânci și sterpă pînă acum una sută ani, datorește băncilor se se prosperitatea actuală a agriculturii.

Inmulțirea căilor de comunicațiune vicinală și a căilor județiene și naționale, cum și construcțiunea de canale, sunt lucrări care, în toți timpii și la toate nemurile, au fost considerate între cele d'ânteu îmbunătățirii ce reclamă agricultura.

În fine, pentru a încheia în puține cuvinte, hotărîrea nestrămutată din partea noastră a tuturilor, guvernul și particularii, de a pune toate puterile de care dispunem în serviciul ameliorățiunilor agricole. Numai astu-felul a-

gricultura română va putea produce ceea ce suntem în drept să aşteptăm de la uă ţeră atât de generos înzestrată de natură; numai astă-felă economia generală a ţerei se va desvolta în raportă cu condiţiunile atât de priinciose în care se află ţera noastră; în fine, numai cu condiţiunea acăsta putemă spera să vedemă industria înplantându-se în România.

Agricultura noastră se eserciteză pe uă întindere care trece de 12 milioane pogóne. Ană de miđlocă acăstă suprafată se împarte între diferitele cultură în modulă următoră :

Pămêntură arate.	4,442,924	pogóne
Grădină de legumă și pomă	308,477	»
Fênețe	1,848,775	»
Păsciună seă imășură	5,845,135	»
Viă	191,307	»

Intinderea destinată pentru culturile de măi susă se schimbă pe totă anulă; parte din păsciună și chiară din fênețe se ară; grădinile de legumă se întindă; viă se planteză din nou; pădură se destelinéză și pămêntulă se pune în cultură.

Afară de suprafată supusă culturei esista acumă câțiva ană 4,029,947 pogóne pădură și 7,574,366 pogóne locură necultivate compuse din munță, bălță, locură ripoșe, drumură, ocólele comuneloră și altele.

Inainte de aplicarea legă rurale din 1864, proprietatea teritorială era măi concentrată de cât astă-đă. Cu tóte că moșnenă în România de dincóce de Milcovă și razeșă în Moldova posedăă aprópe 3 milioane pogóne pămêntă;

totuși proprietatea mare predomnea. În urma împroprietăririi țăranilor, numărul proprietarilor mici înmulțindu-se, proprietatea mică s'a întinsu în atâtu că a devenitu mai atâtu de importantă ca proprietatea mare și cea mijlocie. Acéstă situațiune economică a proprietății este cea mai favorabilă atâtu pentru interesele politice câtu și pentru cele sociale.

Intinderea proprietăților este variabilă; suntu moși a căroră suprafață trece peste 20,000 pogóne și proprietăți mici care nu trecu peste 3 pogóne. Întru câtu privește proprietatea mare credemú că se póte admite 1000 pînă la 3000 pogóne ca întindere mijlocie; iar pentru proprietatea medie de la 50 pînă la 250 pogóne. Fiecare înțelege că aceste cifre variază după județe, la munte proprietățile fiind mai mici ca la câmpie.

Pînă în anulú 1864 țăranii erau supuși după legiurile vechi la clacă și dijnă, în schimbulú căroră se bucura de pământulú trebuinciosú atâtu pentru arătură câtu și pentru întreținerea vitelorú. Prin decretulú din 14 Augustú 1864 au fostú împroprietăriți prin rescumpărarea clacei, dijnei și alte însărcinări ce aveau către proprietari. După cuprinderea acestui decretú s'a datú țăranilorú pământú în proporțiunile următore, în județele de dincoce de Milcovú : săténulú cu patru boui și uă vacă, unú-spre-dece pogóne; celú cu doui boui și uă vacă, șépte pogóne, noué-spre-dece prăjiní; celú cu uă vacă saú toporașiú, patru pogóne și cincí-spre-dece prăjiní. În județele de dincolo de Milcovú s'a datú : săténulú cu patru boui și uă vacă, cincí fálci, patru decí prăjiní; celú cu doui boui și uă vacă, patru fálci; celú cu uă vacă saú

pălmașiū, douē fălci patru-đeci prăjinī. In județele de peste Prutū țeraniī aū priimitū : celū cu patru bouī și uă vacă, șese fălci și trei-đeci prăjinī; celū cu douī bouī și uă vacă, patru fălci și trei-đeci prăjinī; celū cu uă vacă saū palmașiū, douē fălci și șapte-đeci prăjinī.

Pentru casă și grădină s'a datū fie-căruia săténū, in județele de dincócī de Milcovū, patru sute stânjinī pătrațī la câmpū și trei sute la munte; in județele de dincolo de Milcovū, đece prăjinī fălcesci; in județele de peste Prutū, đece prăjinī fălcesci pentru pălmașiū; unū-spre-đece prăjinī pentru locuitorulū cu douī bouī; douē-spre-đece prăjinī pentru locuitorulū cu patru bouī.

Rescumpărarea clacei, a dijmei și celorū-alte sarcini, desființate prin decretulū din 14 Augustū, s'aū decisū a se face intr'unū termenū de 15 ani, plătindū sătēniī in fie-care anū pentru dobândă și amortimentū : celū cu patru bouī și uă vacă, lei vechi 133; celū cu douī bouī și uă vacă, lei 100 parale 24; celū cu mânele și uă vacă, lei 71 par. 20. Sătēnulū din satele de munte de peste Milcovū, a fostū îndatoratū să plătescă pe fie-care anū : celū cu patru bouī și uă vacă, lei 94 par. 10; celū cu douī bouī și uă vacă, lei 73 par. 2; celū cu mânele și uă vacă, lei 51 par. 36.

Calculându-se câtū se cuvine să plătescă fie-care sătēnū in totalū, după categoria din care face parte, decretulū a specificatū că proprietariī de moșiī vorū avea a priimi in totū : pentru sarcina sătēnului ce are pământū pentru patru bouī și uă vacă, lei 1521, par. 10; pentru a celui cu douī bouī și uă vacă, lei 1148, parale 20; pentru a celui cu mânele și uă vacă, lei 816. Pentru sătēnulū

din satele de munte de peste Milcovu, despăgubirea va fi : pentru celu cu patru boui și uă vacă, de lei 1076 ; pentru celu cu doui boui și uă vacă l. 834, parale 1 $\frac{1}{2}$; pentru celu cu mânele și uă vacă, l. 592, parale 2. (1)

Pe aceste base s'a împroprietăritu la 1864 în totă România 406,898 familii sătenî pe uă suprafață de 2,993,014 pogóne, 3 prăjini și 38 $\frac{2}{4}$ stânjini, sau în cifre rotunde pe trei milióne de pogóne, adică pe a opta parte din întinderea totală a țerei. Acéstă suprafață s'a împărțitū, după categorii, în proporțiunile următóre :

A. ROMANIA DE DINCOACI DE MILCOVU

Sătenî cu patru boui, 64,592, împroprietăriti pe 688,356 pogóne, 16 prăjini și 34 $\frac{2}{4}$ stânjini.

Sătenî cu doui boui, 138,746, împroprietăriti pe 1,022,700 pogóne, 12 prăjini și 41 $\frac{2}{4}$ stânjini.

Sătenî cu brațele, 76,342, împroprietăriti pe întindere de 326,789 pogóne, 14 prăjini și 35 $\frac{2}{4}$ stânjini.

Preste totū 279,684 sătenî, împroprietăriti pe întindere de 2,037,846 pogóne, 20 prăjini și 3 $\frac{2}{4}$ stânjini.

B. ROMANIA DE DINCOLO DE MILCOVU

Sătenî cu patru boui, 7,516, împroprietăriti pe întindere de 41,413 fălci, 45 prăjini.

Sătenî cu doui boui, 61,045, împroprietăriti pe întindere de 244,073 fălci, 31 prăjini și 20 stânjini.

(1) Nu este de prisosū a aduce aminte că pogonulū din județele de dincóci de Milcovū are 1296 stânjini pătrați ; iară falcea de dincolo de Milcovū, 2880 stânjini pătrați. Uă falce este egală cu 2 pogóne, 5 prăjini și 18 stânjini.

Sătenii cu brațele, 58,653, împroprietăriți pe întindere de 144,338 fălci, 26 prăjini și 25 stânjini.

Preste totu 127,214 sătenii, împroprietăriți pe întindere de 429,825 fălci, 23 prăjini și 17 stânjini, sau 955,167 pogone, 7 prăjini și 35 stânjini.

Despăgubirea anuală ce plătesc sătenii împroprietăriți este 37,766,966 lei vechi, sau 13,987,765 l. noui. Din această sumă plătesc sătenii din județele de dincoci de Milcovu 26,783,808 lei vechi sau 9,919,929 l. noi; iară acei de dincolo de Milcovu 10,983,158 lei vechi sau lei noui 4,067,836.

Cu ocasiunea împroprietării sătenilor, administrațiunea a fostu îndatorată să facă unu recensimentu pentru a constata numărulu vitelor de jugu ce posedau țeranii, căci, după cumu s'a vedutu, basa împroprietării a fostu numărulu de vite ce avea fie-care în momentul constatării. Cunoscința acestor date statistice ni se pare de celu mai mare interesu pentru viitoru; căci plecându de aci se va putea constata dacă numărulu vitelor de muncă a sporitu sau a descrescutu de la 1864 înainte. Pentru acestu sfirșitu, cu tôte că eşimū din cadrulu acestei lucrări, credemū de folosū a estrage din situațiunea publicată în 1874 de către Ministerulu Finanțelorū, cifrele relative la numărulu de vite de jugu ce posedau în 1864 țeranii împroprietăriți.

TABELĂ DE NUMĂRUL VITELORŢI DE JUGŢI CE POSEDAŢI
ŢERANII ÎMPROPRIETĂRIŢI LA 1864

JUDEŢELE	NUMERULŢI ŢERANILORŢI CU		
	PATRU BOUI	DOI BOUI	BRATIELE
MehedinŢi	1,963	11,586	8,548
GorjŢ	521	5,241	4,624
Vâlcea	1,844	4,317	4,895
ArgeşŢ	1,498	8,175	3,995
MuscelŢ	1,258	4,071	2,430
DâmboviŢa	4,215	9,954	6,094
Prahova	6,401	8,617	8,506
BuzeŢ	4,616	4,883	3,586
Romnicu-Sărati	4,759	4,330	2,826
Brăila	4,145	810	469
IalomiŢa	7,029	3,752	1,500
IlfovŢ	6,550	14,750	4,832
Vlaşca	4,520	10,792	2,873
Teleormanu	5,799	12,202	4,337
Oltu	1,363	6,963	3,152
RomanaŢi	2,822	11,454	3,910
DoljiŢ	5,291	16,849	7,765
Putna	1,007	3,305	1,688
BacăŢ	1,034	5,847	7,695
NémŢu	409	5,445	7,234
Suceava	532	5,561	6,761
DorohoiŢ	257	5,260	8,027
Botoşani	117	4,920	7,439
Iasi	110	6,307	5,044
VasluiŢ	126	4,559	3,009
FălciŢ	304	3,910	1,776
RomanŢ	30	5,018	4,880
Tutova	499	2,796	1,813
TecuciŢ	881	3,730	2,388
CovurluiŢ	1,237	2,201	295
CahulŢ	913	2,186	644
TotalŢ	72,108	199,791	134,995

Din aceste cifre rezultă că în 1864 țeranii împroprietăriți posedau 688,014 boui de jug, dintre care 535,860 boui în județele de dincoci de Milcov și 152,154 boui în județele de dincolo de Milcov.

Acum că cunoștem numărul bouilor ce posedau țeranii, ni se pare interesant să punem în vedere cetitorului raportul ce exista la 1864 între numărul bouilor de jug aflați în totă țera și acei posedați de țeranii împroprietăriți. După datele statistice culese la 1860 se află în totă țera 1,361,450 boui și bivoli de jug (bivoli 10,047). Din această sumă 784,079 s'a constatat în România de dincoci de Milcov și 577,371 în România de dincolo de Milcov. Este probabil că pînă în 1864 numărul vitelor n'a sporit; ba, din contră, poate că s'a mai micșorat. Astu-fel fiind, raportând numărul vitelor ce posedau țeranii împroprietăriți la suma totală aflată în țera, vedem că în România de dincoci de Milcov țeranii posedau aproape trei părți din totalul vitelor de jug; iară țeranii de dincolo de Milcov de abia posedau ce-va mai mult de o parte. Această stare de inferioritate se poate vedea chiar din simpla inspecțiune a tabloului de mai sus. În adevăr, pe când în România de dincoci de Milcov nu se află județi, afară de Gorj, unde numărul țeranilor cu patru boui să nu trecă peste 1000 și în cele mai multe județe acest număr să varieze de la 1000 pînă la 7000, în județele de dincolo de Milcov de abia în trei se afla mai mult de 1000 țeranii că patru boui, iară în cele-alte numărul lor varia de la 30 pînă la 500. Prinde pe oricine mirarea vedînd că în localități agricole ca județele Roman și să se afle de

abia 30 țeranî cu patru bouî, în Dorohoiu 257, în Botoșani 117, în Fălciu 304, adică mai puținî ca în județul Gorjiu, județu cu totul muntosu. Dacă aru fi lipsitu vitele de jugu la acea epocă, lucru s'aru părea firescu; însă, relativu cu populațiunea se află în județele de dincolo de Milcovu mai același număr de vite ca și în acele de dincoci. Explicațiunea acestu faptu nu o putem afla de cătu în starea de neavere a țeraniloru. Pote că există și alte cauze; însă, în așteptare ca studiî mai întinse asupra acestei materii să ni le facă cunoscute, ne mărginim a înregistra rezultatele ce ne dau cifrele statistice.

Pentru a încheia acestu capitolu ne rămâne a da uă idee despre valoarea venală și valoarea locativă a pământulu.

Valoarea venală a pământulu variază de la uă localitate la alta. În condițiuni de egalitate intru cătu privesce calitatea, împrejurările economice în care se află diferitele proprietăți, contribuiescu a face ca valoarea să fie mai mare sau mai mică. Astu-felu, suntu proprietăți în vecinătatea căilor ferate sau în apropiere de porturi care se prețuescu cu 150 lei pogonulu; iară altele care suntu isolate nu trecu peste 70 lei. De aceea ținendu în seamă deosebitele circumstanțe, credem că se pote admite cifra de 100 lei ca prețu mediu alu unu pogonu de pământu. Calculandu pe acastă basă, pământulu României aru represinta unu capitalu de aprupe două miliarde și jumătate lei.

Valoarea locativă variază asemeuea după localități. Suntu moșii a căroră arendă revine la 15 lei pogonulu; și altele care nu trecu peste trei și patru lei. Găndim că cifra de șese lei pogonulu s'aru putea lua ca medie.

Este de observat că valoarea venală a pământului s'a urcată într'ună modă foarte simțitoră de 40 ani încôci. Moșii care valorau la acea epocă 30 lei pogonulă se vëndă astăzi cu 120 pînă la 150 lei. Inmulțirea populațiunei, înlesnirea comunicațiunilor, introducerea ameliorațiunilor agricole, voră contribui ca prețulă să se urce progresivă pînă va ajuage ca în Francia și alte țeri unde pogonulă se vinde, termin meșii, cu 800 lei.

Venitulă fondiară sporindă treptată, este interesantă a cunosce la ce sumă se urca în anulă 1861, epocă cândă oficiulă statistică a publicată în acestă privință uă lucrare pre câtă s'a putută de temeră, însă numai pentru România de dincoci de Milcovă. Venitulă totală ală acestei părți a țerei se urca în epoca aceea la 55,654,806 lei noi pentru 10,653,300 pogone, ceea ce dă 5 lei de pogonă.

În aceeași epocă țerană cultivată 4,330,567 pogone, compuse din vii, grădină, semănătură, fenețe și pasciune. Venitulă totală ală acestui pământă a fostă prețuită 34,020,025 lei, ceea ce dă aprôpe 8 lei venită pentru ună pogonă.

VI:

Sistemele de cultură. — Sistemele de cultură care există în România. — Asolamentele și rotațiunile. — Repărțirea culturilor. — Producțiunea medie a plantelor cultivate. — Productul brut allu agriculturii române. — Puterile lucrătore în agricultură.

Sistemul de cultură practicat într'ună localitate rezultă din condițiunile climatice și telurice cum și din cerințele economice și gradul de civilizațiune alu populațiunei. Cu același grad de civilizațiune, sistemele de cultură variază în aceeași țară după împrejurările locale. Agricultorul de la câmpie nu pôte imita pe cel din coline, precum și acesta nu pôte practica ca cel de la munte. Acésta fiindu admisă, vom căuta a schița sistemele de cultură practică în țera noastră, și totu de uădată a arăta în trecăt ameliorațiunile ce credem că s'ar putea introduce în acésta parte de căpetenie a agriculturii române.

Considerate din punctul de vedere generalu, tóte sistemele de cultură practicate în România aparțin sistemul estensiv, sistem care consistă în a cultiva cu miqlóce restrânse, cu capitalu de exploatațiune fórt redusu. Acestu sistem este rezultatul condițiunilor eco-

nomice în care s'a aflată țera pînă astăzi. În adevăr, cu unu teritoriū agricolū fôrte întinsū; cu populațiunea mică în raportū cu întinderea; cu capitalurī puține; cu lipsă de căi de comunicație pînă mai în anii trecuți; cu relațiunii comerciale mărginite, cu asemenea condițiunii sistemulū intensivū nu se putea stabili.

Intr'unū modū specialū se deosibescū în tótă țera mai multe sisteme de cultură. Celū mai primitivū este sistemulū forestierū care dominéză exclusivū în toți munții și în acele localități unde exploatațiunea pădurilorū și exploatațiunea a câte-va industrii forestiare oferescū mai multe folóse. În Carpați acestū sistemū este impusū prin topografia locului și prin natura cliimei; la câmpie, din contră, clima și pămēntulū arū permite să se cultiveze cu plante agricole locurile pădurite; însă, întinderea pămēntului pe de uă parte, iară pe de alta folósele ce aduce exploatațiunea pădurilorū pentru lemne de arsū și de construcțiune, se vede că este mai profitabilū pentru proprietari. Cu tóte acestea de căți-va anī pasiunea de a da cātū se póte mai mare întindere culturei, și sărăcirea locurilorū cultivate, aū contribuitū ca să se scóță fôrte mari întinderi de pădurī. În acēsta, ca și în orī-care altă întreprindere omenéscă, abusulū este în totū-dé-una vătămătorū. Noi credemū că amū mersū prea departe cu desființarea pădurilorū, și deja suntemū pedepsiți pentru acēstă procedare nechibzuită. Suntū terenuri a cărorū compozițiune chimică și situațiune ne impune conservarea pădurilorū. Suntū asemenea pozițiunii economice care ne comandă a păstra pădurile pentru că exploatațiunea lorū este relativū mai folositóre de cātū cultura plantelorū agricole. A

tăia pădurile și scóte buturugile după costișurile din vecinătatea munților, este a se espune de bună-voie la perderea proprietății și a contribui la sporirea inundațiilor care pustiesc câmpiile.

Alături cu sistemul forestier există pe vârfurile și pe pótele munților noștri sistemul păstoral, sistem care consistă în exploatarea păsciunilor prin creșterea și întreținerea vitelor. Natura locului și a climei fac ca acest sistem să fie unicul ce se poate practica pe golurile munților. În adevăr, dacă vom lua de exemplu județul Prahova, vom vedea că de la Lespeși în sus nici o plantă nu mai reușește; prin urmare locuitorii sunt nevoiți a cosi fânețele pentru iarnă și a întreține vitele în munte peste vară. Acesta este sistemul de cultură cel mai simplu din câte există în țera noastră.

Același sistem de cultură se practică în întinsa câmpie a Bărăgănilor, unde vitele pasc pe suhatură de cumă și iarba și pînă la zăpadă. Multe din frumoasele coline ale Moldovei sunt asemenea consacrate pentru păsciunea vitelor.

Al treilea sistem, sistemul păstoral-micstă, se practică pe o mare întindere a țerei. Caracterul său este de a cultiva alternativ pământul cu cereale și apoi a-l lăsa câțiva ani ca islaz să se imășie. În lipsă de alt sistem ameliorator, sistemul păstoral-micstă este singurul prin care se mai păstrează și se mai împăpătează puterea și fertilitatea pământului. Resultatele bonificatoare ce produce ar fi mai însemnate când în loc de a lăsa miriștile ca să crească iarba de la sine, s'ar semăna în cea din urmă cereale cultivate și semințe de

plante de nutreț. Cu modul acesta ară câștiga vitele și în același timp fertilitatea pământului.

Sistemul cereală pură, care consistă în a cultiva mai neprecurmată pământul cu grâne, a început a se practica pe uă întindere mare numai de veri-uă două-deci ani în cöce. Lăcomia de a semăna câtă se pöte mai multă grău a făcută pe agricultori să piardă din vedere că prin acestă sistemă de cultură se murdăresc și se sărăcesc țerinile. Cu ideea că pământul nostru este bogat s'a abusată în unele localități atât de multă de cultura cereală, că terenurile reputate cele mai fertile au ajunsă să producă grău puțin și ușor la bobă; ca insecte să atace semănăturile de tönă și să le facă să piară.

Acestă sistemă este aplicată mai cu semă de către arendatori din întinsele și mănósele câmpii ale Dunării, precum suntă cele din județele Teleormană, Vlașca, Romanați și altele.

Scimă că producția cereală este astăzi basa fundamentală a Economiei noastre rurale; însă, pentru a produce cereale nu este nevoie ca să se sărăcescă țerinile, să se escontede viitorul pentru a mulțumi trebuințele presentului. Putemă ajunge la același scop; putemă dobândi rezultate mai favorabile, ameliorându în același timp pământul, practicându ună sistemă de cultură mai rațională. Știința și practica agriculturii moderne au dovedit că, chiar vechiul sistemă romană, care consista în a semăna grău ună ană și a lăsa pământul să se odihnescă anulă următoră, este vițiosă și aplicarea sa face ca cu timpul grăul să producă puțin; apoi dacă acestă sistemă este vițiosă, cumă trebuie să numimă sistemul

urmată la noi. Este recunoscută că cerealele sărăcesc pământul; acestă faptă pozitivă a scăpată din vedere agricultorilor nostri, căci numai astă-felă ne putem esplica stăruința în sistemulă atătă de derăpănătoră ce se practicază.

Între câmpiile Dunării și regiunea munților înflorește în fie-care ană mai multă sistemulă de cultură arbustivă. Acestă sistemă este represintată la noi prin cultura viei și a pometurilor, uă trêmă de cultură care încinge țera de la ună capătă la altulă. Cultura arbustivă pre câtă este de pitorască pre atătă este de folositore. Națiună înaintate în agricultură tragă folose însemnate din esploatațiunea pomiloră. În câtă despre vii, esemplulă Franței, Italiei, Spaniei, Austriei este de ajunsă pentru a ne încredința despre bogăția acestei producțiuni. Agricultorii români în interesulă propriu dătoresc uă particulară solitudine acestui sistemă de cultură. Să nu cruce nici ună sacrificiū pentru a perfecționa uă cultură plină de viitoră pentru țera noastră, uă cultură care a înavuțit atâtea localități din Europa.

Acestea suntă sistemele de cultură ce amă putută constata în țera noastră. În câtă despre asolamentele practicate, două suntă mai respândite : asolamentulă trienală și asolamentulă bienală. Celă d'ânteiă compusă din jaceră, (ogorū), grău, porumbū, este celă mai respânditū. Obicnuită țerinile se împartă în trei tarlale; într'una se sémână porumbū, în alta grău și a treia se lasă stérpă și se ară pe vară pentru grău. Porumbiștele se lasă ogorū, iară miriștile se pună cu porumbū și în multe localități cu ordū saū cu ovăđū orī cu meiū. De la introducerea ra-

piței, porubulă este adesea înlocuită de către agricultorii cei mari cu această plantă și în cazul acesta asolamentulă coprinde jaceră, rapiță, grău.

Oră-care ară fi combinațiunea acestui asolamentă, este învederată că sărăcesce și murdăresce pământulă. Rapița, porumbulă și grăulă suntă plante care absorbă mai tótă hrana loră din pământulă. În lipsă de gunoiă care să restituiască pământulă elementele ce perde în fie-care ană, rezultă că pe ană ce trece cultura noastră 'lă sărăcesce. Și fiindă-că interesele năstre ne comandă ca nu numai să nu ne sărăcimă moșiile, dară să le îmbunătățimă, caută ca, sauă să începemă a gunoi pământulă cu gunoiă de vite oră cu plante îngropate verzi, sauă să schimbămă sistemulă de cultură adoptândă cultura păstorală-micșă perfecționată.

Asolamentulă bienală compusă din porumbă și orđă sauă ověđă oră grău de primăveră; sauă din jaceră și grău, este mai puțină respândită ca celă trienală. Cu tóte acestea se află multe domenii întinse unde rotațiunea jaceră, grău, este practicată fără întrerupere.

Se mai practicéză la noi ună asolamentă ruinătoră care ne este propriă, singurulă sistemă care de bună sémă stórcce tótă avuțiă pământulă. Acestă asolamentă consistă în a cultiva cinei și chiară câte đece ană de a rândulă grău pe același locă, fără a lăsa pământulă să răsufle. De abia s'a ridicată clăile de pe câmpă și, dacă timpulă permite, se întorcă miriștile; în Septembrie se ară din noi și se sémăneă cu grău. Intervalulă de la secerată și pînă la semănată este atâtă de mică că miriștile n'auă timpă nici să putredescă. Când se întorcă locurile se aducă la suprafață

paiele mucedă și în această amestecătură de paie mucedite și pământul se aruncă semënța de grâu. Trebuie să mărturisim că inamicii cei mai înverșunați ai prosperității noastre nu ne-ar fi putea recomanda un sistem mai derăpănător pentru moșiile noastre. Nu ne-am putut explica nici-o dată cum particularii și Statul pot îngădui pe arendatori ca să abuzeze pînă la așa grad de forță productivă a pământului. Sunt patru-spre-dece ani de cîndu ne silim a combate acest sistem de cultură detestabilă, și cu toate acestea pînă astăzi îl vedem aplicat. Faptele ce se petrec de câțiva ani în agricultura noastră, poate că vor deschide ochii celor interesați. Pământul a început să producă în multe localități recolte atât de slabe că nu mai plătesc nici arenda pământului. Greutatea grăului nostru a scăzut în atîtă măsură ca a fost observată în multe din piețele Europei. Dacă și asemenea fapte nu ne vor deștepta, apoi negreșim că de bună voie dorim ruina agriculturii naționale.

În cultura mică afară de plantele menționate mai sus ea intrîndu în combinațiunea asolamentelor noastre, se alternază grânele cu fasole, linte, cartofi, ină, cânepă, tutun, mazărice și mei.

Sistemele de cultură și asolamentele sunt aplicate pe o întindere de 16,807,545 pogone descompuse aprocsimativ în modul următor :

Grâu.	1,119,119	pogone
Secară	221,547	»
Orz	453,928	»
Ovășă	259,860	»
Porumb	2,069,510	»

Meiù.	252,860	pogóne
Plante diverse.	204,080	»
Grădinī și pometurī	308,477	»
Fênețe.	1,848,775	»
Păsciunī.	5,845,135	»
Vii.	191,307	»
Pădurī.	4,029,947	»
Totalù.	16,804,545	pogóne

Restulù teritoriulù pînă la 24,240,931 pogóne, suntu pămènturī necultivate, drumurī, ape și altele.

Suprafața ocupată de către diferitele plante cultivate fiindù de 4,442,924 pogóne, proporțiunea la suta de pogóne pentru fie-care planta este :

Grău.	35,19	pogóne
Secară	4,99	»
Orđù.	10,22	»
Ovèsù	2,75	»
Porumbù.	46,55	»
Meiù.	5,68	»
Plante diverse	4,59	»
	<u>100</u>	pogóne

Porumbulù ocupă aprópe jumètate din tótă suprafața cultivată; grăulù peste uă treime și orđulù uă decime.

Productiunea variază după timpù. Recoltele maxima suntu îndestulù de rarī; trecù de la cincī pînă la optù anī pînă cândù agriculturī sã pótã dice că au avutù unù anù bunù. Obicînuitù, recolta medie în tótă țera este :

Grău.	2,217,343	kile.
Secară	363,436	»

Orđū	1,169,243 kile
Ovėsū	258,640 »
Porumbū	2,984,059 »
Meiū	368,816 »
Fasole și linte	12,806,502 ocale
Cânepă	1,628,361 »
Inū	633,754 »
Tutunū	1,480,660 »
Cartofi	9,247,943 »
Vinū	4,108,704 vedre
Rachiū	7,624,230 »

În anii de secetă recolta este în multe localități foarte mică; astăzi felul grâului de abia produce optă băniți la pognon și porumbul mai atât.

Producțiunea plantelor și a animalelor constituie produsul brut al agriculturii. Estimațiunea produsului brut este în destul de dificilă. În adevăr, chiar în țările cele mai înaintate, lucrările statistice conțin greșeli înverdate; ne cumă la noi unde, din nenorocire, scopul științei statistice este atât de puțin înțeles, că aceia cari sunt însărcinați a culege datele se achiteză de această datorie fără nici-ua conștiință. Ori-cum ar fi, luându de temei producțiunea medie și prețurile obișnuite, iată care ar fi valoarea anuală a producțiunii agricole române.

PRODUCTE VEGETALE

Grâu	221,734,300 lei
Secară	18,171,800 »
Orđū	46,769,720 »
Ovėsū	775,920 »
Porumbū	149,202,950 »

Meiū	11,064,980 lei
Fasole și linte.	3,844,950 »
Câneapă	1,162,836 »
Inū	823,980 »
Tutunū (înainte de monopolū). . .	4,441,980 »
Cartofi	462,397 »
Fênū	30,000,000 »
Vinū	48,000,000 »
Rachiū	30,000,000 »
Producte forestiere	94,000,000 »
Grădinī	20,000,000 »
Totalū.	<u>680,455,813 lei</u>

PRODUCTE ANIMALE

Caī, asini și catări.	12,000,000 lei
Bouī și vaci : carne, lapte, untū, peī, animale eșportate.	89,000,000 »
Lână, mătase și pērū de animale. . .	10,000,000 »
Pesce și vênatū.	24,000,000 »
Mătase, gogoși, sēmēnța de gân- dacī, miere, cēră și altele	3,500,000 »
Paserī și ouă.	12,000,000 »
Totalū	<u>150,500,000 lei</u>

Adică 830,955,813 lei, productū brutū alū agriculturēi române, saū cifră de mijlocū pentru 23,440,931 pogóne, deducēndu-se 800 miī pogóne ocupate cu drumurī, rīurī, orașe, etc., unū productū brutū de 35 lei pe pogonū.(1)

Ceea ce atrage mai multū atențiunea comparāndū producțiunea animală cu cea vegetală, este disproporțiunea

(1) In Franția productulū brutū este 50 lei; iară in Englitera 100 lei; in Scoția, Irlanda, 50 lei, in Belgia 90 lei.

mare se există între dâensele. În adevăr, produsele vegetale formeză trei pătrimi din totala producțiune agricolă și produsele animale nici uă pătrime. Acesta dovedesce că cultura noastră este sărăcitoră, căci în alte țeri unde cultura este ameliorătoră, precum în Englitera, produsele animale se apropie de acele vegetale. Și să nu ne scape din vedere că în totalu pământul nostru este ne-comparabilu mai bunu ca alu Engliterii și alu Belgiei, alu Franciei și alu altorū staturi. Nu că amū pretinde ca agricultura noastră să producă câtū a Belgiei sau a Lombardiei, însă totuși suntemū în dreptū a aștepta mai multū de câtū 35 lei de la unū pogonū, ori-câtū arū fi de inferiōre mijlōcele nōstre de exploatațiune.

Inferioritatea producțiunei nōstre se pōte demonstra și prin starea populațiunei. În adevăr, Englitera nutresce unū individū pe douē pogōne, Franția unū individū pe trei pogōne, iară România unū individū pe cinci pogōne. Câtū timpū și câtă muncă ne mai trebuie ca să ajungemū a nutri în țera nōstră 12 miliōne de locuitori, adică unū locuitorū pe douē pogōne. Și cu tōte acestea acolo trebuie să țintimū, căci numai astū-felū România va deveni avută și puternică, și nēmulū românescū 'și va putea îndeplini cu mărire misiunea ce îi este prescrisă de prevedință.

Produsele agricole se dobândescū cu ajutorulū puterilorū lucrătore în agricultură. Puterea de căpetenie care dă viața agriculturii române este labōrea țeranilorū nostri. Tōtă familia, de la părinte pînă la copilulū de șese ani, lucrăză cu uă stăruință neobosită de cumū se desprimăvereză și pînă dă zăpada; frământă pământulū

cu brațele; îl întorce neprecurmată cu plugul; îl sémână, întreține culturile pînă ce vine timpul recoltei, recoltă de la care așteaptă resplătirea ostenelilor sale.

A trebuit ca cine-va să trăiască între țeran; să 'i urmăreacă în toate momentele activității lor, pentru ca să pótă aprețui cu câtă nepregetare acești muncitori neobosiți lucrăză pentru ca să 'și pótă întempina prea multă mărginitele lor trebuinți, și a respunde îndatoririlor lor către Stat, către județ și către comună.

Puterea și inteligența omului este ajutată de munca vitelor. În țera noastră se întrebunțază pentru lucrările agricole, boul, calul și bivolul; însă, animalul de căpetenie este boul. S'arū aștepta cine-va, și cu multă dreptate, ca agricultura noastră să posezede boui mulți și buni; din nenorocire nu este așa. Imprejurări de tot felul, economice, agricole și administrative au contribuit ca nu numai să degenereze boul de lucru, dară să se și impuțineze numărul animalelor de muncă. În adevăr, după statistica de la 1860 se afla în totă țera : Cai 542,786, boui 1,351,403 și bivoli 10,047. În 1873, după estimățiunile ce am putut face, esista 346,685 cai, de abia un milion de boui și peste 10 mi bivoli de lucru. Nu garantăm absolută esactitate a acestor cifre; însă lăsându cifrele la uă parte, este învederat că a scădut numărul vitelor de muncă. Acestă stare de lucruri este amerințătoare pentru agricultura noastră, căci, caută să ne convingem cu toții, că nu pôte esista agricultură înflorită fără vite multe și bune; și de vreme ce vitele se impuțineză și degenerăză, este semn pozitiv că în loc să mergem înainte mergem înapoi.

Mașinile și instrumentele agricole perfecționate se înmulțesc în totu anul. Din cercetările statistice făcute în 1873 resulta că se afla în totă țera 223,496 pluguri, dintre care 37,661 pluguri perfecționate și 185,835 pluguri locale. Afară de acestea agricultura noastră mai posedă 470 mașini de secerat și 989 de mașini de treerat cu abur.

În această privință progresul este învederat. Sunt cinci-spre-dece ani de când mașinele de treerat cu abur erau un lucru nou pentru agricultorii noștri; când de abia se cunoscea mașina de secerat. Astăzi mașina de treerat a devenit accesoriu indispensabil al oricărui moșii de ore-care importantă. Chiar plugul cu abur, cea din urmă expresiune a progresului mecanicii agricole, s'a introdus în țera noastră.

Județele care posedă cele mai multe pluguri sunt cele producătoare de cereale; astăzi sunt Ilfovul, Doljul, Ialomița, Teleormanul, Romanații, Vlașca, Botoșanii, Romanul și altele. Mașinile de treerat cu abur sunt răspândite în aceeași proporțiune; astăzi Ilfovul posedă 96, Teleormanul 77, Doljul 72, Vlașca 64, Dorohoiul 60, Romanații 55, Ialomița 51, Buzău 44, Botoșanii și Tutova câte 41, Brăila 36, Romanul 28, Tecuciul 27, Vasluiul 25. Județele de munte nu posedă de cât de la una pînă la trei mașini; îngustimea culturilor esplică faptul acesta.

Nu socotim de prisos a adăoga că la aceeași epocă s'a constatat în totă țera 372 mori cu abur și 4578 mori pe apă. Cele mai multe mori cu abur se află în județele granifere; astăzi Romanații are 36 mori, Teleorma-

nulă 28, Ilfovulă 27, Dorohoiulă 26, Doljulă 24, Vlașca și Covurluiă câte 19, Botoșaniă 16. Moră pe apă suntu în Mehedință 418, în Vâlcea 365, în Gorjă 336, în Bacăă 315, în Némțu 286, în Prahova 270, în Muscel 182, în Dâmbovița 177, în Suceva 175. De unde rezultă, lucru fôte naturală, că în județele de munte se află cele mai multe moră pe apă. Abundența apeloră, izolarea sateloră necesiteză construcțiunii de moră multe și eftine cumă suntu făcaele.

Astă-felă dară introducerea mașineloră perfecționate sporesce în fie-care ană. În acestă privință suntemă ală-tură cu statură a căroră agricultură este mai înaintată ca a noastră. Cătă amă căștiga cândă ameliorățiunile culturale ară merge în raportă cu introducerea mașineloră. Se vede însă că, dacă mașinile perfecționate s'au introdusă, îndemnulă n'a fostă progresulă agricultură, ci lipsa brațeloră și trebuința de a treera în cate-va săptemăni totă grăulă recoltată în țera. Altă-felă s'ară fi ameliorată în același timpă sistemulă de cultură, uneltele agricole cumă și economia viteloră.

VII

Animalele domestice. — Folosul vitelor pentru agricultură.— Cai.— Asini.— Catari.— Vite cornute se'u vite albe.— Oi și capre.— Porci. — Păsări. — Albine. — Gândaci de mătase.

În România se află aceleași animale domestice ca în cele-alte staturi din Europa: Calul, asinul, catarul, care derivă din cele două specii; boul, bivolul, oia, capra și porcul. Păsările domestice, porumbelul, albinele și gândacii de mătase intră totu în această categorie.

În agricultura modernă este admisă ca o adevărată axiomă că, cu cât o țară posedă vite mai multe, cu atât pământul este lucrat mai bine și produce mai mult. Animalele domestice nu numai că îndeplinesc trebuințele alimentației publice, dară sunt agenții cei mai de competență ai muncii agricole. În același timp gunoierii vitelor întreține și sporesc fertilitatea pământului. De aceea națiunile cele mai înaintate în agricultură au și vitele cele mai frumoase și mai numeroase în raport cu suprafața cultivată. Englezii, Francezii, Belgienii, Olandezii și alte neamuri, se fâlesc cu dreptul cuvânt că posedă rasele cele mai frumoase de vite. În expozițiunile lor, agricultorii se întrec care mai de care cu caii, boii, și oile lor. Cheltuielile însemnate s'au făcut atâtu de către Statu câtu

și de către particulari pentru a perfecționa și specializa rasele.

Amă fi dorit ca în această ramură a producției agricole să putem pune țera noastră în rând cu acele țări care merg pe calea progresului; din nefericire faptele sunt mai puternice ca dorința noastră. În adevăr, România uădinioră vestită pentru frumusețea vitelor se le de toate speciile, se află astăzi alături cu țările înapoiate. Afară de oi, a căror rasă se menține cu toate însușirile sale prețioase, caii și vitele cornute au degenerat și potrivit cu ceea ce erau cu veri-ua cinci-deci ani în urmă. Și ceea ce este mai trist este că, nu numai rasele au perdut din calitățile lor, dară în același timp numărul vitelor în loc să sporască a mers descrescând. După cum vom arăta pentru fie-care specie în parte, de la 1860 pînă în 1874 numărul vitelor de toate speciile a scăzut. Acest fapt va avea ună înrîurire vătămătoare asupra agriculturii noastre. Nu este aici locul ca să cercetăm care sunt cauzele cărora se pôte atribui înpuținarea vitelor noastre; totu ce se pôte dice este că nu avem timp de perdut; trebuie a ne pune toate silințele pentru ca să sporim numărul și să îmbunătățim rasele de vite; viitorul agriculturii noastre depinde de hotărârea ce vom lua în această privință.

În lucrările de Economie rurală s'a admis împărțirea vitelor după talia lor în *vite mari* și *vite mărunte*; în categoria întâia intră calul, asinul, catârul, boul și bivolul; iară în a doua oia, capra și porcul. În descrițiunea vitelor noastre ne vom ține de această clasificățiune.

România posedă în 1860 un număr de 506,104 cai

de toate vârstele; iară în 1873 numai 426,859. Dintre aceștia 73,434 mânzi; 6737 armăsari pentru prăsilă; 16,863 armăsari de lucru, 177,605 cai jugani; era restul de 152,220 iepe.

Între toate județele, Doljului posedă mai mulți cai, adică 35,683; după acesta vine Ilfovul cu 35,618, Teleormanul cu 27,187; Ialomița cu 26,710; Bolgradul cu 21,180, Brăila cu 20,244, Romanații cu 19,316. În cele-alte județe numărul cailor variază între 14,330 și 7000; județele Ismail și Muscel au, cel d'ânteu 3751 cai iară cel d' ală douilea 3578.

Caii românesci sunt de rasă orientală; au calitățile și defectele rasei lor; sunt mici de statură, scurți de corp, viuoși, iuți, neobosiți, cumpetați la trai, însă nu pot trage la poveri mari. Cei de la câmpie sunt mai corpolenți ca cei de la munte.

Uă dînioră caili noștri însuși atâtea calități bune în câtă fama lor ajunsese pînă în Europa occidentală. Profesoarele Pichard în scrierile se le tratând despre calul englesu spune că s'au introdus în Danemarca epe moldovenesci pentru a fi întrebuințate la ameliorațiunea rasei. Regele Danemarcei a trimis pentru acestu scop în Moldova pe un specialist Nilsen; acesta a introdus în erghelia din Zelanda nu numai epele moldovenesci ci și regimul ergheliilor noastre.

Era un timp când turcii, polonii și ungurii cutreieră țergurile și ergheliile noastre pentru a cumpăra cai. Istoricul Moldovei Cantemir se rostese în modul următor despre caili moldovenesci : «Caili moldovenesci în partea muntelui sunt mici și la făptură asemenea celorlă.

rusescei, însă foarte vërtoși și traînici la muncă, și la copită așa de tari în cătă nu aū trebuință de a fi potcoviți măcară de și aū a merge ori la ce drumuri grele.

«Iară în partea câmpului suntă caii mai mari și mai frumoși la făptură, potriviti la ciolane, mai grabnici și mai traînici, și nu suntă iubiți numai de leși și de unguri, ci și de turei, care aū și paremie : *Agem dıberi bogdam bargiri meshurdir*, adică : *unū ténéră persiană și unū cală moldovenescă suntă totă ce pôte fi mai slăvită.*»

Bêtrâni noștri aū apucată acele timpuri cândă parte din vestita cavalerie otomană se remonta cu cai cumpărați din România. Unū trecută atâtă de mândru pentru rasele noastre de cai ne întristeză cu atâtă mai multă că astă-dă, nu numai că nu se mai caută de către străini cai românesci, dară noi ênși-ne suntemă nevoiți să alergămă în Austria și Rusia pentru a ne procura cai de lucru și de cavalerie.

— Mai mulți proprietari mari între cari vomă cita pe DD. Moruzi, Ventura, T. Ghica, Balșă, Teodoră Brătianu, aū făcută cheltueli însemnate pentru a ameliora rasele de cai; lucrările loră aū fostă încununate cu succesă; nenorocire însă că vestitele loră erghelii aū mai dispărută.

Incredințarea că condițiunile agricole și climatice din țera noastră suntă favorabile pentru producerea de cai buni, trebuie să ne îndemne și să ne îmbărbăteze a ne pune pe lucru cu stăruință, astă-felă că după două-șeci de ani de muncă să putemă reimprospăta vechia reputațiune a cailoră românesci.

Regimulă ergheliiloră române este primitivă; caii pască pe câmpii întinse pînă ce cade zăpada; după aceea se ducă

la adăposturi séu saivane unde se nutrescú cu fênú și paie. Cândú timpulú este frumosú se scotú și iarna la păscutú; caii tragú zăpada cu picióarele pînă daú de iarbă. Acestú regimú de libertate face ca caii din ergheliile nóstre să fie selbatici; nimeni nu se póte apropia de dênșii, și pentru a'í prinde ergheligii întrebuintéză unú felú de lațú numitú arcanú. Aceste animale puse la grajdú tremurá cândú se apropie cine-va de dênsele pînă ce începú a se îmblândi.

Județele de peste Milcovú și mai cu sémă acele din Moldova superióră producú caii cei mai aleși. In județele de dincóce de Milcovú ergheliile din Ialomița suntú renumite.

Intrebuintarea cáilorú la lucrările agricole începe a se lăți; pînă acumú aceste animale au servitú mai cu sémă pentru transportú. Treeratalú cu cai, uniculú mijlocú întrebuintatú uădinióră pentru a scóte grăunțele din spi-cele de cereale, a perdutú fórté multú din importanța sea de cândú s'a introdusú mașinile de treeratú cu aburú. Těranii, în lipsă de mașini simple cu manejú, treerá cerealele totú cu caii. In localitățile muntóse caii încărcați de saci cu fructe, cu sare și alte obiecte înlesnescú desfacerea productelorú.

Unú animalú de care agricultura nóstră nu scie să se foloséscă este asinulú. In alte țeri, precumú în Francia, nu esistă departamentú unde acestú prețiosú animalú să lipséscă; elú transportá produse pre munții cei mai repedí; iară la câmpie înlocuiesce calulú și boulú pentru cultivatorií săraci. In țera nóstră singurulú serviciú ce îndeplinesce asinulú este de a purta poverile după turmele cu oi.

Catârul este și mai puțin întrebuințat ca asinul. Puținii catâri ce se produc se exportă în Turcia.

În totă țera se află 6128 asini și 606 catâri. Județele în care se află oi multe au și asini mai mulți; astăfel Teleormanul posedă 1294 asini; Vlașca 743, Ialomița 556, Doljiul 433. Județele din Basarabia au asemenea asini mulți, iară acele din Moldova foarte puțin.

Vitele cornute țin un loc însemnat în Economia noastră rurală. Prin însemnatele servicii ce aduc atât ca animale de muncă cât și ca animale de rentă, bouii și vacile merită o deosebită atențiune din partea acelor care se interesă de prosperitatea agriculturii noastre. În starea în care se află economia vitelor la noi, cu căile noastre de comunicațiune, cele mai multe încă în stare naturală, calul nu ar putea înlocui bouul ca animal de muncă, după cum par să crede aceia care sunt străini de lucrările agricole.

La 1860 s'au aflat în totă România 2,751,168 capete de vite, mari cu mici; în acest număr se cuprindea și 91,079 bivoli. În 1873 recensimentul a găsit 1,886,990 capete, o diferență în mai puțin de 864,178 capete. Nu scim ce să credem în fața acestor cifre. Dacă recensimentul din 1873 s'a făcut cu oarecare îngrijire, precum și acel din 1860, apoi este învederat că am dat prea mult înapoi. În Belgia dupe 20 ani numărul vitelor cornute a sporit cu o treime; la noi în timp de trei-spre-dece ani s'ar fi împuținat cu mai mult de o treime. Că a scăzut numărul vitelor în România, nu este îndoiială; toți aceia care locuiesc prin sate au putut constata că mulți dintre țeranii au per-

dutū vitele de muncă. Că epizootia a făcutū să piară multe animale, este fôrte adevăratū; însă împuținarea este atâtū de mare că trebuie să ne inspire uă deosebită îngrijire pentru viitorulū agriculturēi nōstre. Unū studiū făcutū de ômenī specialī pōte singurū să ne facă cunoscutū adevărulū, cauzele reale care au făcutū să piară atâtea vite în țēra nōstră.

Din cele 1,886,990 capete de vite aflate în 1873 suntū 24,865 taurī, 835,735 bouī, 555,060 vacī, 350,101 junci și junince, 77,025 viței și vițele. La aceste sume se mai adaugă 18,871 bivoli și 25,333 bivolițe.

Județele de câmpū suntū cele mai avute în vite cornute; în capulū lorū se află Doljulū cu 110,495 capete; vinū apoi Ialomița cu 98,546 capete; Ilfovulū cu 94,540; Prahova cu 89,274; Teleormanulū cu 83,602; Mehedinți cu 76,754; Vlașca cu 76,017; Brăila cu 71,213; Romanați cu 69,267. În cele-alte județe numărulū vitelorū variază între 66 de miī și 33 de miī; singurū județulū Ismailū are numai 8054 capete.

Cei 44,204 bivoli și bivolițe se găsescū mai cu sēmă în județele mărginașe ale Dunării; astū-felū Teleormanulū are 8582 bivoli; Vlașca 7767; Ilfovulū 7,233; Romanați 6971; Doljiulū 3702 și Ialomița 2194. În județele de peste Milcovū și în acele de munte se află puțini bivoli; în județele Ismailū și Bolgradū nu se află nici-unulū.

Rasele nōstre de vite cornute se deosibescū în rase de munte, compuse din vite mai mici, pērulū suriū, cōrnele subțiri și ascuțite, sprintene, deștepte; și în rase de câm-

pie compuse din vite corpulente alū căroră părū și forma córnelorū variază; căutătura lorū nu este seméță ca a vitelorū de munte; temperamentulū lorū este domolū, umbletulū potolitū.

Tipurile cele frumoșe ale raselorū românesci se găsescū mai cu sémă în județulū Fălciulū, în Moldova de susū și în județulū Ialomița. În aceste localități, și cu deosebire în cele două d'ânteiū se află turme de vite de prăsilă care se urcă pînă la două miū de capete. Talia lorū, conformațiunea ca animale de muncă, aptitudinea de a se îngrășa, le punū între vitele cele mai frumoșe din Europa. Aceia care aū călătoritū în județele Fălciū, Dorohoiū, Botoșani, aū pututū admira acele numeroșe turme de vite frumoșe care acopere colinele. Din timpulū lui Cantemir erau vestite vitele din ținutulū Fălciulū. Moldova era atătū de avută în vite că pe la începutulū véculū trecutū espedia peste patru-deci miū de boui pînă la Danțigū. Nu numai numărulū, dară și rasa era vestită. Pînă astăzi cele mai frumoșe tipuri de vite cornute le aflămū în Moldova; și decă verū-nădată ne vomū decide ca să ameliorămū rasele pe unde aū degeneratū, reproducătorii trebuie să'ī aducem din acea parte a țeriū.

Uă dinioră trăia în munții Moldovei Zimbrulū, boulū selbaticū care, după Cantemirū «la mărime se asemăneză cu boulū domesticū, însă capulū lui este mai micū, grumazulū lungărețū, pantecele vitiónu și mai înaltū la ciolane (picióre), córnelé subțiri, crescute dreptū în susū și vérfurile lorū cele fórte ascuțite suntū puținū întórse în afară. Uă fiară selbatică și grabnică și asemenea ca și căpriórele se póte urca pe stâncile cele óble; pentru aceea

cu greū se pōte prinde cu altū chipū fără numai cu pușca. Și acēsta este fiara alū căruia capū l'aū luatū stema țerei Dragoșū Voevodū Domnulū celū d'ântēiū alū Moldovei.»

Vitele cornute se ținū pentru muncă, carne și lapte. In țerile unde animalele s'aū specialisatū după predominirea uneea din aceste trei aptitudinī, clasificatiunea raselorū se face după aptitudinea predominitoare; astū-felū rasa de Durham se caută mai cu sēmă pentru carne; rasa olandesă pentru lapte. In țera noastră condițiunile culturale, starea progresului agricolū, n'aū permisū agricultorilorū ca să întrețină rase speciale pentru fie-care din cele trei aptitudinī menționate mai susū. Rasele nōstre, fie de la munte, fie de la câmpie, se întreținū mai cu sēmă pentru muncă și in același timpū ele îndeplinescū și rolulū raselorū de carne și de lapte. De aceea și conformatiunea lorū este aceea care caracterisēză vitele de muncă. Cu tōte acestea rasele de câmpū, cu tōte aptitudinile lorū pentru muncă, suntū mai dispuse pentru a deveni vite de lapte saū de carne de câtū acele de munte; astū-felū vacile întreținute pentru producerea laptelui in capitală și alte orașe mari, ajungū la douē saū trei generațiuni să nască vițele cu cele mai prețioșe cualități laptifere. Și nu este îndouială că dacā s'arū alege tipurī caracteristice și s'arū urmări cu îngrijire ficșarea caracterilorū, amū ajunge să posedămū rase laptifere locale totū atātū de bune ca și cele din alte țeri.

Subū numele de tamaslăcurī se întreținū mai cu sēmă in Moldova și in câte-va județe de câmpū, precumū suntū Ialomița și Brăila, turme de vaci de prăsilă destinate a

produce boui de muncă și vaci. Sunt proprietari mari care posedă pînă la două mii capete de vite. Cînd juncaii se fac de trei ani sunt conduși la tîrguri cu cîrdurile.

Vitele slabe ori bătrâne se strîng primăvara de neșugătorii numiți cirezari și se conduc în câmpiile cele întinse unde se întrețin pentru a se îngrășa pînă toamna; la această epocă se duc la zalhanale spre tăiere. De cînd s'au înlesnit mijlocele de transport, zalhanalele au început să dispară, căci agricultorii găsesc mai mult folos ca să expedieze vitele grase la Viena sau airea de cît să le taie.

Se mai îngrășă multe vite cu borhotul de la poverile de rachiū. În județele din Moldova această speculațiune se face pe o scară mare. Cîrduri de sute boui grași sosesc în tîrgul Vienei. În timpul Esposițiunei de la Viena din 1873, inspectorul tîrgului de vite ne-a declarat că într'oa singură și sosise peste opt sute de boui din țera noastră. Acestu comerčiu oferesce agriculturilor noastre una dintre speculațiunile cele mai folositoare atît din punctul de vedere al profitului cît și al îmbunătățirei agriculturii.

Regimul vitelor noastre este foarte simplu : păsciune de primăvară pînă cade zăpada; fîn și paie în timpul ernel. Acestu regim, cu totă simplitatea sea, ar fi de ajuns cînd ar fi îndestulător; caută însă să mărturisim că majoritatea cultivatorilor mici nutresc vitele, mai cu sêma în timpul ernel, cu coceni de porumb și paie, alimente pre cît de neplăcute pre atît de puțin hrănitore. Să lăsăm că chiar în timpul veri vitele

suntă în multe localităţi condamnate a smulge iarba din nisce islazuri séu imăşe arse de sóre. Introducerea fêneteloră artificiale, a nutreţeloră anuale şi a rădăciniloră, voră scăpa vitele de acestă regimă care a contribuită măi multă de câtă se crede la degenerarea raseloră şi la împuţinarea viteloră.

Avemă rase preţioşe de vite; păsciunile bogate nu ne lipsescă; pământulă nostru produce tóte nutreţurile semă-nate care se cultivéză în Europa; ce ne lipsesce dară ca să putemă rivalisa cu cele măi înaintate ţeri în ceea ce privesce numărulă şi bunătatea raseloră? Măi multă durere de inimă pentru interesele nóstre şi pătrunderea că nu póte esista agricultura înflorită fără vite multe şi bune.

Oaia este una din conquiسته cele măi utile din câte a făcută omulă asupra naturei; şi în adevără, oră câtă de mare este importanţa caluluiă şi a bouuluiă, totuşă aceste animale nu procură omulă atâtea elemente pentru viaţa de tóte zilele ca óia. Lapte, brânză, carne, lână, piei pentru vestminte de érnă, óia produce tóte acestea.

Prin statura sea cea mică; prin înlesnirea de a o întreţine, óia este animalulă celă măi modestă cultivatoră, dară în acelaşă timpă póte deveni obiectă de speculaţiune profitabilă pentru proprietăţile cele măi întinse. În ţera nóstră găsimă oile díse de *cotetă*, întreţinute prin cele măi înguste locuri; însă în acelaşă timpă turme frumoşe de miş şi decă de miş de capete acopere câmpiile şi păsciunile de pe vârfurile munţiloră.

Décă rasele nóstre de caiă s'au degenerată; decă vitele albe s'au pipernicită în unele localităţi, celă puţină oile şă-au păstrată tóte cualităţile căroră datorescă ve-

chia loră reputațiune nu numai în țările învecinate ci în totă Europa. Oaia țigaie, rasă adoptată de ruși pentru creațiunea merinosului, este, între rasele de rândă, cea d'ântei în Europa. Lăna sea este căutată pentru fineța și elasticitatea firului; carnea sea era odinioară singură preferită de către Sultani din Constantinople; iar ca producătoare de lapte, nu are pereche. Înălăturându orice amor propriu pentru ale noastre, recunoșcem că ne putem fali cu această prețiosă rasă.

Rasele predominitoare în țera noastră sunt rasa țigaie și rasa țurcană; avem oi bărsane, fumuri și puține oi merinoase. Între țigăi se deosebesc oile albe și oile negre; cele d'ântei sunt mult mai prășite pentru că lăna loră este mai căutată. În unele localități se găsește și un fel de țigăi roșii a căroră lână se întrebuintează pentru fabricațiunea șaiacului, ună postavă purtată mai cu sémă de către călugări.

Merinoasele s'au introdusă pentru anteaia oră în Moldova de susă, încă de pe la 1835; cu tôte acestea numărul loră n'a sporit.

Cantemiră după ce arată că în Moldova se află trei soiuri de oi, acele de munte, acele de Soroca și acele selbatice, descrie rasa din urmă în modulă următoră: « buza loră cea de d'asupra spândură în josă de două degite mari, pentru aceea suntă nevoite ca să pască mergându îndărăt. Grumazul loră este țepănu fără de încheetură, pentru aceea nu potă să și întorcă capulă nici în drépta nici în stânga. Picioarele loră suntă scurte, însă atâtă de sprintene, în câtă nici căni cândă le gonescă mai nu potă să le ajungă. Adulmecarea loră este atâtă de aspră, în

câtă de uă milă nemțescă departe adulmecă pe vânătoră, s'eu pe fiara care vine cu vântulă asupra loră; iară cândă mergă asupra loră în potriva vântulă nu potă să'ă adulmece pînă cândă le prindă.» Probabilă că Cantemiră a scrisă după auđite, căci nu esistă și nu potă esista oi cu grumaziă fără de încheetură; în câtă despre forma buzeloră, lucru este probabilă, însă întru câtă ne privesce nu avemă cunoscînță despre uă asemenea rasă de oi. Pentru cele đise de aselašă istoricū în privința cualității cărnii oiloră năstre, este fôrte adevărată; chiară pînă astă-đi berbeciă bătută suntă căutați pentru Turcia. Iată cum se esprimă istoriculă Moldovei : « Pentru aceea beilicciă ducă la Țarigradă pre totă anulă oi de acestea, care le numescă în limba turcescă *Kivirdik*; pentru că carnea loră se socotesce de turci mai multă de câtă tătă altă carne, atătă pentru gustulă ei, câtă și pentru ușurința mistuitulă.»

În 1860 se află în România 4,819,900 oi, mică cu mară; iară în 1873 numărulă loră a scădută la 4,786,317, adică cu 33,583 mai puțină. Între acestea 34,119 suntă oi de rasă merinoră iară restulă oi de țără.

Cele 4,752,118 oi de rase locale suntă împărțite în patru categorii după etate și secșă, și a nume : 793,420 miei; 3,477,840 oi; 294,687 berbeci și 186,171 berbeci bătută saă întorși.

Județele care aă câmpii întinse pentru păsciunată, posedă și cele mai multe oi; în frunte se află Ialomița cu 396,582 capete; vine apoi Cahululă cu 280,824; Brăila cu 277,004; Doljiulă cu 270,828; Teleormanulă cu 267,384; Bolgradulă cu 234,953; Ilfovulă cu 227,387, Vlașca cu 223,567 : Cele-alte județe aă de la două sute

de miș în jos pînă la 47,009, numărul aflător în județul Muscelu.

După uă trecere de patru-spre-dece ani așteptamă ca populațiunea ovină să se fi înmulțit în țera noastră; din nenorocire și în această importantă ramură a agriculturii se constată unu scădemētū. Se pretinde că s'aū îngustatū locurile din cauza arăturilor și acesta arū fi cauza împuținării oilorū. Trebuie însă să nu scăpămū din vedere că, admitāndū unu numărū de cincī miliōne de oi pentru 12 miliōne de ectare de întindere a țerei, și comparāndune cu Francia, arū trebui să întreținemū pe această suprafață aprōpe 8 miliōne de oi, iară în raportū cu Englitara aprōpe 24 miliōne.

Regimulū oilorū este rusticū ca și rasele. Afară de lunile în care zăpada acopere cāmpiile, oile staū tōtă ziua la păsciune; bă încă în Ialomita și alte localități se ducū la cāmpū chiarū pe zăpadă. Iernaticulū lorū se compune din paie și feni. Cultivatoriū cu îngrijire daū spre primăveră oilorū fātătore uruială de porumbū saū alte grăunțe.

Primăvera, începēndū de la maiū, turme imense de oi trecū de la cāmpū la munte unde se ținū la păsciune pînă pe la jumētatea lui augustū. Mulțumitā acestorū animale, păsciunile de pe vērfurile Carpaților aducū folose însemnate proprietarilorū lorū. Viața păstorilorū este aspră în aceste regiuni înalte; în adevērū, nu numai că aū să lupte cu dificultățile meseriei lorū, dară și cu fiarele selbatice, și mai cu sēmă cu ursulū care pāndesce tōte minutele favorabile pentru a inhăța oile. Altū-felū această emigrațiune periodică de la cāmpū la munte este fōrte priinciosă sănătății animalelorū.

Tratându despre industriile noastre, vomu arăta folósele ce tragemu din diferitele producțiuni ale oilorú.

Era unú timpú cândú caprele ocupaú unú locú îndestulú de importantú în Economia noastră rurală. Turme numeroase acoperea locurile sterpe și pădurile destinate a se pune în cultură. Numerulú lorú se micșoréză pe anú ce trece. De unde în 1860 se aflaú 423,077 căpete, în 1873 de abia s'a constatatú 305,316, cu alte cuvinte unú scădéméntú de 117,761 capete. Și cu tóte acestea capra plătesce cu interesú în destulú de urcatú hrana ce i se dă, prin laptele, părulú, carnea și pelea sa. Laptele de capră este superiorú celui de óie; în câtú despre piele, nici se póte face comparațiune. Pentru aceste cuvinte arú fi de dorit ca cultivatorii cei mici cărora capra le ține locú de vacă, să nu renunțe la crescerea unuí animalú atâtú de prețiosú.

Caprele noastre suntú de rasă fórté bună; producú lapte multú. S'a introdusú în Ialomița și Argeșú renumita rasă de capre de Angora; pînă astă-dí numerulú lorú n'a sporitú.

Pentru a completa enumerațiunea animalelorú domestice a cărorú întreținere constituiesce speculațiunii de óre-care importanță; vomú adăogi la cifrele precedente numerulú de 836,944 porci, mari cu mici. Să notámú că în 1860 s'a constatatú 1,088,737 capete; astú-felú în 1873 se afla unú scădéméntú de 251,793 capete. Județulú Doljú întreține celú mai mare numărú din aceste animale, adică 69,487; iară județulú Ismailú numai 3574.

Scăderea numerului porcilorú este uă perdere însemnată pentru agricultura noastră, căci între speculațiunile

animale îngrășarea rămătorilor este una din cele care aduce folose mai multe. Afară de acesta numai prin întreținere de porci putem trage ore-care folose din ghinda și jirul pădurilor noastre.

Se află în România diferitele specii de păsări domestice precum găini, curcani, găște, rațe, bibilici (pikiri). La 1860 s'a constatat 13,683,360 păsări în totă țera.

Rasele noastre sunt din cele mai bune și în același timp din cele mai rustice. Intreținerea lor este atât de simplă și de puțin costisitoare că este de mirare cum cultivatorii noștri nu prădesc mai multe păsări. În alte țări comerțul de esportare al păsărilor îngrășate și al ouălor se cifrează cu zecile de milioane, pe când la noi nu avem de ajuns nici pentru îndestularea noastră.

A fost un timp când creșterea albinelor era răspândită în totă țera; când România esporta ceară și miere de prima calitate. Se vede că cultivatorii țină atât de mult la aceste folositoare insecte, că după cum ne spune Cantemir «locuitorii arăvea și mai mare dobândă de la dănele, când arăvea cotea să țină pre toți roi care roesc ele în toți ani; însă în pravila țerei este poprită ca oră și cine să nu ție mai mulți stupi de cât suferă locul său, ca nu cumă-va mulțimea lor să zăhăiască pe megiași». Noi ceștia de astăzi am apucat prisăci însemnate compuse din sute de stupi; am vădit neguțătorii turci umblând prin sate ca să strângă miere. În ziua de astăzi nu numai că nu se mai esportă miere și ceară, dară se importă. Păcat că să se părăsască creșterea albinelor; căci flora țerei este atât de variată în cât puține țări produc miere care să se potă com-

para cu a noastră. Afară de acésta întreținerea albinelor nu cere mai nici uă cheltuélă; ele 'și recoltéză singure hrana și n'aū nevoe de câtū de ulee unde să înmagazineze pentru folosulū nostru mierea și céra.

S'a constatatū la 1860 în tótă țera 301,615 stupi; iară în 1873 numărulū lorū era de 305,316, adică unū sporū neînsemnatū de 3701 stupi. Producțiunea lorū anuală trece peste 600 miļ oca miere și aprópe 60 miļ oca céră.

Județulū Vlașca nutresce celū mai mare numărū de stupi, adică 19,470; în cele-alte județe se găsescū de la 3500 pînă la 14 miļ; singure județele Bolgradū și Ismailū de abia posedează celū d'antóiu 418 stupi și celū de alū douilea 181. Vasluiulū, a căruia miere s'a bucuratū în totū-de-una de unū renume particularū, întreține încă 15 miļ stupi.

Orī-cumū arū fi, caută să recunóscemū că lăsândū să piarā uă speculațiune atátū de folositóre ca a albinelor, dovedimū că nu scimū să profitāmū de dărnicia naturei. Avemū dreptulū să sperāmū, cu tóte acestea, că în față cu dorința de a face ca agricultura să prospere, noi vomū îngriji nisce insecte care ne procurā produse fără a ne cere mai nici unū sacrificiū.

De la albine să trecemū la gândacii de mėtase.

Nu se scie cândū s'a introdusū *arborele de aurū*, adică dudulū, în România; ceea ce cunóscemū este că, afară de regiunile unde temperatura este aspră, acestū arbore cresce în tóte județele țerei; că, de la moși de la strămoși crescerea gândacilorū a trecutū din generațiune în generațiune; că, románcele aū purtatū de cândū se ține minte

cămășii și marame de borangic; că ȳele lor ăi fostă și suntă pînă astăđi ornate cu cusături de mătase.

Clima țerei năstre este din cele mai priinciăse atătă pentru vegetățiunea dudului cătă și pentru crescerea găndacilor. Posedămă pînă astăđi nă rasă locală de găndac, rasă robustă, rustică, cu tóte că mătasea ce produce nu este de ăntăia calitate.

Principele Barbu Stirbeiu în timpulă domniei sale a introdusă rasa de găndac numită milaneză; a fondată pe piniera de duđi din Panteleimonă; a făcută să se distribuie pu de dudă și ouă de găndac. Deja acéstă bănósă ramură a agriculturii luase óre-care avántă, cândă bóla începuse să bántuiască găndacii în Francia și Italia. Nevoiți a căuta ouă de găndac sănătoșe, educatorii francesi și italieni veniră în România și deteră prin cererile loră nă puternică impulsione crescerei găndacilor. Pe la 1860 prețulu ocalei de ouă de găndac se urcase la 800 lei noui. Profitulu acestei speculațiunii deșteptase nu numai pe cultivatori ci și pe ómenii cei mai avuți. Salónele se prefăcuseră în unele casuri în magnanerii. Piața Bucuresciloră devenise ună mare deposită de gogoși de mătase; iară suburbiile erau pline de mică magnanerie. Se vindea frunđa unui dudă mare pînă la 25 lei noui. Nenorocirea însă urmăria acestă frumosă începută. Speculanții străini căutându a se folosi de urcarea prețuriloră, introduseră pe subă mână ouă de găndac atinșe de bóla și după doui trei ani avutulă edificiu care se înălțase prin crescerea găndaciloră se dărâmă; astă-felă pe la 1865 nici se mai vorbia de găndac; totulă se reintórseră la starea primitivă.

Nu se p^ote mai mare perdere pentru agricultura română. În adev^{er}u, într'unu spațiu de timp^u atât^u de scurt^u, de unde nu esportam^u nici gogoși nici ouă de gândaci, în 1863 am^u esportat^u pentru suma de apr^op^e 4 milioane lei noui. În 1862 se esporta de abia pentru 1,372,600 lei.

Județele care s'au deosebit^u mai mult^u în ac^{es}tă b^{an}oș^u industrie sunt : Ilfovul^u, Teleormanul^u, R^omnicul^u-S^{ar}at^u și Buz^ul^u.

Din cauza neîngrijirei n^ostre am^u perdut^u uă industrie care aduce Italiei și Franciei cu sutele de milioane venituri, pentru care Germania, Prusia, Austria, chieltuiesc^u sume însemnate ca să o p^otă acimata. Culpă este a n^ostră și numai a n^ostră. Lăs^{an}du trecut^u, caută însă să nu neglijem^u viitorul^u. Industria gândacilor^u de m^etase este uă industriă română; uă industrie care va deveni, dacă vom^u voi, un^u isvor^u de avuție pentru ț^era n^ostră. Ca să ajungem^u la ac^{es}t^u scop^u, trebue să căutăm^u a desvolta producerea m^etasei atât^u pentru a alimenta mica n^ostră industriă cât^u și pentru esportațiune. Ceea ce s'a petrecut^u de la 1860 pⁱⁿă la 1865 a fost^u un^u lucru înt^emplător^u; uă industrie nu se p^ote înrădăcina prin asemenea procedări. Trebuie să scim^u că b^ola nu are să fie vecinică în Franca și Italia, și că prin urmare nu putem^u conta numai pe esportațiunea ouălor^u de gândaci, ci mai cu s^emă pe produțiunea m^etasei.

Când^u s'a fondat^u Sc^ola de agricultură de la Fer^estrău am^u propus^u oficial^u ca pepiniera de duși de la Pantimon^u să se prefacă într' uă sc^olă specială de sericultură și de filatură a m^etasei. Copilele din asilurile publice put^eu

învăța în această școală unele profesii din cele mai productive. Nu s'a dat ascultare propunerii noastre; și astăzi ne aflăm astăzi unde ne aflăm înainte de 1860, adică că se produce mătase numai pentru mărginitele trebuințe ale țeranelor noastre și foarte puțin pentru comerț.

Cândă un țeră are norocire ca să poată exploata una industrie atât de bănoasă și nu face nici un sacrificiu pentru a fonda această industrie, este ună probă necontestabilă de cea mai culpabilă indiferință pentru prosperitatea sa.

VII

Pădurile. — Suprafața. — Distribuțiune. — Speciile de arbori. — Producțiune. — Industrii forestiere. — Fânețe și păsciuni. — Intinderea. — Fânețele și păsciunile de câmpie, de coline și de munte.

Țăra noastră a fostă una dintre cele mai păduroase din Europa; dară neingrijirea omienilor pe de oă parte, sporirea locurilor cultivate pe de alta, aă contribuită la stărpirea unei părți însemnate din această avuție a României. Cu tôte acestea, chiară astăzi pădurile la noi acoperă oă a șesea parte din suprafața totală a țării, 4,029,947 de pogone. În comparațiune cu întinderea pădurilor din alte staturi, țăra noastră trece între cele păduroase.

Județele de munte suntă cele mai păduroase; în fiecare dintr'ensele se află păduri ca și vergure, unde securea n'a pătrunsă nică oă dată. Copaci de sute de ani le dă oă majestate care impune admirațiunea. Multe dintre dăsele aă istoria loră plină de legende religiöse, resbelnice și chiară politice. În împrejurările cele mai grele, atunci cândă năvăleau ordele de barbari peste țără, pădurile aă fostă bulevardul naționalității noastre. A fostă timpuri cândă strămoșii noștri erau nevoiți să adune bucatele de pe câmpă în fuga mare și să alerge a se ascunde în nestrăbătutele păduri ale Carpaților.

La câmpie pădurile suntū mai rari; suntū cu tóte acesteia județe care posedéză încă păduri dintre cele mai frumoase și mai întinse.

Localitățile de pe marginea Dunării suntū cele mai sărace de păduri; și între acestea județele Ialomița, Brăila, Ismailulū, Covurluiulū și Cahululū ocupă celū d'ântēiū locū. In Ialomița, spre exemplu, călătorulū strebate imensa câmpie a Bărăganulū in timpū de șese pină la optū ore, fără ca să întâlnească in cale unū singurū copaciū sub care să se pótă umbri. Lipsite de adăposturi, aceste câmpii întinse câtū póte omulū vedea cu ochiū, suntū espuse la vânturile cele mai violente și uscate. Adesea se întâmplă ca furtuna neîntâlnindū nici uă pedică, să târască pină in baltă turme întregi de vite.

Interesulū nostru ne impune datoria ca câtū mai neîntârziatū să împădurimū aceste câmpii imense. Agricultura și clima se vorū folosi de uă potrivă din această transformare.

Némurile de copaci, saū esențele, după cumū le numescū silvicultorii, care se găsescū in pădurile nóstre, variază după configurațiunea pământulū. Pe pólele munților se întinde fagulū amestecatū pe alocurea cu puținū paltinū. Urcândū spre vârfū întâlnimū maiestosulū bradū, copaciū dintre cei mai folositori din câți se află in pădurile nóstre; elū vegetéză cu vigóre pină la cele mai mari înălțimi. Pe vârfurile cele mai selbatice cresce pe alocurea moliftulū și in unele părți ale țerei pinulū. Tisa, arbore pre câtū de frumosū pe atâtū de utilū, de abia se mai găsesce pe unele vârfuri. Unū copaciū dintre cei mai mândri prin portulū seū, mestécănulū cu cója albă ca

néua, se amestecă în multe pădurî muntene cu esențele resinóse. Pe alocurea forméză elú însuși pădurî îndestulú de întinse.

Ca copaci de mai puțină importanță se găsescú în munții noștri sorbulú, mojdreanulú, cireșulú amarú, și ghimposulú ienuperú care cresce în locurile cele mai petróse.

În pădurile de delurî și de câmpie, se găsescú stejarulú, ulmulú, frasinulú, arțarulú, jugastrulú, carpinulú, sorbulú și teiulú. Printre aceștia crescú adesea copăcei ca alunulú, cornulú, sângerulú, salba móle, păducelulú, cătina, dârmocsulú, porumbarulú, resurulú și péciotina, tóte acestea înghirlandate cu viță selbatecă și curpenulú cu florile fulgóse.

Pe marginea apelorú și în locurile smârcóse, crescú în zăvoie aniniú, sălciile, plopú și richita. În petrișurile cele mai sterpe țintaula și argintia dracilá își înfige rădăcinile séle; plutașú o salutá cu plăcere căci fructele séle le dau oțetulú.

De la unú timpú încóce unú arbore pe care'lú datorimú Americéi, salcâmulú, începe a fi săditú séu semănatú pentru a forma pădurî. Impregiurulú Bolgradulú și alte părți ale Basarabiei esistá deja păduricii frumușele sădite numai cu acéstă esență prețioasă.

Unú arbore de mare folosú atâtú ca lemnú de lucru câtú și pentru fructele séle, castanulú, se găsește numai pe lingá monastirea Tismana din județulú Gorjului. Vigórea cu care vegetéză în acéstă localitate arú fi unú îndemnú destulú de puternicú pentru propășirea unei esențe atâtú de prețioasă.

România posedază păduri de stejar, de brad și de fag îndestul de întinse și de frumoase pentru a nu invidia pe alte statur; cu toate acestea caută să recunoșcem că am exploatați adesea cu multă nesocotință această avuție. Locuri destinate de natură a fi vecinici pădurite, au fost pustiite de mâna omului; astă-fel că astă-đi dealuri care altă-dată erau acoperite de cele mai mândre păduri, s'au prefăcut în râpe care nu numai că nu aduc nici un folos, dară contribuesc la sporirea înecăciunilor. Acum că experiența și sciința ne-au dovedit că am greșit, caută să ne grăbim a repara rēul prin plantațiunea și semănarea tuturilor locurilor care nu se pot folosi de agricultură. Negreșit că Statul care posedă 1,281,927 pogone de păduri, va intra cel d'ânteu pe această cale de ameliorațiune.

Pină astăđi lemnele exploatare din pădurile nostre servesc mai mult pentru consumațiunea locală. Lemnele de încăldiți și cărbunii întrebuințați într'un an valorează aproape 100 milioane lei. Fără îndoială că lemnele de construcțiune trebuie să represinte o valoare analógă. Lemnele esportate valorează mai mult de un milion. Străinii ne cer mai cu sémă lemne de brad de dimensiuni mari și lemne de stejar. Pădurile din județul Némțului se împărtașesce într'oa proporțiune însemnată din comerciul de esportatiune. Lemnele de brad din această localitate vin toate pe apă făcute plute. Portul Galați este centrul acestui comerci.

Exploatațiunea pădurilor dă nascere la mai multe industrii precum sunt ferestrele, fabricația șindrilei, a șitei, a vaselor, a hambarelor, a lopeților, a obiec-

telorū de rudărie și altele. Uă populațiune numărōsă de lucrători săteni umple munții îndată ce se învērēză, și nu' părăsescū de câtū uădată cu pornirea turmelorū de pe vērfuli. Suntū mulți care lucrēză și iarna.

Dintre aceste industrii cea mai importantă este a ferăstraelorū, adică a fabricațiunei scândurilorū. Fere-
straele suntū instalate la pōlele munților pe marginea
apelorū. Cândū lipsesece apa curgētōre unū isvorū bogatū
produce îndestulă apă pentru a pune în mișcare unū fe-
rēstrăū.

Afară de lemne pădurile producū fructe întrebuiņate
pentru a nutri animalele; astū-felū fagulū produce jirū
și stejaru lūghindă, ambele consumate de rīmători. Scōrța
de stejarū ca și rānsa saū fructulū aninului suntū in-
trebuiņate pentru tăbăcirea peilorū. Fructe ca smeura,
cireșele amarī, afinele, scorusele suntū căutate de cofe-
tari pentru preparațiunea dulcētelorū și a siropurilorū.

Exploatațiunea pădurilorū și industriile forestiere aū
mare viitorū în țera nōstră. Ca și în alte staturī, va veni
timpulū cândū munții nōstri vorū resuna de sgomotulū
usinelorū; cândū țipătulū mașinelorū de aburū va însciința
pe călētōri că străbate localitățiile înzestrate cu fabrici
bogate; însă pentru ca să nu așteptămū prea multū, și
acēsta cu dauna avuției națiōnale, caută ca statū și par-
ticulari să coopereze pentru a da impulsione desvoltării
industriilorū născēnde din pădurile Carpațilorū.

Fēnețele saū liveșile de fēnū se întindū pe uă supra-
față de 1,848,775 de pogōne. Ele suntū compuse din
totū felulū de plante, însă gramineele și leguminōsele
predomnescū. Obicēnuitū se cosescū odată pe anū; iară în

anii ploioși se mai face uă recoltă de fênă pe la începutul tómnii numită *otavă*.

Pină astăzi predominescă în agricultura noastră *fênețele naturale*; de abia pe alocurea se sémână visdeii ori trifoiu. Cu tóte acestea întinderea mare a arăturilor, spargerea treptată a fênețelor, voru nevoi pe agricultorii noștri ca să introducă în combinațiunile lor culturale *fênețele artificiale*. Acéstă inovațiune va fi unŭ progresŭ realŭ care va produce rezultate fericite atâtŭ pentru venitulŭ câtŭ și pentru îmbunătățirea pământului.

Fênețele nóstre suntŭ amestecate cu arăturile în cele mai multe localități; cu tóte acestea suntŭ situațiuni atâtŭ de favorabile vegetațiunii plantelorŭ de fênețe, în câtŭ suntŭ lăsate anume pentru acestŭ scopŭ.

După situațiunea lorŭ fênețele se potŭ deosebi în fênețe de luncă, acelea care se află pe șesurile de pe marginea apelorŭ curgătoare; fênețe de câmpie care suntŭ locuri ca și cele de arătură, însă se rezervă pentru a produce fênă; fênețe de coline după cumŭ suntŭ mare parte în unele județe ale Moldovei; în fine *muscelurile*, adică fênețele de pe ramificațiunile cele din urmă ale munților. Cualițățile fênului se resimte de felulŭ fêneței; în adevărŭ, bunŭ este fênulŭ de câmpŭ, de luncă, însă nu se póte potrivi cu acelŭ fênŭ mătăsosŭ și profumatŭ recoltatŭ de pe multŭ pitorescile nóstre musceluri. Cuvântulŭ este ușiorŭ de înțelesŭ : flora, adică felurimea plantelorŭ ce crescŭ pe musceluri, nu numai că este fórte avută, déră și alésă; plante din familiile gramineelorŭ, leguminóselorŭ, labiatelorŭ, cariofilatelorŭ și altele, se întrecŭ care mai de care să facă din muscelurile înflorite

tapeturile cele mai vii și mai variată colorate. Câte-va seri petrecute prin aceste locuri în timpul cositului, în luna lui August, lasă impresiuni neșterse; călătorul nu va putea uita nici-o dată acel delicioș profum pe care țeranii îl numesc *mirosul de fână*. Animalele domestice știu a prețui atât de mult acest plăcut și nutritiv fân, că în ieslele unde li se pune nu rămâne urmă de ogrinji.

În anii de secetă afară de fânețele de luncă și de mușceluri, celelalte producă prea puțin. În lipsă de nutreț țeranii sunt nevoiți a vinde vitele cu prețuri foarte scădute. Și cu toate acestea leculul îl avem și nu 'lă întrebuințăm. În adevăr, puține țări din Europa sunt străbătute de ape numeroșe și abundente ca țera noastră; pentru ce dară în loc să lăsam aceste isvore de bogăție să se părădă, nu le amă întrebuința spre a da viață fânețelor și câmpurilor noastre în anii cândă arșița tropicală a sorelui le părăsește pînă face să piară ori-ce vegetațiune? Interesurile cele mai vitale ale agriculturii ne impune a nu întârția introducerea unor ameliorațiuni care înavușește atâtea localități din Europa.

Fânețele care nu se cosesc și sunt lăstate ca să fie păscute de vite se numesc *păsciuni*. Intinderea lor este de 5,845,135 pogone. Dintre acestea o parte sunt și locuri sărace care nu ar putea deveni fânețe de cosit; în totu casul în țera noastră sunt necunoscute acele păsciuni sterpe, pământuri ca și deserte care acoperă suprafețe imense, cu milioanele de pogone, după cum sunt pustele Ungariei.

Impregiulul său în vecinătatea satelor a esistat

de nu se ține minte uă întindere de pământu destinată pentru păsciunea vitelor; aceste păsciuni, numite după localități *islazuri* și *imașe*, disparu pe fie-care anu, mai cu sému de la 1864 de cându s'aũ împroprietăritu săteni. Pentru păsciunarea vitelor țeranii se invoescũ cu proprietarii sau arendatorii moșielorũ; iară locurile lor u ară pe de plinu.

Ca și fenețele, păsciunile suntũ de luncă, de câmpie, de coline și de munte; cu deosebire că pe vèrfurile Carpaților esistă uă anume regiune agricolă, aceea a păsciunilor de vară, unde iarba dėsă și mătăsósă nu cresce nici uădată la înălțime ca să fie cosită. Păsciunile șese predomenescũ în județele de dincoace de Milcovũ; în acele de dincolo păsciunile de pe coline se ținũ lanțu pînă la hotarulũ țerei.

Nu esistă localitate în România care să nu'și aibă păsciunile sële, și acésta pentru că pascerea este unũ regimũ predominantũ în agricultura noastră; cu tóte acestea suntũ județe unde întinderea ocupată de păsciuni este imensă; astũ-felũ în județulu Ialomița care are uă întindere de 1,106,851 pogóne, păsciunile acoperă 744,804 pogóne; în județulu Brăila din 752,699 pogóne întindere totală, păsciunile ocupă 498,317 de pogóne. Aceste imense șesuri acoperite cu iarbă constituescũ aceea ce se numesce *câmpia Bărăganuluĩ*, stepă nesfêrșită care începe în vecinătatea Olteniței și se întinde pînă la Brăila. Arăturile întindẽndu-se pe fie-care anũ, câmpia Bărăganuluĩ se îngustéză, și negreșirũ că va veni unũ timpũ cândũ va esista numai cu numele.

Pământulu din Bărăganũ este mai peste totũ de calitate

bună; adăogându pe lingă acésta ingrăşarea produsă prin păsciunare, urméză că acéstă câmpie va deveni una din cele mai fertile din ţeră. Póte că pînă astăđi arú fi dispărutú înaintea plugului aceste şesuri; însă lipsa de apă a depărtatú populaţiunea de dênsele. In adevêrú, apă se găsesce la adâncimi fórte mări în Bărăganú; păstorii ca să adape vitele o scotú din puţuri cu borduşe trase de cai.

Pădurile lipsescú cu totulú; nici unú adăpostú nu află omulú şi vitele pe aceste întinse câmpii. Iernele suntú periculóse pe Bărăganú, căci fortunile violente, viscolulú, tărascce adesea pînă în baltă turme şi păstorii. Călugării cernicari, uădiniórá proprietari mari în acéstă localitate, aú seménatú uă pădure de stejarú pe moşia Copuzú. Din nenorocire esemplulú datú de dênşii n'a fostú imitatú, şi pînă astăđi Bărăganulú oferesce monotonulú şi obositorulú aspectú alú unei câmpii imense fără unú stufú de mărăcine pentru umbrítú.

Pasciunile Bărăganului suntú acoperite de cumú se ivesce primăvara şi pînă în iarnă de nenumărate turme de vite mari şi mărunte, ciređi de boui şi vaci, hergheliú de cai, turme de oi. După obiceiulú locului diferitele moşii se impartú în *sohaturí* potrivitú cu numêrulú vitelorú. Neguţătorii de vite, măcelarii, strângú primăvara vitele slabe şi le ducú să se ingrăşe în sohaturile Bărăganului. Tóamna ciređi întregi de vite grase umple *zalkanalele* unde carnea lorú este prefăcută în pastramă şi seulú pusú în burdufi. Acéstă speculaţiune datéză din vechime; şi producea folóse însemnate fiindú singurulú miđlocú pentru a da uă valóre pasciunilorú. Astăđi însă cândú miđlócele de transportú cu drumulú de ferú permite a se esporta

cu mare înlesnire în străinătate, zalhanalele începă a fi desființate și vitele noastre grăse se ducă la Viena, Pesta și pînă la Danțig.

Câmpia Bărăganului cu pămîntul sîu celū bunū și ușiorū de lucratū arū deveni unū isvorū de mare avuție pentru țeră cîndū unū canalū saū mai multe lū-arū străbate. Pe lîngă folosulū de a procura apa trebuincîosă, canalurile arū servi ca căi de comunicațiune și ca mari canaluri de irigațiune. Opera arū fi mare și de natură a ispiți ambițiunea unū bărbatū de statū românū, după cumū opere analóge aū ispititū ómenī ca Colbert, Sully, Cavour, și alți.

Intre pasciunile din totă România pasciunile Carpaților ocupă locul d'antēiū prin calitătīle nutritive ale plantelorū care le smăltēză. De la unū capētū alū țerei pînă la celū-altū, vērfurile munților nostri suntū acoperite de pasciuni bogate. Nenumērate turme de vite, de oi mai cu sēmă, din țeră și din Transilvania, populēză vērfurile singuratice de la maiū și pînă la Sântă Marie. Productele lorū, mai cu sēmă branza de burdufū, urda și cașcavalulū, aprovisionēză tóte orașele țerei.

Ca și la câmpie, calitatea pasciunilorū variază după localitătī. Suntū munți ca aceia ai Penteleului și ca muntele Cracău din județulū Némțului a căroră iarbă însușese calitătī atātū de superióre că brânzeturile lorū se bucură de reputațiune necontestată în totă țera. Istoricul Cantemirū luândū de normă povestile locale arată în *descrițiunea Moldaviei* vorbindū despre munți, că «locuitorii culegū roa care cade pe frunțele burianilorū, mai înainte de a resări sórele și puindū-o într'unū vasū,

«găsescă pe d'asupra apei plutindă celă mai frumosă
«untă, care nici la mirosă, nici la flóre, nici la gustă,
«nu are osebite de untulă celă-l-altă; dără nu este prestă
«totă anulă, ci numai între aceste trei luni, martie,
«aprilie și maiă. Untulă acesta are în sine atăta pulere
«de hrană în câtă cândă suie oile la munte, întru acea
«vreme se înădușescă de multă grăsimă. Pentru aceea
«păstorii care sciă, își poprăscă turmele loră în lunile
«acelea numai la pótele muntelui.» Nu se póte vorbi
mai lămurită despre bunătatea pasciuniloră de munte și
despre cualitățile prin care se deosibescă unele din aceste
pasciuni.

Pasciunile nóstre alpestre fiindă atătu de superióre,
n'avemă de câtă să învățămă a le pretui mai bine, a ne
folosi de densesle mai cu sciință pentru ca produsele
stăneloră din Carpați să ne scutescă de a mai rėvni la
brănzeturile din Elveția și alte țeri.

VIII

Culturile. — Cereale. — Intinderea cultivată. — Grâu. — Secară. — Orđū. — Ovėsū. — Meiū. — Porumbū. — Rișcă. — Alte plante cultivate. — Legumī. — Grădinī de legumī. — Legumile cultivate. — Pomī roditorī.

Cerealele, avėndū în frunte grăulū și porumbulū, suntū fundamentulū agriculturēi romāne. Clima temperată, zăpadă multă iarna, ploī de primăvară care favorizēză creșcerea plantelorū, câmpii întinse, șesuri din cele mai fertile, pământū argilo-nisiposū ori argilo-calcarosū bogatū în materii organice, în fine uă sumă de condițiunii climatice, topografice și geologice, Romānia, mulțămītă dărniciei Providenței, ęnsușese la celū mai înaltū gradū condițiunile priincioșe pentru cultura cerealelorū. Afară de locurile ripoșe, de vėrfurile și de cōstele munțilorū, nu esistă localitate unde să nu se cultive aceste plante alimentare. Aprópe cincī milióne pogóne se sémănă anualū cu plante cereale.

Din cincī milióne pogóne de pământū aratū, grăulū singurū ocupă peste unū milionū de pogóne. Varietățile cultivate se împartū în grăuri de primăvară și în grăuri de tómnă, divisiune fondată pe epoca semėnatului acestor cereale. Dintre acestea unele aū spicele cu mustăți, iară

altele sunt tuse; unele au bobul alb, altele roșcat.

Grâul de toamnă se sâmână mai mult la câmpie, iar cel de primăvară spre munte și în locurile colinoase ale Moldovei. Varietatea d'ânteiu este cea mai împrăștiată.

Se sâmână multe soiuri de grâu; însă cele mai cunoscute și prin urmare mai răspândite, sunt grâul românesc alb și roșu, varietate prețioasă, cu grâunțele bobonate și de bună calitate; ghirca, grâul de Banat, Sandomirca și arnăutul. Avem grâuri tari sau sticloase, superioare pentru fabricațiunea pastelor alimentare, și grâuri fragede.

Unu nêmu de grâu cultivat în câte-va localități muntene este alacul (*triticum spelta*), alii căruia bobu este îmbrăcat. Acestu grâu era foarte apretuit de către strămoșii noștri români; făina sa era considerată de antea calitate.

Cultura grâului se întinde pe fiecare an; în același timp sâmânța este mai bine aleasă și varietățile superioare mai căutate. Acestă cereală fiindu baza comerțului nostru de esportățiune, trebuie să ne punem tôte silințele nu numai pentru a'î întinde, ci mai cu sâmă pentru a'î ameliora cultura.

Porumbul sau păpușoiul, ocupă peste două milioane de pogone. Acestă plantă bine-cuvântată este uă avuție neprețuită pentru agricultura noastră, atât ca plantă de comerț, cât și ca plantă alimentară. Țărani noștri de la Dunăre pînă la ultimele locuinți din Carpați se nutresc cu mămăligă. În același timp grâunțele de porumb se întrebuintează pentru hrana animalelor domestice. Făina de porumb sau mălaiul se mai întrebuintează pentru fabricațiunea alcoolului.

Se cultivéză în România două varietăți de porumb : scorumnicul, varietate cu grăuntele mic și îndesat, și porumbul cu bóbele mari. Ambele reușesc ca în nici-ua altă țară din Europa. America, patria acestei plante, nu produce porumb mai frumos ca al nostru.

După grâu și porumb, orđul este cereala care ocupă ua întindere mai mare, se sémăna anuală aprópe 500 mił pogóne.

Orđul se întrebuintéză mai cu sémă pentru fabricațiunea berei și alimentațiunea cailor. Specialiști susținú că orđul nostru este de ántéia calitate pentru fabricațiunea berei.

În anii cândú nu se face porumbul, țéranií maciná orđú și 'lú amestecă cu mălaiul.

Ovésul, varietatea cu bobul alb, se cultivéză pe 253 mił pogóne. S'a introdusú în unele localități din Moldova ovésul negru, varietate escelentă ca producțiune și ca greutate. Grăunțele de ovésu se întrebuintéză pentru hrana cailor. Paiele sale ca și ale orđului suntú utilizate ca nutreț.

Secara se séménă pentru fabricațiunea alcoolului; întinderea cultivată trece peste 120 mił pogóne. Acestă plantă arú merita mai multă atențiune din partea agricultorilor noștri; în adevérú, suntú násipisti, locuri sărace, unde cultura grăului nu aduce nici unú folosú; secara, în asemenea condițiuni, este preferabilă.

Meiul, cáruia se consacrá 252 mił pogóne, se cultivéză mai multú ca nutreț pentru vitele cornute. Cu tóte aceste suntú localități pe marginea Dunării unde se consuméză mămăliga de meiú. În orașe se fabricéză din făina

acestei plante băutura cunoscută sub numele de bragă.

În câte-va județe din Moldova, și în particular în județul Iași, se sémănă rișcă. Acésă plantă se cultivéză în departamentele sărace din Francia ca plantă alimentară pentru ómenî; la noi, unde reușescú tóte cerealele, rișca nu va deveni uă cultură importantă.

Afară de plantele alimentare, se cultivéză dintre plantele industriale rapița, inul, cânepa, tutunul, anisonul și coriandrul.

De abia suntu două-șeci de ani de când s'a introdus rapița în cultura nóstră. Pământul fiindu gras; clima fiindu'î îndestul de priineiosă, acéstă plantă s'a impusă agricultorilor nóștri prin beneficiurile ce raportă cultura sa. De unde la început se sémăna celú multú șeci pînă la cincî-spre-șeci mil pogóne, astăzi întinderea cultivată se apropie de 200 mil pogóne. Comerțul de esportățiune alú semînței de rapița a luatú asemenea unú avântú mare; astú-felú acum șeci ani de abia se esportă rapița pentru 740 mi leî; iară în 1871 s'a esportatú pentru aprópe 11 milioane leî. Cultura rapiței a fostú și este atátú de profitabilă că, în anii cei bunî, mulți agricultorî s'aú înstăritú din vîndarea semînței. Tóte aceste împrejurări arú trebui să ne îndemne a întinde cultura acestei plante uleióse, și ceea ce este mai multú, a îmbunătăți modulú de a o cultiva. Cultivatoriî cei micî s'arú folosi prin introducerea rapiței în cultura lorú; nenorocire însă, acéstă bănosă cultură este pînă astăzi unú monopolú alú agricultorilorú mari.

Inul și cânepa se cultiva uădinióră în tóte județele țerei, pentru că țăraniî purtaú albiturî de pânze fabricate

din aceste teestile. De la introducerea pânzei de bumbacă, țărancele au renunțat în cele mai multe localități la strămoșesca industrie a țesutului; în satele noastre nu se mai aude ca altă dată sgomotul resboiului și cântările femeilor lucrându în argele. Nu avem nimic de spus contra introducerii bumbacului, însă nu ne pare mai puțin rău că două culturi atât de importante au mai dispărut din agricultura noastră. Ne vom cunoșce greșala; vom cultiva din nou inul și cânepa, căci acestea sunt plante care raportează beneficii mari în țările cele mai înaintate în agricultură; ar fi de dorit însă ca să ne îngrijim mai din vreme de acesta, pentru ca nu cumva trecându timpul mult, să pățim cu industria domestică țesutului, ceea ce am pățit cu alte industrii care de și prinseseră rădăcină în țară au dispărut fără a lăsa urme.

Uă cultură care se lătise foarte mult în țara noastră este a tutunului. Folósele ce raportează cultura acestei plante atât în comerțul local cât și pentru esportăriune, îndemnară pe agricultori a o îngrijii foarte de aproape. Mulți dintre dênșii nu s'au mulțumit să aducă sêmență din Turcia, dară chiar cultivatori locali pentru a tracta planta după cum se face la loc. Cultura mergea prosperându și putea deveni uă ramură din cele mai productive ale agriculturii noastre; însă, fiscul a socotit de cuviință ca să concesioneze cultura și vândarea tutunului unei companii; acesta a fost uă lovitură de mórte pentru cultura tutunului. De la monopol încóce mai toți proprietarii au abandonat cultura; țărani o fac de nevoie, însă pe întinderi mici; astă-fel că regia importă tutun. Iată dară unde am ajuns; de unde România trebuie să fi uă țară produc-

tóre de tutunú, ea s'a făcutú clienta Ungariei, Turciei și a altorú țeri. De bună sémă legitime vorú fi interesele fiscului; însé, în cestiunea tutunului avemú convinçțiune că putea să se lase cultura și comerciul liberú și statulú prin imposite să se foloséscă mai multú, fără ca să se priveze agricultura țerei de una din cele mai importante culturí. Airea se caută a se introduce în agricultură câtú mai multe plante, și în specialú plante industriale. noi, ca cumú veri unú geniú rău ne-arú îmboldi, de abia vedemú uă cultură că prinde rădēcini și facemú ce facemú ca să o înăbușimú. Acésta nu este calea ce ne comanda să urmămú interesele nóstre agricole. Inainte de a omori uă cultură importantă caută să cugetámú; să nesilimú a găsi airea venituri, coci introducerea unei plante nu se póte face de astá-dí pînă máine. Dovadă este că de aní ne trudimú a introduce câte-va plante a căroră utilitate este demonstrată, și totuși cultivatorií parú că nici nu vorú să 'și dea sémă despre folósele ce arú dobândi variindú plantele cultivate.

Se cultivă mai cu sémă în județele din susulú Moldovei anisonulú pentru aromatisarea rachiului de bucate. Coriandrulú, uă altă plantă aromatică, se sémănă împrejurulú a cătorú-va orașe. Uă plantă care reușese în țera nóstră este hameiulú. Fabricanții de bere ne-au mărturisescú că, bine cultivatú, hameiulú din România este de calitate superióră. Și cu tóte acestea, acéstă prețiosă plantă cu care natura a hărăzitu tóte crângurile nóstre, nu figuréază între plantele cultivate la noi. De abia s'a făcutú câte-va cercări de cultură și aci s'a mărginitú totú. Acéstă cultură merită uă deosebită atențiune, cu atâtú mai multú.

că p^ote deveni ca și rap^ota un^u obiect^u de esport^otiune.

Sfecla de zac^or^u cultivat^o la sc^ola de agricultur^o, a produs^u rezultate f^orte mult^umit^ore. Analisa f^ocut^o a g^osit^u apr^ope 12 la 100 zac^or^u.

Acestea sunt^u plantele industriale cultivate la noi. Scim^u c^o s'a cercat^u pe alocr^orea cultura roibiei; ins^o supraf^ota ce s'a consacrat^u acestei plante este at^ot^u de neinsemnat^o in c^ot^u se putea considera ca u^o lucrare experimental^o.

Convins^u c^o agricultura unei ț^ori cu at^ot^u se folose-
sece mai mult^u cu c^ot^u are cultur^o mai variate, am^u c^o-
tat^u inc^o de la 1864 a face un^u c^omp^u de experim^ote
la Sc^ola de Agricultur^o. Dup^o desființarea Sc^olei din
Panteleimon^u, c^ond^u s'a fundat^u sc^ola de Agricultur^o de
la Ferestr^u in 1869, am^u inființat^u din noi c^ompul^u
de cerc^ori; și ast^u-fel^u culturile experimentale se conti-
nu^o p^oin^o ast^ozi. Resultat^u acestor^u de ce an^u de cerc^ori
este c^o, nu esist^o u^o plant^o in agricultura Europei care
s^o nu reușesc^o in ț^ora n^ostr^o, afar^o de dou^o tre^o plante
cultivate in partea cea mai meridional^o a continentul^u;
plante alimentare, plante de nutreț^u, plante industriale
de t^ote categoriile, a^u vegetat^u și veget^oz^o in c^ompul^u
de experim^ote al^u stabilimentul^u, in condiț^oni care ne
autoris^oz^o a recomanda cultura celor^u mai insemnate din-
tre d^onsele. Sper^om^u c^o rezultatele folos^ore ce a pro-
dus^u introducerea rap^otei in cultura n^ostr^o, va ind^ona
pe agricultor^o n^oștri a introduce și alte plante c^oror^u
agricultura european^o dator^oz^o in mare parte starea sa de
prosperitate.

Noi rom^oni^u, ț^oran^o in particular^u, suntem^u din punc-

tul de vedere alimentară, unŭ nĕmŭ legumistŭ, adicŭ mare iubitorŭ de legumŭ. Natura climei pe de uŭ parte, posturile prescrise de religiunea nŭstrŭ pe de alta, esplicŭ predominirea regimului vegetalŭ în alimentațiunea nŭstrŭ. Trebuința darŭ ne-a îndemnatŭ a da ōre-care importanța culturĕi legumilorŭ.

Grădinile de legumŭ ocupŭ uŭ întindere care trece peste 300 miŭ pogŃne; între acestea intrŭ și pometurile.

Clima țerei, natura pŕmĕntului și distribuțiunea apelorŭ, suntŭ pre cŕtŭ se pŃte de priinciŃse grŕdinăriei. Nu existŭ legume cultivate chiarŭ în țerile cele mai meridionale ale Europei, care sŕ nu reușĕscŭ în țĕra nŭstrŭ.

De cŕți-va ani cultura legumilorŭ a fŕcutŭ progresŭ mare, mai cu sĕmŭ împĕgiurulŭ orașelorŭ mari. Nu numai cŕ procedŕrile de culturŭ s'au perfecționatŭ, darŭ numĕrulŭ legumilorŭ cultivate, deja indestulŭ de mare, s'a sporitŭ prin introducerea de plante nouŭ și de varietăți superiŃre prin cualitŕțile lorŭ. În acĕstŭ privința grŕdinile care aprovisionĕzŭ capitala țerei se potŭ cita ca modelŭ. Cautŭ insŕ sŕ recunŃscemŭ cŕ ceea ce s'a fŕcutŭ pentru desvoltarea grŕdinăriei este puținŭ, potrivitŭ cu cŕtŭ mai ne-a rĕmasŭ de fŕcutŭ. Acĕstŭ artŭ atŕtŭ de folositŃre, a ajunsŭ în unele staturŭ din Europa și particularŭ în Franca, la unŭ gradŭ de perfecțiune cŕ trebue sŕ ne punemŭ tŃte silințele pentru a ne potri vi cu dĕnsele.

Grŕdinăria se practicĕzŭ în Romŕnia de cŕtre specialistŭ care facŭ comerciŭ cu legumile și de cŕtre țĕranŭ. Acestia cultivĕzŭ în grŕdinuțele lorŭ fŃrte puține legumŭ; darŭ pentru speculațiunii arŭ pogŃne întregŭ cu fasole, linte, mazŕre, castraveți și alte plante. Uŭ populațiune numerosŭ

de grădinari bulgari trăiesce în România din cultura legumilor; ei vin primăvera și sedă în țară pînă cîndă desfacă legumile de iarnă. Cultura loră destulă de îngrijită ca esecțiune, a cîștigatî însă prin venirea loră în țară, căci trebuințele româniloră i-au îndemnată a cultiva mulțime de plante a căroră cultură le era necunoscută.

Dintre legumile farinose se cultivă fasolea, lintea, mazărea, bobulă și năutulă. Cultura fasolei se desvoltă în fie-care ană nu numai pentru îndestularea populațiunei dară și pentru esportățiune. Cultura lintei urmază aceeași cale. Se produce în totă țera aprăpe 13 milióne de ocale din aceste două leguminose.

Legumile rădăcinose, precumă suntă cartofulă, sfecla, morcovă, guliile, țelina, păstărnacă, pătrunjelulă, ridichile, hrénulă, cêpa, usturoiulă, prazulă, se cultivă în tóte grădinile din țară.

Varza, conopidele, spanaculă, lăptucile, pătlăgelele vinete și roșii, bamiile, ardeiulă, sparanghelulă se producă în cătățimi însemnate.

Cucurbitaceele, adecă pepeni verđi și cei galbeni, castraveți și dovlecei, se cultivă relativamente mai multă de cătă în oră-care altă țară din Europa. Consumățiunea loră este atătă de mare că se cultivă nu în grădină ci în cultură mare. În cătă despre cualitatea loră, nu credemă să existe țară în Europa unde pepeni verđi să fie superiori boșariloră noștri.

Toți străini care au visitată piețele nóstre de legumă, și cu osebite piața Bucuresciloră, recunoscă că prin cualitățile și varietatea loră, verdețurile nóstre de totă felulă potă concura cu cele mai renumite din Europa.

Floricultura este uă dispozițiune tradițională la români. Nu credemŭ a fi desmințiți afirmându că nu esistă casă, nu esistă bordeiŭ saŭ colibă în tótă țera unde fetele să nu cultiveze flori. Busuioculŭ, gălbenelele, calonfiriŭ, lemnulŭ lui Dumneđeŭ, isma, trandafirulŭ, suntŭ florile favorite ale țerancelorŭ nóstre. Prin orașe colecțiunile suntŭ mai bogate. In cea mai modestă căscioră se vedŭ pe ferestră mușcate, indrișaimŭ, vanilie, trandafirŭ, micsandre, lămăiță maghiranŭ, verbine, merișorŭ. Nu esistă grădină în care pe lingă trandafirŭ albŭ și roșiŭ să nu se cultiveze vara totŭ felulŭ de flori. Unŭ arbustŭ pre câtŭ de elegantŭ pre atâtŭ de frumosŭ, oleandrulŭ, rarŭ pînă mai acumŭ căți-va ani, a ajunsŭ să împodobescă tóte grădinele.

Gustulŭ floriculturii a pėtrunsŭ de câtŭ-va timpŭ și pentru ómenii avuți. Astăzi grădinile de ornamentŭ au devenitŭ unŭ accesoriŭ indispensabilŭ alŭ orŭ-cării case. Cei mai cu miđlóce întretinŭ florarii pline cu colecțiuni bogate. In Bucuresci, Iași și alte orașe mari esistă unŭ numărŭ însemnatŭ de grădinarii care realiséză beneficiuri multămitóre din floricultură.

Nu numai orașele mari, dară și cele mici, au înființatŭ grădinŭ publice, dintre care unele, precum este aceea de la Romanŭ, facŭ onóre municipalitățilorŭ.

Bėtrânii noștri ținėu atâtŭ de multŭ la grădinile de ornamentŭ, că pe la tóte moșiile avėu asemenea grădinŭ. Arŭ fi de doritŭ ca descendenții lorŭ să'ı imiteze; acésta ıi va atrage mai multŭ către viața de țeră; ıi va face să se ocupe mai cu plăcere de întinsele lorŭ domenii. Țera în generalŭ și desvoltarea agriculturii în specialŭ, vorŭ beneficia din acéstă utilă și plăcută deprindere.

IX

Viile. — Ochire economică. — Distribuțiunea viilor în România. —
Délurile renumite. — Varietăți de struguri. — Producțiunea vinuri-
lor. — Obrațiile și livețile de pruni și alți pomi roditori.

Nu există crâng în țera noastră în care aguridarul (vița selbatică) să nu înfășure cu ghirlandele sale arțarii, ulmi, frasinii și plopii. Vara un profum de tămuioră; la începutul toamnei ciorchine cu bobele negre; iară pe la sfârșitul frunze roșii ca para focului, ne spun la fiecare pas ce facem prin crângurile noastre că suntem în patria viței naturale. Existența acestui arbust; vigorea cu care vegetază și profumul ce esalază florile sale, sunt semne sigure că ne aflăm în regiunea cea mai priinciosă pentru cultura viei. Ori-cine 'și va arunca ochii pe uă cartă a Europei și va observa pozițiunea geografică a localităților celor mai renumite prin viile lor, se va incredința că ceea ce spunem este un fapt ce nu se pôte contesta. Trecutul nostru economic și agricol ne-a lăsat probele cele mai temeinice în această privință. În adevăr, sunt secole de când vinurile noastre au dobândit un renume mare peste hotarele țerei. Ilustrul Cantemir, care cunoscea atât de bine Europa,

nu se sfiesce a dice vorbindu despre vinul de la Cotnari : «Iară eu fără de aceia îndrăsnescu a'lu socoti a fi celu «mai bunu de câtu tôte cele-alte vinuri ale Europei, încă «și însuși de câtu celu de Tocaiu.» Și mai la vale : «A- «ceste podgorii nu slujescu numai pentru trebuința lo- «cutoriloru, ci încă prețulu celu micu alu vinulu trage «la sine și pre neguțatorii rusesci, leșesci, cozacesci și «ardelenesci.» Dacă astăzi nu mai putemu afirma cu siguranța lui Cantemiru că vinurile noastre suntu dintre cele d'ânteu din Europa, cauza este că în cultura viiloru, și mai cu sémă în arta păstrării vinuriloru, pe cându alte némuri au mersu înainte, noi, ca să nu dicu că am datu înapoi, amu statu pe locu. Cantă însă să mărturisim că astăzi, ca și în timpul ilustrulu istoric alu Moldovei, suntu viticultorii care 'și caută viile cu multă sciință și 'și păstrează vinurile în cele mai prințiose condițiuni.

Via cresce și strugurii se cocu în România de la Dunăre pînă la pólele munților; dară adevărata regiune a viiloru, adică localitățile unde priiesce mai multu acestei plante, este acea trémbă de coline sau de déluri, cele din urmă trepte ale Carpaților, care începe la Orévița în județulu Mehedinți și se termină la Cotnari în județulu Iași. Pentru a'și face ori-cine uă idee mai lămurită despre acéstă frumósă și avută regiune, întinďă uă cartă a țerei înainte sa și împreune printr'uă linie localitățile următore : Orévița, Drăgășani, Pitești, Ploesci, Urlați, Buzău, Odobesci, Nicoresci, Huși, Iași și Cotnari. Inchi- puindu-ne acéstă linie trecëndu prin cóma colineloru, viile ocupă regiunea despre Dunăre și Prutu și vegetéază pînă în țermurile acestoru ape. Cu câtu însă se depărtéază

cine-va de coline, cu atât vinurile sunt mai comune. Și în alte țări sunt vii renumite, și în unele mai renumite ca ale noastre; însă în mare parte dintr'ensele localitățile vinicole sunt mărginite, presărate ici și colea; în România generoasă Providența a ținut să încununeze colinele cu ghirlande de viță de la un capăt al țerei pînă la celălalt.

Viile acoperă în țera noastră o întindere de aproape 200 miș pogone; dintre acestea peste 30 miș erau proprietate a Statului, iară cele-alte aparțin particularilor. Statul neputînd îngriji de viile sale s'a desfăcut mai de tôte.

Județele cele mai avute în vii sunt Prahova, Buzău, Râmnicu-Vâlcei, Putna, Tecuci, Huși și Iași. În fiecare din aceste județe sunt vii vestite însă renumirea acordă cu drept cuvînt locul d'ânteu delurilor următoare: *Delu mare* în județul Prahova; *Drăgășani* în județul Râmnicu-Vâlcei; *Odobesci* în județul Putna și *Cotnari* în județul Iași. Ca vii de mîna a doua se socotesc *Orévița* în județul Mehedinți; *Délul Slatinei*; *Délul Pitescilor*; viile de la Sărata din județul Buzău; *Nicoresci* din județul Tecuci; *Délul Hușilor*; *Grecii* și *Costescii* din județul Tutova; *Socola de lingă Iași*.

În viile noastre se găsesc némurile de struguri cele mai vestite, precum sunt între strugurii negri și roșii, *negru môle*, *negru vértos* și *braghina*; iară între cei albi, *bêșicata*, *timpuria*, *verdunca*, *gordinul*, *tâmuiosa*, *mischetul* și alte soiuri.

Viile din Prahova produc vinuri albe și roșii, însă aceste din urmă în cantitate mai mică; cele din Drăgășani dau

vin albă de întâia calitate; viile din Odobesci se deosebesc prin vinul roșu, iară Cotnari merita locul de onore pentru vinurile albe verdui. Puțină cunoscutele vii din Orévița producă vină roșu de calitate care pôte rivalisa cândă suntă bine preparate și conservate, cu semenile loră din viile cele mai renumite. Délulă Nicoresciloră are vii care rivaliséză cu cele mai bune din Odobesci. Situațiunea viiloră face ca valórea loră să varieze fórté multă; astă-felă în acelașă délă pe cândă viile de la póle saă de pe șesă, harvele după cumă le đică în Prahova, se polă cumpăra și cu 300 lei pogonulă, viile renumite se urcă la 1500 de lei. Vinulă urméză aceeași deosebire; în anii obicnuiți vinulă de pe póle se desface cu două lei vadra, iară celă de calitate superióră cu patru și cincă lei cândă este noă. Vinurile de póle nu țină mai multă de două anii; iară cele de pe locurile înalte cu câtă se învechescă câștigă în calitate și ajungă să se vândă cândă suntă de trei anii cu 15 și 20 lei vadra.

Producțiunea vinulă pe pogonă variază asemenea după pozițiunea viiloră; pe cândă cele de pe póle producă în anii cei buni pînă la 400 de vedre la pogonă, cele situate pe vârfuri și pe cóste daă 100 pînă la 150 vedre. Luândă anii unulă peste altulă și ținândă în sémă accidente climatice precumă suntă grindina și degeratulă, viile din tótă țera producă pînă la 10 milioane vedre vină; dară suntă anii unde acéstă cantitate se reduce la jumătate, și de abia ajunge pentru consumațiunea locală.

În vecinătatea viiloră și pe alocurea prin obrații, se află plantațiuni întinse de pruni. Pomulă acesta este cultivată mai cu sémă pentru fabricațiunea băturăi numită

țuică. Mai rustică de câtă via, elă se apropie mai multă de munte. Varietățile de pruni tomatice suntă cele mai răspândite; prunii véricice suntă mai rari. Culese pe la începutul tómnai, prunele se păstréză în anume vase în care ferbă, și iarna se estrage rachiulă dintr'ensele. Cândă fabricaținea este făcută cu îngrijire și țuica este conservată mai multă ani, acéstă băutură dobândesce uă frumoasă culóre gălbuie, ună gustă și ună buchetă deosebită.

Prunulă cresce în locuri care nu se potă ocupa avantajosă nici cu vie nici cu plante agricole; acéstă împrejurare ară trebui să ne îndemne a spori plantaționile.

Uă deprindere tradițională face pe viticultorii nostri ca să planteze prin vii și în obrății totă felulă de pomă roditori; între acestia ciresulă și nuculă în unele localități, mărulă și părulă în altele, suntă preferiți. Scorusulă, ună pomă sêlbatică, este favoritulă multoră proprietari de vii. Persiculă, gutuiulă, pe a locuirea migdalulă, contribuesă a face și mai pitorescă aspectulă viiloră nóstre.

Totă în circumscripționea viiloră se află liveđi întinse de meri, peri și nuci cu ale căroră fructe se alimentéză orașele și satele. Precupeții din orașele mari cutreieră tómnă localitățile arboricole pentru a'și face provisioni de fructe pentru iarnă; iară în orașele mici și prin sate, muntenii nostrii se preumblă cu sacii cu fructe încărcăți pe cai. Cândă recolta este abundantă, perele și merele se usucă la sóre și în acéstă stare suntă debitate sub nume de *póme*. Prunele afumate ori opărite sporescă veniturile în destulă de modeste ale arboricultoriloră nostri.

Cultura arboriloră fructiferi se întinde în fie-care ană mai multă. Mulțumită climatei cu totulă favorabilă acestei

producțiunii și stăruinței arboricultorilor, va veni un timp cându fructele noastre voru rivalisa cu cele mai renumite din alte țeri înaintate; cându această producțiune va putea alimenta și comerțul de esportatiune. Pentru a ajunge la acestu rezultat s'a înființatū în anulū acestu uă scólă specială de orticultură pe lângă scólă de agricultură de la Ferestreu. Sperămū că această nouă secțiune a scôlei de agricultură va înzestra țera cu grădinarī dibaci, specialiști care ne lipsescū cu totulū astăzi.

X

Industria. — Ochire economică. — Populațiunea industrială. — Industrii derivate din vegetale.—Industrii derivate din produse animale.
— Industrii derivate din minerale.

România este una dintre țările cele mai înapoiate în industrie. Impregiurări nu numai economice, dară politice și sociale, au contribuit în mare parte pentru a mărgini activitatea noastră economică la exploatațiunea pământului și esercitarea a câte-va industrii mici. Industria mare, aceea care prin puterea capitalurilor și a inteligenței transformază produsele agricole și miniere în obiecte manufacturate; acea industrie care nu numai că îndeștează trebuințele locale, dară alimentează și comerțul de esportațiune, nu există încă în țera noastră. Scimă că existența industriei într'ua țără presupune un grad înaintat de cultură; că pînă astăzi noi românii n'am făcut progres în această direcțiune; cu toate acestea sunt Staturi vecine ală căroră grad de cultură generală nu este mai pre sus ca ală nostru, și totuși au o industrie îndește de înaintată. Astă-felă vomă cita Rusia unde masa populațiunii nu este mai cultivată de cătu populațiunea română, și care în două Esposițiuni universale, la Paris și la Viena, a atrasă admirațiunea lumei prin starea înfloritore a manu-

facturilor și industriilor sale metalurgice. În Austria mai multe din provinciile imperiului foarte înapoiate din punctul de vedere al instrucțiunii, posedă fabrici de tot felul, care de și nu pot să se compare cu similarele lor din Anglita și Francia, totuși întîmpină trebuințele locale și în același timp exportă. Și ca să nu mergem mai departe, n'avem de cît a trece în Transilvania și vom găsi fabrici de cîrtie, de sticlă, de țesături, de frînghierie, de chibrituri, industrii metalurgice. Turcia, cu totă înapoierea în care zace, posedă usine metalurgice și manufacturi de stoffe de mătase, de lînă și de ață. Grecia, care nu pretinde la veră superioritate culturală asupra noastră, nu numai că fabrică multe articole industriale pentru trebuințele sale, dară ne încălță și pe noi cu peile fabricate la Sira.

Astfel dară, fără a micșora cîtăși de puțin strînsa legătură ce există între industrie și starea culturală a unui popor, este învedere că în țara noastră nu se poate atribui lipsa unei industrii de oarecare importanță numai stării de înapoiere a culturii, dară și la alte cauze. Mai înainte caută să recunoștem că guvernele noastre după timp n'au luat nici o dispozițiune pentru a provoca creațiunea unei industrii indigene; și cel puțin pentru Europa, nu cunoscem Statul unde industria să se fie creat și întemeiat numai prin silințele individuale. Inițiativa individuală care ni se pune înainte ori și cînd se cere ca guvernul să ia cîrma în cestiunile de economie națională, n'a fondat numai prin propriile ei forțe nici o industrie acolo unde nu exista; a trebuit pretutindeni și preste tot locul, ca guvernul să facă sacrificii, să

stimuleze pe particulari, să le vie în ajutori prin protecțiunea vamală și prin alte mijlăce încuragiătore. Istoria economică a diferitelor popore europene este de față pentru a dovedi că afirmațiunile noastre sunt întemeiate pe fapte.

De altă parte, ușurința cu care s'a priimit și propagat la noi principiile economice ale scôlei domnitore în Englitera și Francia, n'a contribuit puțin pentru a face pe românii să credă că țera lor trebuie să fie numai agricolă; și ca atare nu trebuie să se ocupe de industrie; că industria se va întemeia de sine cându va sosi timpul. Aceste idei false și ruinătore pentru economia unui popor, s'a strecurat în legislațiunea și administrațiunea noastră economică și producă pînă astăzi fatalele consecințe nedespărțite de densele. A trebuit să trecă ani, să se facă uă propagandă dilnică, pentru ca să se pótă inspira, cel puțin generațiunilor tinere, idei mai sănătose în privința intereselor noastre economice. Mulțumită acestei propagande, ideile de economia națională au făcut oare-care progres; necesitatea unei industrii indigene începe să fie simțită. Acastă stare a spiritelor ne încuriază pentru viitor, ne îndemnă a spera că nu va trece mult timp și România va avea fericirea ca să posezede uă industrie proprie. Materi prime avem; dibăcia românilor este proverbială; ce ne lipsește pentru a vedea ridicându-se usinele și fabricile de postav, de stofe de mătase, de lână și de ață? Voința și mai mult durerea de inimă pentru interesele economice ale țerei noastre.

Dacă ne lipsește industria cea mare, cel puțin avem industria cea mică, mai tóte meseriile cari produc obiecte

de întâia necesitate. Din nenorocire concurența străină a început să lovască și în acestea. Ciobotari, croitori, tabaci, căldărari, lăcătuși, se plângă că nu mai pot lupta; mulți dintre dînșii lasă meseria ce au învățat și îmbrățișează ocupațiuni care le înlesnesc mijlocele de viațuire.

Acestă fapt economic este în destul de important pentru a merita o deosebită atențiune din partea guvernului și puterilor legislative ale țerei.

Regimul industriei este liber în România ca și în cele alte staturi. Corporațiunile sau stărostiile, care avău atăta influență pînă acum cinci-spre-zece ani, există numai cu numele. Noviciatul sau ucenicia există, căci nu se poate desființa; însă ierarchia de calfa, de meșter, prin care trebuia să trecă totu meseriașul înainte de a putea deschide prăvălie, a dispărut. Afară de industriile reglementate, poate fie-cine să îmbrățișeze ori-ce meserie, să deschidă stabilimente supunându-se regulamentelor administrative.

De la 1859 nu s'a mai făcut nici un recensiment; de aceea suntem nevoiți a ne servi cu datele de atunci pentru statistica industriei noastre. La acea epocă se afla în totă țera 83,061 meseriași; dintre aceștia 59,869 erau patroni și 23,192 lucrători. În acest număr nu s'a socotit țeranii meseriași care, de și agricultori, exercităză meseria de dulgheri, rotari, rogojinari, funieri; nici mulțimea de rudari, coșurari, dogari și alții.

Numărul stabilimentelor industriale, mari cu mici, se urca la 12,867 în anul 1860. Progresul a fost simțitor de la 1830 încôci. În adevăr, de la 1830 pînă la 1840 s'a înființat 2986 stabilimente; de la 1840 pînă la 1850, 2032; iar de la 1850 pînă la 1860

numărul lor s'a urcatu la 7849. Astă-dî numărul atelierelor atătî domestice câtu și industriale trebuie să fie mai mare. In anî din urmă s'aî fondatî mai multe fabricî de săpunu, de lumînări steriace, de făină, de uleiū, de paste alimentariū, ateliere pentru fabricația mașinilor și instrumentelor și altele.

Cu ocasiunea recensimentului s'a constatatî și naționalitatea industrialilor. După documentele publicate se află : 12,171 români, 17 francesi, 4 italianî, 19 englesi, 91 ruși, 33 germanî, 208 austriaci, 7 olandesi. 95 otomanî, și 222 greci. Nu este îndouială că de atunci și pină astă-dî, și mai cu sēmă de la înființarea căilor ferate, numărul industrialilor atătî români câtu și streini a sporitū. Nu avem de câtū să observămū ceea ce se petrece în Bucuresci și în orașele cele mari, pentru a ne încredința despre acēsta. In Bucuresci nu trece anū fără să sosēscă mulțime de meseriași unguni și nemți; asemenea și in Iași, Craiova, Galați, Brăila.

Pentru a da nă idee despre industria nōstră să intrămū in ore-care amănunte.

După origina substanțelor prime întrebuințate in fabricațiune, industriile se potū grupa in trei divisiuni principale : industrii derivate din vegetale, industrii derivate din animale, industrii derivate din minerale.

INDUSTRII DERIVATE DIN VEGETALE

In acēstă categorie, industriile alimentariū, morăria și brutăria, ocupă locul d'ântēiū.

In tōtă țera se află 6,771 mori conduse de 9170 lu-

crători. Mai toate sunt pe apă. In unele localități, precum Brăila, Galați, Bêrladü, se află mori de vântü. Morile cu vaporü se înmulțescü în totü anulü; la 1860 funcționaü 40. Intre acestea merită uă mențiune particulară stabilimentulü de la Brăila alü DD. Gerbolini și Borghetti, celü mai importantü din totă Romănia. Această fabrică lucrează nu numai pentru țără, dară și pentru esportațiune. Făinurile sêle se desfacü mai cu sémă la Constantinopole.

Brutăriile, în numărü de 378, și simigiriile, în numărü de 212, ocupă 2350 lucrători. Se află brutăriile numai în orașe; în sate țeranii consumându mămeligă facü pâne de câte-va ori pe anü și atunci subü formă de azimă. Pânedospită și cöptă în coptorü sêü în țestü se fabricéză în familiile mai cu avere.

De câți-va ani a începutü să se fabrice paste alimentării. Farina noastră însușese toate calitățile cerute pentru pastele de întâia calitate. La espositiunea de la Paris din 1867, juriulü internaționalü a medaliatü paste espuse.

Uă industrie care a luatü mare desvoltare, este fabricațiunea alcoolulu de cereale. Cele mai multe velnițe sêü poverni se află în județele de peste Milcovü; în cele de dincöci fabricațiunea rachiulu de prune și de tescovină îndestuléză încă trebuințele populațiunei. Cu toate acestea fiind-că prunele nu se facü în toți ani, a începutü să se debiteze sub numele de *basamacü*, uă amestecătură otrăvitöre de alcoolü apă, și cine scie ce alte ingrediente.

In totă țera funcționaü 1687 poverni, mari cu mici, servite de 5644 lucrători.

Fabricațiunea berei, necunoscută de bêtrăniü noștri,

şporesce mai cu sémă în oraşele mari. Cele 72 berării din ţeră ocupaū 312 lucrători. Negreşitū că producţiunea trebuie să se fi îndovitū de vreme ce în Bucuresci s'aū înfiinţatū mai multe stabilimente importante.

Sub numele de bragă se consumă în oraşe uă bētură fermentată acidulată, a căria fabricaţiune ocupa 322 lucrători în 100 bragării.

Uă industrie plină de viitorū este a Ferestraielor. Ferestraiele, în numărū de 608, se află aşadate de a lungul munţilor pe marginea apelorū. Lemnele de bradū crâmpeiate şi subū numele de buşteni, se taie şi se cobōră din munţi în timpul iernii.

Ţesutulū pânzei este uă industrie domestică; pină adī nu posedămū nici uă filatură mecanică. Ţerancele nōstre suntu lucrătore dibace; pânza de inū, de cânepă şi de bumbacū Ţesută de densele se pōte compara cu produsele analoge din Ţerile cele mai maintate.

Fabricaţiunea uleiurilorū, a celui de semēnţă de rapiţă şi inū se desvoltă în totū anulū; cu tōte acestea pină astādī totū ni se trimite uleiū de inū din Englitera şi alte ţeri.

INDUSTRII DERIVATE DIN PRODUCTE ANIMALE

Industriile cele mai importante care întrebuintēză ca materii prime diferite substanţe animale suntu : săpunăria, luminăria şi zalhanalele.

După cercetările făcute, s'a constatatū în tōtă Ţera 145 stabilimente în care se fabricēză luminările şi săpunulū de către 418 lucrători. Valōrea materialilorū întrebuintate pentru fabricaţiune s'a preţuitū douē miliōne lei;

iară produsele fabricelor, adică săpun și luminări, aproape trei milioane lei.

Cele mai multe luminări consumate în țară sunt de sevă. Fabricațiunea lor s'a perfecționat de câți-va ani încôci. Repausatul Nicolae Băleanu a fost cel d'ânteu care a fondat uă fabrică de luminări stearice în țară. Acastă fabrică, ale căria produse concuraă cu cele de anteuia calitate din străinătate, după uă activitate de mai mulți ani, s'a închisă. Ună francesă, Faulquier Blanc, a fondat uă asemenea fabrică la Galați. Productele sevă, luminări și săpun, au atrasă atențiunea juriului Esposițiunei de la Paris din 1867. În momentul de față acastă este unica fabrică care mai funcționează. Noi continuăm ca și în trecut a aduce luminări din Austria fabricate mai adese ori cu sevă esportată din țară noastră.

Industria zălhanalelor, uădinioră prosperă, începe a declina de câți-va ani. Căusele scăderii sunt două: pe de uă parte imputinarea vitelor, aluă douilea înlesnirea de a se esporta animale vii cu căile ferate. Ori cum ară fi în anul 1860 lucraă în România 70 zălhanale cu aproape 3000 lucrători. Cheltuielile și veniturile acestor stabilimente eraă acelăși ca ale industriei precedente.

Productele zălhanalelor suntă pastrama, sevă, peile, córnelile și mațele. Ósele aruncate în grămeși și nesocotite pină mai acumă câți-va ani, suntă căutate astădi pentru esportațiune. Parte din pei se cumpără de tabaci, se facă opinci, iară parte trecă în Austria de unde ni se înapoiescă subă formă de pei lucrate pentru încălțăminte.

Uă industrie care merită deosebită atențiune din partea noastră este a tăbăcării. Nicolae Băleanu, omă plin de

simțu industrialu, înființase la una din moșiile séle uă fabrică perfecționată pentru tăbăcitu peile. Lipsa de încuragiare pe de uă parte, încetarea sa din viață pe de alta, au contribuitu la închiderea acestu stabilimentu.

Tăbăcitul peiloru ocupă în România 233 de tăbăcări în care lucrăză peste 500 lucrătoru.

Pentru fabricațiunea postavuriloru s'au înființatu stabilimente de ôre-care importantă la Némțu de către D. M. Cogălnicenu, la Dragomirescu de D. N. Băleanu și în Bucurescu de D. Dimitrie Simu. Tôte prosperau; însă lipsa de încuragiare și concurența din afară au contribuitu ca două din aceste fabrici să înceteze rămâindu în activitate numai a D-lui Cogălniceanu.

Călugări cernicari și căldărușenii înființaseră asemenea două fabrici pentru trebuințele chinoviloru respective; ambele nu mai funcționăză.

Fabricațiunea domestica a postavulu numitu dimie sau aba, este unica manufactură care se menține, mulțămită deprinderii țeraniloru de a purta vestminte confecționate din acéstă stofă. Țerancele torcū lâna, țesă dimia și apoi o trimite la derste și pive pentru a'î scôte përu. Suntu în țeră 412 pive care lucrăză anu peste anu dimii pentru aprôpe unu milionu.

Ca industrii domestice mai putemu cita țesutul cergiloru, scôrțelorū și chilimuriloru de lâna, preșurile de përu de capră și alte stofe. În tôte aceste obiecte manufacturate țerancele desvălescū unu gustu și uă dibăcie particulară. Cu tôte aceste țesăturile în care gustulu și măestria țerancelorū române este unică, suntu acele stofe de mêtase care, subu numirea de marama, au atrasu

admirațiunea străinilor la Esposițiunile din Paris și Viena.

Călugărițele noastre se deosibesc în lucrările de țesături de lână și mătase, de covore alese, căutate de toți străinii care vizitează țera noastră.

Toți aceia care au studiat particulara aptitudine ce au femeile române în generală, iară țerancele în particulară, pentru arta țesutului, sunt convingși că în nici uă țără din Europa nu se află popor mai bine înzestrat ca al nostru pentru industria filaturei și a țesutului; și cu toate acestea trecu ani și noi stăm unde ne aflăm la începutul vécului, adică fără ca să posedăm nici uă industrie manufactore. Alături cu noi sunt popore mai puțin înzestrate, mai înapoiate în gradul de cultură și totuși fabricază stoffe nu numai de bumbac și ață, dar și de mătase amestecată cu fir. Și noi așteptăm minunile promise de partizanii libertății comerțiului!

Prefacerea laptelui în brânză și cașcavalul este uă industriă importantă a munților. În totă țera există peste 220 cășării în care lucrează aproape 1000 lucrători. Brânzeturile cele mai cunoscute la noi sunt brânza de puțină, brânza de burduf, cașcavalul, brânza de coșulețe și altele. Intre toate cașcavalul fabricat în munții Penteleului se bucură de un renume meritat. Cașcavalurile uscate și afumate care se lucrează în munții Gorjului și Dâmboviței, au asemenea oarecare reputațiune.

Avem puțin de învățat de la străini în arta fabricațiunei brânzeturilor; uă ramură în care suntem înapoiat este fabricațiunea untului. Untul nostru ar fi de calitate superioară cându ne-am da ostenelă a-lu lucra cu mai

multă îngrijire. Era unŭ timpŭ pe cândŭ noi esportamŭ cătătimŭ mari de untŭ în Turcia și airea; astăđi nu numai că nu se mai esportă, dară ni se trimite untŭ din Elveția, Austria, Germania pînă și din Siberia. Faptulŭ acesta dovedesce cătŭ de puținŭ ne îndeletnicimŭ chiarŭ cu acele industrii care suntŭ alipite de agricultură.

INDUSTRII DERIVATE DIN MINERALE

Între diferitele industrii căroră staturile înaintate din Europa dătorescŭ prosperitatea lorŭ, industriile derivate din regnulŭ mineralŭ ocupă loculŭ d'ânteiŭ. Englitera dătoresce multŭ manufacturilorŭ sale, însă fundamentulŭ prosperității sale economice a fostŭ și suntŭ pînă astăđi industria metalurgică și exploatațiunea cărbunilorŭ fosili. Rusia, a căria industrie datăză de ieri, se înavușesce prin usinele sale metalurgice. Suedia și Norvegia trăiescŭ din exploatațiunea minereurilor de ferŭ.

Noi, caută să mărturisimŭ cu multă durere, nu posedămŭ ca industrii derivate din minerale de cătŭ exploatațiunea sării și a petrolului. Cu munți avuți în minereuri de totŭ felul, noi pînă în ziua de astăđi nu posedămŭ nici uă usină metalurgică; românulŭ nu s'a învrednicitŭ încă să lucreze cu unelte fabricate cu ferŭ extrasŭ din Carpați. Și cu tóte acestea rămășițele de la Baia-de-Aramă și de la Baia-de-Ferŭ suntŭ semne positive că nădinióră țera acésta producea ferŭ și aramă. În acéstă privință amŭ lăsatŭ să ne apuce înainte poporulŭ celŭ mai puținŭ industrialŭ din lume, poporulŭ turcŭ. În adevărŭ, Turcia posedăză mulțime de usine și ferulŭ seŭ este preferitŭ la noi ori-cărui altŭ din Europa. Astŭ-felŭ fiindŭ,

credem că a mai aștepta este a dovedi uă inerție, uă indiferință pentru creațiunea industriei naționale fără asemănare în lumea întregă.

Acestea ȳise să aruncăm uă privire repede asupra exploatațiunei petroleului și a sării.

Petroleul este cunoscut din vechime. Uă parte din Grecia era alimentată cu petroleul estras din insula Zante; iară cel de la Agrigente se ardea în lămpi sub numele de ulei de Sicilia. In secolul trecut orașul Genova era iluminat cu ulei de petrol estras de la Amiano, localitate vecină cu Parma. In România se întrebuințază păcura pentru unsu osiile carălor de nu se ține minte. Ori-cum ar fi însă, petroleul a dobândit uă importanță considerabilă ca ulei pentru luminat numai de la 1859, și întrebuințarea sa merge dezvoltându-se în totu anul. Dintre substanțele ce și-a apropiat omul pentru trebuințele sale nu sunt multe care să se fi introdus într'unu timp atât de scurt în tôte clasele societății. In America, unde industria petroleului s'a dezvoltat în câțiva ani cum nu s'a văditu exemplu pînă astăzi, esportatiunea acestei substanțe ocupă un loc din cele mai importante în comerțul esterior.

Esistă mai multe opinii în privința formațiunei petroleului; una din cele mai acreditate este următoarea: isvórele de petrol, isvórele sărate și degajarea naturală de gazuri combustibile au între dênsele uă relațiune intimă, relațiune care s'a esplicat admitându-se că în pământ esistă deposite de sare gemă, care, după observațiunile lui Dumas, H. Rose și Bunsen, conține idrogen carbonat în stare comprimată; această sare fiindu topită

de apele subterane, gazul rămâne liber și uă parte dintr'ensul se degage în stare gazosă, iară celălalt se condensă în urma compresiunii la care este supus și curge sub formă de naftă. Acastă asociațiune, după cumă dice chimistul Vagner, între petroleu, sare gemă și gazuri combustibile există mai în toate localitățile din Europa și America unde se găsește petroleu în cătățime mare. Intru cătă privesce țera noastră este cunoscută că isvórele de petroleu sunt în localitățile unde se află sare și unde pe alocurea se degagă gazuri inflamabile precumă la Băicoii.

În România industria petroleului a luat ore-care dezvoltare de la 1860 încóci. De la acastă epocă a început să se fondeze stabilimente de extracțiune și de purificațiune în mai multe județe, dară mai cu sémă în Prahova și Bacău. Astădi județele unde se estrage petroleu sunt : Dâmbovița, Prahova, Buzău, Râmnicu-Sărat și Bacăul.

În Dâmbovița centrul cel mai important de exploatațiune este la Colibași, comună din plasa Ialomița. În patru văi principale și a nume : valea Glodului, a Furnicașului, a Păcurei și a Paiagenului se află deschise peste 200 de puțuri. Adêncimea puțurilor merge pînă la 60 stâjenj. Producțiunea loră variază; astú-felú cândú isvorul de petroleu este abundantú produce în cele d'ântéiú țile pînă la 800 vedre pe fie-care ți. Producțiunea de mijlocú a puțurilor este 100 vedre.

Producțiunea totală a Colibașiloră a variatú de la 1857 pînă la 1873 între 5000 și 200,000 vedre petroleu. În anii 1868, 1869 și 1870 producțiunea s'a urcatú la 350 mií vedre.

În județul Prahova una din localitățile principale pentru extracțiunea petrolului este comuna Păcureții; după care vin Baicoiul, Tintea, Matia, Câmpina, Apostolache, Măgureni, și altele.

Tote exploatațiunile din Prahova afară de Apostolache au produs, cifra mijlocie, de la 1857 pînă la 1870, de la 20,000 pînă la 100 mii vedre; în 1868 producțiunea a fost de 150 mii vedre; iară la Apostolache puțurile au dat de la 160 mii pînă la 250 mii vedre într'un an.

În județul Buzău sunt mai multe centruri de exploatațiune; localitatea Fundul Sărății este cea mai importantă. Producțiunea puțurilor deschise a variat de la 1870 pînă la 1873 de la 500 mii pînă la 800 mii de vedre petrolu.

Râmnicul-Sărății posedă două centruri de exploatațiune : la Modreni și la Valea-Rea.

În județul Bacău se află mai multe localități unde se estrage petrolu; dară cele mai multe de abia produc de la 3000 pînă la 7000 vedre pe fie-care an. Exploatațiunea cea mai importantă este la Moinesci unde producțiunea anuală a trecut peste 40 de mii vedre în anii 1868 și 1869. După Moinesci vin Lucăcesci unde producțiunea s'a apropiat de 10 mii vedre în anii 1870 și 1871.

În anul 1873 producțiunea totală a petrolului în cele patru județe a fost 1,392,322 vedre; și pentru a putea aprea dezvoltarea acestei industrii vom adauga că în 1864 s'a produs 301,300 vedre.

Comerciul de exportatiune al petrolului a mers crescând în proporțiune cu producțiunea. În adevăr, de

unde în 1861 de abia s'a esportat petrolul pentru aproape 300 mii lei, în 1868 s'a esportat peste granițurile pentru mai mult de un milion. Câtă vremea esportată ar fi sporită mai mult dacă industria americană n'ar fi inundată Europa cu petrolurile sale. Lucru de mirare! petrolul american se aduce și la noi. Acesta dovedește că procedurile noastre de extracție și de purificare sunt înapoiate, și prin urmare costul de producție este mare în comparație cu alii americanilor.

Oricum ar fi, un lucru este învederat : industria petrolului a prins rădăcină în țara noastră, și cu oarecare stăruință din parte-ne va deveni o ramură din cele mai însemnate de venituri.

Să trecem acum la o altă industrie a căreia importanța este mult mai mare ca a petrolului, aceasta este exploatarea sării.

Întru cât privește bogăția depozitelor de sare ale țării noastre, sunt puține staturile care să fi fost împărțite cu atâta liberalitate ca România. Straturile de sare apar mai cu seamă în regiunea colinelor din județele Velcea, Prahova, Buzău, Râmnicu-Sărat, Bacău și Neamț. Întinderea lor este necunoscută, căci pînă astăzi nu s'a întreprins cercetări geologice pentru a se determina spațiul ce ocupă sarea în toată România. În tot cazul, ținându-se seamă de imensele depozite cunoscute în localitățile exploatate, se poate afirma cu siguranță că relativ cu întinderea teritoriului, România figurează între staturile cele mai avute în sare.

Studiile făcute de inginerul român D. Drăghicenu ne permit să comunicăm cetitorilor noștri noțiuni prețioase în

privința constituțiunii geologice a terenurilor salifere, a exploatațiunii salinelor și a condițiunilor economice ale acestei industrii.

Forma ce are la noi stânca de sare este aceea a unui munte. Straturile mergă cândă urcându-se, cândă coborându-se și în unele localități se află chiară la suprafața pământului. La Doftana și Slănică sarea d'abia este acoperită cu uă pătură de pământă grósă de 9 metre. Cu tóte acestea suntă localități unde nu s'a dată de sare nici la 90 metre. Din documentele relative la cercetările făcute în vechime pentru deschidere de ocne resultă că adâncimea meție la care se află sarea este între 30 și 40 de metre.

Natura straturilor de pământă care acopere sarea variază după adâncimea la care se află această substanță. D. Drăghicenu a constatată la Ocnele-mari, cu ocaziunea deschiderii unei saline, ună spre-dece stratură pînă la uă adâncime de 27 metre unde se află stânca de sare; aceste stratură erau compuse cele mai multe din argilă, altele de margă și numai unulă de nisipă.

Formațiunea saliferă a ocneloră nóstre consistă în sare, argilă saliferă, gipsă ordinară și anidrită. Sarea este de culóre albă și vênătă; acesta din urmă predomină la Ocnele-Mari, Telega și Têrgu-Ocna. La Ocnele-Vechi și la Slănică sarea este albă strălucitoare. Sarea vênătă sară multă mai bine ca cea albă; cu tóte acestea pentru alimentațiunea populațiunii cea albă este preferită.

Sarea se presintă în mai multe stări în Salinele nóstre; dară masa cea mare este în stratură regulate pătrunse de vine de argilă vênătă și de nodule de gipsă. Impregiurulă

salinelorū vechi se vede unū pietrișū formatū din nodule de gipsū, care nodule aū remasū acolo după ce sarea a fostū topită de apă.

Se găsescū argile salifere în care sarea este amestecată cu argilă într'unū modū atâtū de intimū că nu se mai póte deosebi cu ochiū.

Sarea se găsesce în stare de disoluțiune, adică subū formă de apă sărată, de a lungulū Carpaților. Isvórele și píraele sărate, precumū suntū Cricovulū, Rómniculū, Slániculū și Ocna, suntū învederatū formate de către apa de plóe care infiltrându-se în straturile de pământū saliferū, disolvă sarea ce întâlnește în calea sa. Póte că totū infiltrațiunilorū subterane se póte atribui formațiunea lacurilorū sărate din județulū Rómnicu-Săratū precumū este Balta-Albă și Balta-amară, a căroră apă sărată și camū amară s'a recunoscutū că însușesce cualități medicale.

Argila, care se găsesce în tóte salinele nóstre, se presintă subū douē forme : argilă curată și argilă cu sare. Culórea lorū este diferită; argila curată este vénéță saū cenușie, iară cea sărată este négră vénéță, grasă și miróse a păcură. În ambele straturī se găsesce gipsū sub formă de nodulē saū de vine alternante cu argilă cenușie.

Gipsulū, care însoșesce pretutindenī sarea, se presintă mai multū în starea ordinară, cu tóte acestea s'a observatū într'ua colină de la Slánicū și gipsū zacaroidū.

În câtū despre formațiunea terenurilorū salifere în România, toți observatoriī o atribuescū apelorū de mare care fiindū isolate s'aū evaporatū lăsându deposite de sare. Acéstă formațiune s'a efectuatū în epoca miocenă, după ce se formaseră depositele de calcarū și de gresū eocenū.

Sarea a umplutū tōte depresiunile rēmase în aceste din urmă terenurī.

Minele de sare din Romānia suntu exploataate din timpī ceī maī vechī. Sarea scōsā din ocne a fostū și este pīnā astā-đī transportatā de cārānși în diferitele părți ale țerei. Noī, ca și strămoșiī noștri romanī, amū numitū *drumulū sării*, *via salaria* calea pe care umblā carāle cu sare.

Minele de sare aflate astā-đī în exploatațiune suntu *Ocna*, județulū Bacăū; *Slānicu* și *Telega*, județulū Prahova, și *Ocnele-Mari* din județulū Vâlcea. În ocnele de la Slānicū se găsesce sarea cea maī curatā și cea maī albā. Sarea de la Ocna este tare și strălucitōre; cea de la Telega este vĕnĕtā negrișōrā, iarā cea de la Ocnele-Mari este adesea amestecatā cu argilā.

Salinele de la Ocna sēu de la Tĕrgu-Ocna, din județulū Bacăū suntu situate în valea Vâlceica în apropiere de orășelulū Tĕrgu-Ocna. În acestū centru de exploatațiune se aflā douē mine de sare : cea maī mare are uā adāncime de 105 metre, uā lungime la basā de 100 metre și uā lățime de 60 metre; iarā cea micā are uā adāncime de 90 metre și unū diametru de 53 metre la suprafață. Cele douē mine comunicā între dĕnsele printr'ūā galerie cu scārī de sare; distanța între dĕnsele este de 70 metre.

În ambele saline esistā șēse puțurī prin care se scōte sarea. Sarea este debitatā în droburī de 270 kilograme. Dupā ce suntu scoși afarā din ocnā se împartū în bucāți de aprōpe 90 kilograme.

Sarea se scōte cu manejurī puse în mișcare cu caī. De curĕndū s'a introdusū la aceste saline extracțiunea prin forța vaporulū.

Salina de la Slănicu este situată în valea Slănicului. În această localitate se află așa numită salina sistematică cu două puțuri de extracțiune. După arătările D-lui Drăghiceanu, sarea estrasă coprinde atâta argilă că consumatorii nu voescă să o cumpere.

Afară de salina sistematică există salinele cele vechi care sunt în exploatațiune.

Intr'ună colină situată pe țărmul stâng al pârului Doftană se află situată salina de la Telega. Această salină are două puțuri de extracțiune. Adâncimea la care se află sarea este de 60 metre. Sarea este debitată în droburî de câte 120 kilograme.

Salina de la Ocele-Mari se află situată în valea Suhașului în apropiere de orașelul Oenița. În această vale, pe uă întindere de trei kilom. se află depozite însemnate de sare la uă adâncime care variază între 20 și 40 de metre. Înălțimea salinei este de 40 metre. Pentru extracțiunea sării există două puțuri. Sarea este debitată în droburî de 60 kilograme.

Afară de sarea gemă se mai exploatăză în România în lacurile sărate ale Mării Negre sarea de mare. Lacurile exploatate sunt : Sasicul, Șaganul, Ali-Beiu și Burna-Sola. Sarea estrasă se consumăză mai cu sémă în Basarabia și în pescăriile de la Vilcovă.

Sarea se exploatăză de lucrători liberi și de arestanți. Pe la 1860 lucrau în toate salinele 1071 lucrători dintre care 280 arestanți și 791 lucrători liberi; iară în 1873 numărul total al lucrătorilor s'a ureat la 1829.

Din informațiunile ce amă putut culege la Telega; rezultă că lucrătorii se împart, după destinațiune, în Cro-

cănași, Cioplitori, Măglași, Stolari, Gurăși și Duvalmi. Ciocănașii sunt lucrătorii care taie sarea cu ciocanul și o debitază în drobi. În totă ocna se află 200 ciocănași dintre care 90 erau vinovați. Cioplitorii sunt aceia care cioplesc și regulază pereții ocnei; măglași se numesc lucrătorii care estrag sarea; stolarii aceia care deschid tavanul ocnei; gurarii, lucrătorii care îngrijesc maneurile; în fine duvalmi sunt argații însărcinați cu îngrijirea cailor.

În salinele de la Slănic și Tergu-Ocna se întrebuințează numai lucrători liberi; la Doftana pe lângă lucrătorii liberi se află arestanți; iară la Ocnele-Mari lucrătorii sunt numai arestanți.

Cătățimea de sare exploatată în cele patru saline ale țării a variat de la 1862 pînă la 1873 inclusiv între 36 și aproape 66 milioane ocale pe fiecare an. În 1873 cătățimile estrase din diferitele saline au fost :

Telega	17,877,477 ocale
Slănicu	24,144,868 »
Tergu-Ocna	10,893,804 »
Ocnele-Mari	12,997,644 »

Slănicul a produs dară mai multă sare. Acestu fapt nu este constant; după an, produce cîndu uă salină, cîndu alta cătățimi mai mari de sare. Astu-fel în 1865 Tergul-Ocnei a produs peste 17 milioane ocale, cătățime aproape înduoiată de cătu în 1873.

Costul de producțiune alu sărei este obișnuitu de 1 leu și 30 bani suta de kilograme; în 1873 a fostu 1 leu și 40 bani. În același timp, ne spune d. Drăghicenu, în Pru-

sia cheltuielile de producțiune de abia se urcă la 76 bani pentru suta de kilograme. De unde urmază că pe noi ne costă înduoitū mai scumpū extracțiunea sării, faptū care nu este măgulitorū pentru modulū nostru de administrațiune.

Prețulū curențū alū sării variază după localități de la 10 pină la 32 lei suta de ocale. Prețurile cele mai urcate există la Ismail, Severin și Călărași; iară cele mai mici la Giurgiu.

Pentru esportațiune în Turcia sarea s'a vëndutū pe locū, adică în curtea ocnelorū, în anulū 1874 cu prețulū de 5 lei și 60 bani suta de ocale, sarea de la Slănicū și Telega; 4 lei și 30 bani sarea de la Ocnele-Marī și Tergu-Ocna. Sarea destinată a se esporta în Serbia s'a vëndutū la tóte salīnele cu 4 lei.

Cătățimea de sare vëndutā pentru consumațiunea localā a variatū între 21 și 41 milióne ocale pe fie-care anū, de la 1862 pină la 1873 inclusivū. Prețulū sutei de ocale a oscilatū între 7 și 13 lei. Pentru aceeași periodā de timpū cătățimea de sare destinată esportațiunei a variatū între 11 și 23 de milióne ocale, cu prețū de 5 lei și 34 bani pină la 11 lei și 80 bani suta de ocale.

Beneficiulū realizatū de către Statū din exploatațiunea salinelorū a variatū de la 1862 pină la 1873 între 2,462,578 și 4,995,400 lei. Acéstā din urmă cifrā se raportézā la anulū 1872. În 1873 beneficiulū realizatū de abia s'a urcatū la douē milióne și jumātate lei, faptū care nu este încuragiatorū pentru desvoltarea salinelorū nóstre. În adevērū, de la 1867 beneficiulū n'a cădutū mai josū de trei milióne; în 1872 se apropie de cincī mi-

lióne și în 1873 se reduce la jumătate. Causa acestei descreșteri nu póte fi de câtú concurența activă ce ne face sarea de provenință austriacă în Turcia și mai cu sémă în Serbia, precumú și cheltuelile de administrațiune care suntú multú mai mari ca în alte staturí. Ori-cumú arú fi, interesulú nostru reclamă să nu cruțámú nici unú sacrificiú pentru a pune salinele nóstre în pozițiune ca să pótá concura cu cele austriace, și acésta pentru că es-ploatațiunea sării póte deveni una din cele mai importante ramurí de venitú ale statulú.

XI

Căile de comunicațiune. — Șosele naționale, județiane și vicinale. —
Drumurile de feră — Posta și telegrafulă.

Căile de comunicațiune sântă una din ramurile cele mai importante ale activității productive dintr'ună țără.

Staturile avute dătorescă mijloceloră de transportă ună parte însemnată din prosperitatea loră. Fără căi de comunicațiune dezvoltarea economică este imposibilă. Țările care sântă astăzi în capul producțiunei agricole și industriale sântă în același timpă înzestrate cu mai multe căi de comunicațiune.

România, rămasă în urmă întră câtă privesce dezvoltarea sa economică, dătoresce în parte starea sa de înapoere lipsei de mijloce de transportă. Până mai acumă câțiva ani nu posedamă șosele, nici chiară între orașele de ôre-care importanță. Șoselele care legaă capitala țerei cu orașele de porturi esistaă în stare de crâmpiee pină acumă dece ani. Unele dintr'ênsele nu sântă săvârșite chiară pină astăzi.

În această direcțiune ca și în altele, amă făcută mare progresă de dece ani încôci. În adevără, nu numai că multe dintre căile naționale s'au completată, dară s'a

construită și uă întindere însemnată de șosele comunale. Afară de acésta construcțiunea unei rețele atât de întinsă de căi ferate este unŭ progresŭ a căruia importanță nu póte să scape nimenui din vedere.

Unŭ mijlocŭ de comunicație fórté folositorŭ din tóte puntele de vedere, a fostŭ neîngrijitŭ în țera nóstră : navigațiunea fluvială și construcțiunea canalurilor navigabile. Este adevăratŭ că nu se putea întreprinde totŭ de uă dată; cu tóte acestea credemŭ că s'arŭ fi pututŭ face unŭ începutŭ și în acéstă direcțiune. Bune suntŭ drumurile de ferŭ, însă este învederatŭ că nu vomŭ putea să construimŭ liniŭ în tóte direcțiunile. Astŭ-felŭ fiindŭ, interesele nóstre reclamă ca în acele localități unde lucrulŭ va fi cu putință, să construimŭ canaluri prin mijloculŭ cărora să se puie în comunicație cele mai isolate părți ale țerei cu căile ferate sau cu porturile. Canalurile pe lângă folósele ce vorŭ produce pentru transportarea productelorŭ celorŭ mai grele, cu prețurile cele mai reduse, vorŭ servi în același timpŭ pentru udarea fênețelorŭ și plantelorŭ cultivate care aŭ atâta nevoie de apă în anii de secetă. În acéstă privință alte staturŭ ne potŭ servi de exemplu; și este de ajunsŭ să citămŭ Francia și Italia. În celŭ d'ânteuŭ din aceste staturŭ s'a cheltuitŭ 800 milioane lei cu construcțiunea canalurilorŭ, și 215 milioane numai de trei-deci și cincŭ de ani încóci pentru amenajarea rîurilorŭ în interesulŭ navigațiunei. Italia, pe lângă sacrificiile însemnate ce a făcutŭ de seculŭ pentru construcțiunea canalurilorŭ, numai de la 1860 încóci a cheltuitŭ peste 25 milioane lei pentru lucrări idraulice. Acumŭ în timpulŭ nostru s'a construitŭ vestitulŭ Canalŭ

Cavur, derivatū din Po, pe uă lungime de 80 kilometre. Chieltuelile făcute pentru acestă importantă lucrare idraulică aū trecutū peste 64 miliōne lei.

Orī cum arū fi, credemū cā astăđi cāndū amū terminatū rețēoa nōstră de căi ferate; cāndū construcțiunea șoselelorū înaintēzā pe fie-care anū, a sositū timpulū ca să dămū ōre-care atențiune lucrărilorū idraulice.

Folosindu-ne de *Situațiunea Ministerului agriculturēi, comerțiului și lucrărilorū publice*, în 1874, publicată de Ministerulū respectivū, vomū intra în ōre-care amenunte asupra stării căilorū de comunicațiune.

Căile de transportū pe uscatū coprindū : căile națiōnale, căile județiane și vicinale, și drumurile de ferū.

Căile națiōnale suntū acelea care după legea generală a drumurilorū suntū construite și întreținute cu cheltuiala Statului. După clasificatiunea adoptată există 37 de căi sau șosele națiōnale. Lungimea rețelei complete este de 3,300 kilometre, din care se află date în circulațiune 1867 kilometre la încheierea anului 1874. În același anū se află pe cale de esecutare încă 123 kilometre. Astū-felū mai rămāne de esecutatū 1308 kilometre de șosele pentru ca să se completeze rețēoa căilorū națiōnale începute pīnă astăđi. Socotindu-se câte 30,000 lei pentru construcțiunea unui kilometru, avemū dară să mai cheltuimū aprōpe 40 miliōne lei ca să termināmū ceea ce amū croitū.

Pentru trecerea peste apele mari s'a construitū 22 poduri de ferū pe uă lungime de 4457 metre; aceste poduri aū costatū 23,234,734 lei, platibili cu începere de la 1865 prin anuități de 1,443,274 lei pe fie-care anū.

Căile județene și vicinale care după legea din anul 1868 se construiesc cu țile de prestațiune, au deja o întindere de 3300 kilometre. Astăzi s'a construit termenul mediu, câte 660 kilometre pe fie-care an.

În cursul anului 1874 s'a întreprins pentru lucrările de șosele județene și vicinale 1,898,830 țile cu mânele și cu carul. Afară de țilele întreprinse s'a cheltuit și 537,483 lei din fondul prestațiunii. Din țilele întreprinse la lucrările de șosele 1,121,990 au fost cu mânele și 776,840 cu carul.

Multe țile, atât cu carul cât și cu mânele, rămân neîntreprinse pe fie-care an.

Rețeaua căilor ferate române este împărțită între două companii concesionare și statul.

Prin legile votate de corpurile legislative în 1868 s'a concesiunat construcțiunea și exploatațiunea acestor căi Societății Lemberg-Cernăuți reprezentată de către agentul său Ofenheim și Doctorului Strusberg în numele său și a altor asociați. Companiei Ofenheim s'a acordat liniile de la Suceava la Roman cu ramurile Pășcani-Iasi și Văresci-Botoșani; iară companiei Strusberg liniile Roman-Galați-Brăila-Bucuresci-Pitesci-Craiova-Severin la Verciorova, cu ramurile Tecuci-Bărlad și acele din porturile Galați și Brăila, cum și linia de legătură între gările Târgoviscea și Filaretu.

Statul are pe seama sa linia Bucuresci-Giurgiu și linia Iasi-Ungheni.

Linia Suceava-Roman-Iasi a început a fi exploatată pe garanția Statului de la 1 septembrie 1870 pe lungime de 22 kilometre.

Veniturile și cheltuielile acestei linii, după rectifica-
țiunile făcute de guvernul compturilor prezentate de com-
panie, au fost :

	1870	1871	1872
Venituri . .	352,866 lei;	1,619,883 lei;	2,325,769 lei
Cheltuieli . .	454,609 —	1,522,475 —	1,996,878 —
Defic. ori esced.	101,743 lei	97,408 lei	328,891 lei

De la deschiderea acestei linii până la 31 oct. 1874, mișcarea sa a mersu sporind. In acestu intervalu au călătorit 994,581 individe; s'a transportat 5,709,329 tone de bagage și mărfuri accelerate; 426,423,404 tone mărfuri ordinari; 94,759,880 tone obiecte ale Regiei. Totalulu incasărilor a fostu 9,548,967 lei din care 4,678,050 lei pentru bilete de călători, 366,526 lei pentru bagage și mărfuri accelerate, 4,504,390 lei pentru mărfuri ordinare.

Pentru ca lectorulu să aibă ună idee despre mișcarea anuală a acestei linii vomu comunica datele relative la anul 1873. In anul acela au călătorit 269,967 individe; s'a transportat 1,441,450 tone de bagage și mărfuri accelerate, 143,183,450 tone de mărfuri ordinare și 59,183,200 tonne obiecte ale Regiei.

Materialulu mișcătoru de pe acéstă linie la finitulu lui 1874 consista in 22 locomotive și 520 vagone de diferite categorii.

Concesiunea acordată doctorelui Strusberg, s'a resiliat in 24 decembre 1871 și s'a transmisu unei Societăți anonime formată de către posesorii obligațiunilor emise de compania Strusberg. Transmisiunea s'a făcutu prin legea de la 2 februaru 1872 prin care s'a ficsat ter-

minarea și predarea lucrărilor pentru linia Romană-Pitești pe o lungime de 642 kilometre; pentru linia de legătură între gările Târgoviște și Filaretu 6 kilometre și pentru linia Pitești-Verciorova 271 kilometre. Cea dintâi linie s'a terminat la 1 septembrie 1872; a doua la 1 decembrie 1872 și a treia la 24 decembrie 1874.

Veniturile liniei ferate Romană-București-Pitești în intervalul de la 1 Septembrie 1872 și pînă la 31 Decembrie aceluiași an au fost 2,572,323 lei; iară cheltuielile 2,105,649 lei; rezultă dară un escedent de 466,674 lei.

În anul 1873 veniturile aceiași linii s'au urcat la 9,092,259 lei, și cheltuielile la 7,153,186; escedent 1,939,073 lei.

Pentru a da o idee de mișcarea acestei linii vom reproduce datele din anul 1873. În anul acela a circulat 647,944 indivizi, 5,160,720 tone de bagaje și mărfuri accelerate, 367,938,572 tone mărfuri ordinari și 48,339,185 tone obiecte ale Regiei.

Totalul încasărilor din același an în suma de 9,092,259 lei, provine din 4,169,519 lei plătiți de călători, 289,178 lei plătiți pentru bagaje și mărfuri accelerate și 4,612,774 plătiți pentru mărfuri ordinare.

A treia linie de cale ferată, București-Giurgiu, lungă de 70 kilometre, a fost pusă în exploatare la 1 Octombrie 1869 în comptul statului. De la acea epocă și pînă la încheierea anului 1873, veniturile exploatațiunii au fost de 4,450,202 lei, iară cheltuielile 3,319,839 lei. Anual veniturile au trecut peste un milion lei, iară cheltuielile au variat între 700 și 900 mii lei; însă de la

1873, data cându s'a început uă exploatațiune regulată a liniei Bucuresci-Brăila-Galați, veniturile liniei Giurgiu au început să scadă, pentru că uă parte din mărfuri cari pînă atunci trecu pe la Giurgiu sosesc astăzi prin linia Bucuresci-Brăila-Galați. Se speră că dacă se va construi unu podu peste Dunăre care să lege liniile noastre cu ale Turciei, atunci linia Bucuresci-Giurgiu va lucra mai multu ca pînă astăzi.

În 1873 au circulat pe această linie 110,248 călători; 665,200 tone de bagage și mărfuri accelerate; 55,951,725 tone mărfuri ordinare.

Cea din urmă linie Iași-Ungheni, care leagă Iași cu fruntaria rusescă, are uă lungime de 20 kilometre și jumătate. În virtutea legii din martie 1874 această linie este exploatată în contul statului cu începere de la 9 iuliu 1874.

Linia Iași-Ungheni are să fie legată cu drumurile de feru ale Rusiei printr'unu podu care se va construi peste Prutu cu cheltuiala ambeloru staturi limitrofe.

Acestea sunt liniile de căi ferate construite pînă astăzi. Cându ne gândim că pînă la 1869 nu esista unu crâmpeiu de drumu de feru, și că în intervalu de șese ani posedăm deja peste 1233 kilometre, caută să recunoșcem că construcțiunea căilor ferate române a mersu în destul de repede. Pote că aru fi fostu preferabilu să construim mai incet și în alte condițiuni; însă astăzi cându faptul este îndeplinitu, să fimu mulțumiți că celu puțin după atâta sacrificiu posedăm uă rețea de căi ferate în destul de completă.

Se mai află proiecte pregătite sau se studiază și construcțiunea altor ramure de căi ferate; acestea sunt :

de la Ploesci la Predelî; de la Adjudu la Ocna; de la Barboși la Galați; de la Filiași la Vulcanu; de la Pitești la Turnu-Roșu; de la Galați, Tecuci și Iași la Marea Neagră; de la Buzău la Mărășești și de la Perișu la Tergovisce.

Nu se pôte tăgădui că înmulțirea mijloacelor de transportu este uă bine-facere pentru economia unei țări; însă caută să ne pătrundem că nu este totul a avea căi ferate, dară a avea și ce transporta cu densesle. Astu-felū fiindū, după părerea noastră, nu arū trebui ca să abusămū de construcțiunii de drumuri de ferū neingrijindū alte ameliorațiunii fără care căile ferate nu arū fi de nici-unū folosū. Agricultura noastră este înapoiată; industria, în sensulū modernū alū cuvântulū, nu există; nu arū fi dară mai practicū ca uă parte din cheltuelile ce facemū cu lucrări publice să fie întrebuințată pentru dezvoltarea acestorū două fântâni de avuție? Supunemū această chestiune persoanelorū în mâna căroră se află puterea de a decide cumū arū fi mai bine de făcutū.

Căi navigabile nu posedămū nici-una afară de Dunăre. Este adevăratū că se facū ore-care transporturi pe Pruth; că lemnele și chiarū bucate vinū pe Bistrița și Siretū pînă la Galați; însă orī-ce amū dice nu avemū încă aceea ce se numesce uă navigațiune fluvială și canaluri. Scimū că în 1872 s'a concesionatū regularea rîului Jiu și stabilirea unū serviciū de navigațiune pe partea de la Bechetū la Jitianu; dară lucrările n'aū fostū terminate la terminū și s'a mai acordatū concesionarulū uă păsuire pînă la 10 aprilie 1875.

Să trecemū la serviciulū postalū. Celū mai vechiū do-

cumentul relativ la organizațiunea postelor în România este hrisovul lui Alesandru Iónu Ipsilante Voevodă din anul 1775. După câte-va cuvinte prin care Ipsilantul declară că numai dorința pentru binele public îl îndemnă ca să ia măsuri pentru a organiza serviciul postal în țară, urmază două-șeci articole prin care se prescrie cu toate amănuntele înființarea și funcționarea postelor.

Afară de puține modificățiuni datorite timpului, posta română a funcționat pînă mai acum de cece ani după regularea făcută de Ipsilant. Nisce cărucioare în a căroră construcțiune nu intra nici ună cuiă de feră, compuse din patru rôte și ună driculețu de nuiele; cai mai pretutindenți slabi; surugii, cari nu sciaă de cătă să mănă cu tótă iuțela putincioasă, răcnindă de a lungul drumului așa că trecerea olacului era spaăma călătorilor; ast-felă era posta noastră. De la unirea principatelor s'a simțită ore-care îmbunătățire; s'a înființată câte-va diligențe și pe alocurea cărucioare construite cu ore-care îngrijire. Acestă serviciu importantă a mersă îmbunătățindu-se treptat pînă astă-zi. De unde înainte vreme nu esista nici ună administrațiune postală propriu disă; nici ună serviciu regulat pentru expedițiunea scrisorilor și altoră obiecte, astă-zi avemă biuroură telegrafo-postale în tóte orașele țerei, și de cătă-va timpă funcționază și posta rurală. Mulțumită îmbunătățirei unui serviciu publică de ântăia trebuință, activitatea intelectuală și materială a națiunei s'aă resimțită. Corespondința epistolară, împrăsciarea diarelor, desvoltarea atătoră relațiunii imposibile în lipsă de serviciu postală, suntu dovada cea mai pipăită.

Pînă la 1869 posta română făcea numai serviciul in-

terioră; iară posta internațională era în mânele consula-
teloră Austriei și Rusiei. Cu totă stăruința depusă înainte
de această epocă ca România să facă însăși serviciul po-
stei internaționale, cele două statură nu se înduraă să re-
nunțe la această ingerință în afacerile noastre. În fine după
multă stăruință diplomatică însoțită de revendicarea unui
dreptă ală nostru, la 1 aprilă an. 1869 s'a desființatū
posta străină din țără și a începutū să funcționeze posta
națională atâtū pentru serviciulă interioră câtū și pentru
corespondința internațională. Temerea ce aveaă aceia care
aă de principă a ne contesta oră-ce capacitate economică
și administrativă, cumă că posta nu va funcționa regulatū,
sperămă că a dispărutū. Posta română face serviciulă cu
aceeași regularitate ca și în alte statură; și este chiară de
mirare că într'ună timpū așa de scurtă a pututū să se
organizeze atâtū de completū.

Cândū funcționa încă posta cea veche francarea scri-
soriloră se făcea cu bană sunători și fără nici uă tarifă
regulată. În Moldova s'a introdusū timbrurile saă mărcile
postale în anulă 1854; iară în Muntenia n'aă esistatū
până la 1862 când s'aă introdusū timbrurile postale pentru
posta României.

Pentru înlesnirea corespondinței s'a introdusū în a-
nulă 1873 așa numitele cărți postale, mijlocū practicū și
effinū pentru corespondința comercială și chiară familiară.

Serviciulă postală coprinde expedițiunea scrisoriloră,
a imprimateloră și probeloră, și a mesageriiloră.

În anulă 1874 s'a presintatū la tôte biurourile po-
stale din țără 2,921,673 scrisoră de tôte categoriile;
1,495,857 imprimate și probe, 773,910 plicură și scri-

sorî oficiale interne și externe. În această expedițiune corespondința privată pentru interiorul țerei a fost compusă din 1,354,871 imprimare și probe; 1,377,951 scrisorî francate; 560,298 scrisorî cu porto; 117,700 scrisorî recomandate și 136,355 scrisorî locale, adică de oraș; peste totu 3,547,175 de bucăți. Restul de 1,644,265 scrisorî, imprimare și probe s'a espediatu în diferite staturî ale Europei, din care apröpe a patra parte în Austro-Ungaria. După Austria țera cu care avemu mai multe relațiuni este Francia, după care urmöză Germania, Turcia, Italia, Anglia ș.c.l. Potrivitu cu populațiunea și starea de desvoltare a afaceriloru, expedițiunea nöstră postală este în destul de activă în comparațiune cu aceea ce era acumu câțiva ani.

Relațiunile postale ale țeriloru străine cu România asemenea au sporitu într'unu modu simțitoru. În 1874 a sositu din străinătate în România 653,547 imprimare și probe; 864,956 scrisorî de töte categoriile și 10,966 plicurî cu corespondința oficială; preste totu 1,529,499 bucăți. Din această corespondință jumătate a sositu din Austria, apröpe a opta parte din Francia și a două-spre-țecea parte din Germania. După aceste staturî vinu Turcia, Italia, Grecia, ș.c.l.

De câtu-va timpü țera nöstră a începutu să aibă uă corespondință de öre-care importanță și cu țerile estro-europene. În adevörü, în anulü 1874 s'a pornitu din România pentru staturile ultra-mare 4,284 scrisorî și probe și au sositu în țera din acele staturî 10,499 bucăți.

Mesageriile, care coprindü gropurile și pachetele, au luatü unü äventü mare. Din informațiunile ce amü dobên-

dită de la direcțiunea postelor și telegrafelor, rezultă că în anul 1874 s'a expediată gropuri și pachete în interiorul țerei valorându 208,343,942 lei, și afară din țără 74,140,315 lei; preste totu 282,484,257 lei. Din suma de 74 milioane care represintă expedițiunile făcute pentru străinătate, aprópe 46 milioane lei s'a expediată în Austro-Ungaria, peste 10 milioane în Germania, aprópe 9 milioane în Francia, 3 milioane în Belgia și Olanda, 2 milioane în Turcia, și restul în diferite alte staturi.

Corespondința oficială figuréză la mesagerii pentru 140,192,876 lei, din care aprópe 500 miț lei pentru corespondința esternă.

În același an a sosită în România gropuri și pachete prețuite 51,176,101 lei și a trecut prin țără pentru aprópe cincă milioane.

Serviciul telegrafic funcționéză în Romania din anul 1854. De la organizarea sa și pină astăzi această ramură a mijlocelor de comunicațiune s'a desvoltatū treptatū. De unde la începutū comunicațiunile telegrafice esistaū numai între Bucuresci și câte-va orașe capitale din județe, astăzi nu mai esistă tērgū fără stațiune telegrafică; mai multe reședințe de sub-prefecturi suntū înzestrate cu biurouri telegrafice.

Corespondința cu străinătatea s'a desvoltatū ca și cea internă. Astăzi, afară de țerile estra-europene cu care schimbămū puține telegrame, serviciul nostru telegrafic este în corespondința cu tóte staturile din Europa. Convențiunea ce s'a încheiată cu tóte statele din Europa câtū și din cele-l-alte părți ale lumii civilisate, reguléză totū ce este relativū la relațiunile de serviciū ce avemū cu dēnsele.

Rețeaua întregă a liniilor noastre telegrafice are o lungime de 3420 kilometre; iară firele conducătoare au o dezvoltare de 6089 kilometre. Serviciul se face în 73 de birouri dintre care 38 cu serviciu permanent, 7 cu serviciu de ziua complet, și 28 cu serviciu de ziua limitat. Aceste diferite stațiuni sunt înzestrate cu 168 aparate de sistemul Morse, afară de aproape 100 birouri telegrafice, care după convențiunile încheiate, sunt deschise publicului la toate stațiile drumului de feră în exploatație.

Personalul Direcțiunii generale a telegrafelor și pozelor este compus din 1089 impiegați, din care 41 constituiesc personalul superior și al administrațiunii centrale; 488 impiegați ai birourilor și 560 personal subaltern.

Din informațiunile ce am dobândit de la Direcțiunea generală rezultă că în 1874 s'au presintat și au sosit în România 903,993 telegrame din care 711,533 telegrame interne și 192,460 telegrame esterne.

Din cele 711,533 telegrame interne 569,842 au fost depeși private, iară 141,691 depeși oficiale.

Dintre telegramele esterne s'au presintat 91,425 depeși private și 2028 oficiale, și au sosit 88,041 depeși private și 3522 depeși oficiale.

În același an au transitat prin România 7444 telegrame.

Corespondința telegrafică esternă fiind de mare interes pentru mișcarea noastră economică, credem de trebuință a supune la cunoștința lectorilor starea relațiilor noastre telegrafice cu diferitele statură.

S T A T U R I L E	NUMERULU TELEGRAMELORU ESTERNE	
	PRESENTATE IN ROMANIA	SOSITE IN ROMANIA
1. Austro-Ungaria.	48,333	48,574
2. Turcia	13,860	13,679
3. Francia.	8,591	7,464
4. Anglia	5,143	4,868
5. Rusia.	4,826	4,714
6. Germania.	4,239	4,323
7. Italia	2,663	2,674
8. Serbia	1,802	1,683
9. Grecia	1,457	1,026
10. Belgia	1,153	1,135
11. Elveția	998	943
12. Olanda	195	295
13. Suedia și Norvegia	75	75
14. Spania	42	34
15. Danemarca	10	4
16. Portugalia	5	8
17. Țări estra-europene.	65	64
Totalu	93,457	91,563

Astă-felū dară mai multū de jumătate din corespondința noastră esternă se face cu Austro-Ungaria. Faptulū se esplică cândū vomū aminti că relațiunile nōstre comerciale suntū în aceeași proporțiune cu acestū statū. Afară de acesta nici uă țēră din Europa nu are atâți supuși în România ca Austro-Ungaria.

Ca să'si facă cine-va uă idee despre progresulū ce a făcutū în țēra nōstră corespondința telegrafică, vomū face cunoscut că pînă la 1867, nu se expediū de cāt 296,652.

telegrame într'ună ană, din care 210,027 depeși interne și 86,625 esterne. În numărul depeșelor interne particularii figurează pentru 147,101 telegrame. În 1874 presintându-se 569,842 depeși private, rezultă un spor de 422,741 telegrame în mai puțin de zece ani.

Aducându-ne aminte că la înființarea acestui important serviciu se pretindea de rău-voitorii noștri că românii nu-lu voru putea conduce cu totă esactitatea cerută, și că aru trebui să se încredințeze la oficianți străini, suntem răsbunați de această calomniă prin starea înfloritoare în care se află serviciul nostru telegrafic.

XII

Comerțul. — Ochire economică. — Comerțul interior. — Comerțul exterior. — Esportațiunile și importațiunile. — Specificarea obiectelor din care se compune comerțul exterior; repartițiunea după provenință.

Comerțul unui stat nu se poate desvolta de cât în raport cu progresul ce face producțiunea agricolă și industrială. În adevăr, scopul acestei ramure de activitate a omului fiind de a transporta și de a împărți produse dintr'ua țară într'alte și vice-versa, urmază că nu poate exista comerț prosper pre cât timp agricultura și industria sunt înapoiate. Dacă Englitera este astăzi în fruntea comerțului lumii, cauza este că pe lângă dispozițiunea înăscută a locuitorilor de a se aplica la negoț, această țară are în același timp industria cea mai înaintată. Marina sa comercială, cea d'ânteu în Europa, dătesce în mare parte starea sa de înflorire acelei puternice industrii ale căria produse au ajuns să indetuleze trebuințele pînă și celor mai barbare populațiuni de pe glob.

Se admiră, și cu multă dreptate, repedițiunea cu care s'a desvoltat comerțul Staturilor-Unite ale Americii; caută însă a nu scăpa din vedere că comerțul Uniunii

americane este unŭ rezultatŭ fórte naturalŭ alŭ prosperitãtii agricole și industriale.

Comerciulŭ imensulŭ imperiŭ alŭ Rusiei se dezvoltã pe fie-care anŭ cu atãta repedițiune cã staturŭ deja bõtrãne în culturã invidiazã acestã țerã care pînã mai acumŭ câțŭ-va anŭ nu figura între staturile cu óre-care însemnãtate economicã. Așa este; însã Rusia recunoscându'și starea de înapoiere, s'a pusŭ pe lucru pentru a'și desvolta agricultura și industria și a fãcutŭ atãtea sacrificiuri, cã astãđŭ nu numai agricultura, darã și câte-va din industriile sale, aŭ ajunsŭ sã rivalizeze cu industriile similariŭ din staturile cele mai înaintate.

Mica, darã laboriõsa și econõma Belgia, ține peptŭ Engletereŭ, Franciei și altorŭ staturŭ mari; comerciulŭ seŭ este mai înfloritŭ de câtŭ alŭ Franciei; este cu multŭ superiorŭ comerciulŭ germanŭ; însã în același timpŭ agricultura și industria sa suntŭ între cele d'ânteiŭ din lume.

Alte staturŭ mai bine condiționate întru câtŭ privesce natura pãmântului, clima, topografia, pozițiunea geograficã, aŭ unŭ comerciŭ neînsemnatŭ; de abia trãiescŭ de astãđŭ pînã mâne; esportã numai atunci cândŭ pãmântulŭ și clima se îndurã a le dãrui uã recoltã bunã; suferã amarŭ cândŭ din nefericire se întemplã ca timpulŭ sã fie secetosŭ mai multŭ anŭ de a rëndulŭ. Așa este; însã a cui este culpa dacã în asemenea staturŭ locuitoriŭ, și mai cu sãmã aceia cãrora este încredințatã cãrmuirea intereselorŭ generale, în locŭ de a se îndeletnici cu miđlócele cele mai practice pentru a desvolta producțiunea agricolã și industrialã, facŭ chiertuelŭ zadarnice, n'aŭ nici uã

cumpătate, și nu iaă nici uă măsură pentru a da activității țerei uă direcțiune corespundătoare cu nevoile sale economice? In comerciū, ca și in orī-care altă ramură de activitate, omulū culege aceea ce a semēnatū. Astū-felū fiindū, rămāne ca fie-care țēră dupā miđlōce și impregiurāri sǎ'și punā tōtā silința pentru a'și desvolta producțiunea.

Țēra nōstrā, nu avemū a ne plānge, este inzestrată cu tōte elementele trebuincioase pentru a avea uă agricultură și uă industrie bine condiționate, și ca consecință unū comerciū prosperū. De altă parte, suntemū unulū din popōrele cele vechī ale Europei, descendenți ai unū poporū căruia lumea datoresce civilizațiunea sa; așa darǎ s'arū părea că, de vreme ce amū avutū timpulū și condițiunile fizice favoribile, arū fi trebuitū sǎ figurāmū inre popōrele fruntașe prin starea lorū economică. Așa arū fi trebuitū sǎ fie, și așa arū fi fostū dacǎ România nu era pīnǎ mai de unāđi prada barbarilorū și a străinilorū; dacǎ acēstā multū cercată țēră n'arū fi fostū nevoită sǎ lupte fără pregetū nu pentru a se desvolta economicese, darǎ pentru a'și păstra existența, pentru a se scāpa de barbariū cotropitorī și nesățioși. De abia scāpaserāmū de furia selbatecă a vecinilorū și a altorū nēmuri semi-barbare, și a nǎvālitiū peste noi acele orde din Fanarū care de bunǎ sēmǎ aū causatū Romāniei pre puținū atātea neajunsuri ca și cei mai nesățioși dintre barbariū nǎvālitori. Uă adunătură de ómenī fără casǎ și fără masǎ, de ómenī fără țērǎ, fanarioțiī aū cǎđutū peste mǎnōsa Romānie in tocmai ca licenitele locuste peste holdele de bucate. In nesățitulū lorū nu s'aū mulțumitū cu prǎdarea țerei in tregī, cu insușirea tuturilor demnitățilorū statului, darǎ, procleți

ingrați, ne-au falsificat instituțiunile, au înveninat sângele celui pur al românilor cu sângele spurcat din Tarigrad; ne-au smuls limba, ne-au închis scările române și au mers pînă acolo cu cinismul că nu ne-au permis nici pe Dumnezeu să-l rugăm în limba strămoșilor nostri. A trebuit ca eroul oltén, nemuritorul Tudor Vladimirescu, să se pună în fruntea pandurilor săi pentru ca de abia în zilele noastre să putem scăpa scaunul țerei din ghiarele fanarioților.

Astăzi-felul dară, pe cînd agricultura și industria ajunseseră la un grad însemnat de perfecțiune în mai multe din staturile Europei occidentale, românii erau nevoiți să lupte pentru naționalitatea lor. De bună seamă că ar fi nedrept și nerățional a se pretinde ca în asemenea împrejurări să fi prosperat economia noastră. Dacă cel puțin după ce ne-am scăpat de fanarioți am fi fost lăsați în pace, dacă de la 1830 pînă la 1857 n'am fi fost nevoiți să luptăm contra machinațiilor de tot felul urzite contra țerei, atât din întru cât și din afară, negreșit că agricultura, industria și comerțul nostru ar fi fost mult mai înaintate. De abia sînt însă cinci-spre-dece ani de cînd respirăm mai liber; de cînd mișcarea spre progres nu mai întîmpină pedici de tot felul la fie-care pas, și caută să recunoștem că am mers înainte. După cum se va vedea mai jos comerțul nostru de esportări s'a împătrit în raport cu ce era la 1840. Agricultura țerei a luat o mare dezvoltare în ceea ce privește suprafața cultivată; și dacă industria noastră, orî cât de mică a fost, în loc de a merge înainte a dat înapoi, cauza sînt împrejurările

déspre care amü tratatü la partea acestei lucrări consacratä industriei naþionale. Cu töte cá trebuie sä ne parä rëu de timpulü perdutü in lupte färä folosü pentru desvoltarea nösträ economicä; insä läsandü trecutulü istoriei și recömandändü'lü la cea mai de apröpe atenþiune a generaþiuni-lorü presente și viitoare pentru a le servi de invëþämëntü, cautä sä ne îmbärbätämü, sä ne punemü pe lucru cumü se cuvine popörelorü libere din véculü in care träimü. Nenorocirile prin care a trecutü Romänia ne vorü întäri și mai multü in mäntuitörea datorie ce avémü de a pästra și a face prosperä uä țérä pe care amü udat-o cu sângele și sudorile nöstre de la sosirea colonilorü romane in Dacia și pînä in timpulü nöstri.

Țéra și-a impusü sacrificii imense pentru a construi căi ferate și șosele; lucrări de amelioraþiune pentru porturile și riurile nöstre suntü unele proiectate altele pe cale de esecutare; simþulü economicü s'a desvoltatü in populaþiunea nösträ; invëþämëntulü specialü se propagä; ênsușimü darä unele din condiþiunile cerute pentru unü comerçiü prosperü. Sä nu se scape din vedere insä cá pentru a puteä alimenta comerçiulü trebuie sä producemü, cu alte cuvinte sä desvoltämü agricultura și industria naþionalä. In acësta stä totü viitorulü nostru economicü, și depinde de la noi ca sä devenimü uä naþiune prosperä sau sä oferimü tristulü esemplu alü unei țëri care, de și este înzestratä cu multä därnicie de naturä, remäne staþionärä din cauza îndärätniciei filorü sëi. Întru câtü ne privesce, avémü adänca convicþiune cá ultima alternativä nu se va îndeplini; cá, din conträ, nu va trece multü timpü și naþiunea romänä va ocupa unü locü cuviinciosü între staturile Europei.

Comerciul interior nefind supus nici unei restricțiuni afară de accisul ce plătesc unele produse la introducerea lor în orașe, este cu neputință ca să se pôtă prețui; pôte însă cine-va să și facă uă idee despre importanța sa cugetându la multiplele trebuinți ale unei populațiuni de 5 milióne locuitori.

Productele destinate comerțului interior se desfac séu în magasiile din orașe séu în târgurile ce se fac în tóte localitățile la diferitele epoce ale anului. Nu există plasă în care să nu se facă târg uădată saă de mai multe ori pe an. Afară de acesta în tóte septemănele se țin târguri în orașe de unde se aprovizionă populațiunea rurală. Inlesnirea comunicațiunilor va face să înceteze asemenea întruniri; cu tóte aceste va trece timp pînă cându locuitori din tóte comunele țerei să pôtă a și procura obiectele trebuincóse de a dreptul din orașe. Intre târgurile cele mai importante se pôte număra târgul ce se face la Fălticeni în luna lui iuliú și acela de la Rîuren în septembrie; târgurile de la Cămpu-Lungu, Cașinú, Slobozia, Moși la București și altele.

Comerțul esterior al României merge dezvoltându-se pe fie-care an. Staturile cu care avem daraveri mai importante suntu, după însemnătatea afacerilor : Austria, Turcia, Francia, Anglia, Rusia, Italia și Germania.

Părându-ni-se interesantú pentru lectorú ca să cunóscă care a fostú comerțul nostru de esportațiune și de importațiune în diferite epoce, dămú cifrele de mai josú cu începere de la 1840 :

ANII	EXPORTŪ	IMPORTŪ
1840	35,413,299 lei	19,673,176 lei
1850	47,151,889 »	28,262,614 »
1851	47,868,397 »	29,257,014 »
1852	62,032,711 »	30,163,842 »
1853	63,963,440 »	31,773,663 »
1854	57,188,601 »	29,863,990 »
1855	126,102,275 »	55,492,705 »
1856	85,610,526 »	62,754,827 »
1857	62,103,948 »	58,272,656 »
1858	78,932,224 »	42,792,196 »
1859	91,788,172 »	50,398,948 »
1860	116,166,407 »	62,718,263 »
1861	101,334,675 »	66,403,973 »
1862	11,399,163 »	64,786,617 »
1863	120,546,577 »	64,731,547 »
1864	163,335,484 »	78,782,065 »
1865	111,735,602 »	68,039,120 »
1866	116,500,033 »	71,429,268 »
1867	110,481,120 »	70,562,000 »
1868	198,025,684 »	90,789,519 »
1869	154,216,703 »	83,011,564 »
1870	158,264,114 »	71,502,506 »
1871	170,062,019 »	84,799,882 »

Uă simplă aruncătură de ochiū asupra acestorū cifre ne incredintēză cā comērciulū nostru esteriorū, afară de variațiunile naturale, a mersū desvoltându-se treptatū. Credemū insă cā nu este de ajunsū ca să cunōscă cine-va numai suma totală a esportatiunilorū și importatiunilorū dară și staturile cu care avemū relațiuni comerciale, obiectele ce esportămū și importămū și valōrea acestorū obiecte. Pentru acestū sfișitū vomū intra în ore-care amēnunte asupra comērciulū nostru esteriorū din anul 1871.

1. — ESPORTATIUNILE

Comērciulū de esportatiune alū Romāniei se face cu produse agricole și în specialū cu cereale. În adevēri, din suma totală de 177,682,783 lei care represintă valōrea obiectelorū esportate în 1871, partea cuvenită cerealelorū trece peste 133 milioane. După cereale articolul celū mai importantū suntū animalele și produse saū fabricate din animale a cărora cifră de esportatiune trece peste 26 milioane lei.

Tabloulū următorū va da uă idee mai clară despre partea cuvenită fie-cāreea grupe de obiecte în comērciulū nostru de esportatiune.

ESPORTAȚIUNEA ÎN 1871

SPECIFICATIUNEA OBIEC- TELORU	VALOREA IN LEI	TOTALURI DUPA GRUPE
<i>1. Materii animale.</i>		
Animale	13,548,528	
Productele animalelor. .	10,770,390	} 26,418,717
Fabricate din produse a- nimale	2,099,799	
<i>2. Materii vegetale.</i>		
Cereale.	133,127,640	
Semănțe și alte produse vegetale.	11,770,282	
Fabricate din vegetale . . .	667,762	
Verdețuri și legumi . . .	126,223	} 147,781,351
Fructe	203,946	
Fabricate din fructe . . .	111,403	
Lemne	1,447,774	
Lemne lucrate și fabricate din tei și papură. . . .	326,321	
<i>3. Materii minerale.</i>		
Minerale brute	1,212,914	} 1,910,537
Fabricate din minerale . .	697,623	
Totalu.		176,110,605

La suma de 176,110,605 lei se mai adaugă încă 1,572,178 lei valoarea produselor aduse din străinătate și exportate de la noi în țările vecine, cum și puține obiecte de fabricațiune indigenă. Insumându cele două cifre aflăm cifra totală a esportațiunilor 177,682,783 lei.

Să intrăm acum în ore-care amănunte pentru fie-care cele trei grupe de obiecte.

Animale.—Animalele esportate sunt : boui, porci, oi și berbeci. In suma totală a esportațiunei animalelor bouii figurează pentru aproape 3 milioane și jumătate lei; porcii pentru aproape 7 milioane, oile și berbecii pöntru mai mult de un milion și jumătate. Restul sumei se imparte după importanță între cai, pește, lipitori, capre și altele.

După țeri partea cuvenită fie-căria este :

Austria.	12,524,003 lei
Turcia	719,364 »
Rusia.	260,253 »
Francia.	2,600 »
Germania	1,200 »
Alte țeri	41,108 »
Total.	<u>13,548,528 lei</u>

Productele animalelor.—In această categorie intră carnea, peile crude, ósele, lâna, gogoșile de mătase și alte produse ori rămășițe de animale. Lâna ocupă locul d'ântei și după densa vină peile. Din valoarea totală de 10,770,390 lei, lâna represintă 6,702,435 lei și peile 3,172,788 lei. In aceeași categorie përul de porcù represintă suma de 442,146 lei.

Valórea totală a produselor animale se subdivide după țări, în modul următor :

Austria	9,216,834 lei
Rusia	710,472 »
Turcia	538,836 »
Francia	166,332 »
Anglia	99,476 »
Germania	29,237 »
Italia	6,120 »
Alte țări	3,083 »
Total	<u>10,770,390 lei</u>

Din aceste cifre rezultă că materiile prime de natură animală trecu mai tote în Austria, de unde ni se înapoază subu forma de obiecte manufacturate.

Fabricate din produse animale. — Subu această denumire se înțelege produse precumu suntú seulu, untulu, brânza, ceara, mătasea și altele. Articolele cele mai importante din această categorie suntú cașcavalulu care represintă uă valóre de 830,703 lei; cervișulu din care se esportă pentru 290,334 lei; seulu și untulu de vacă care abia însunează împreună suma de 350 miu lei. Cele mai multe din aceste produse trecu în Turcia și în Austria. În adevêru, în suma de 2,099,709 lei, valórea totală a fabricatelorú de produse animale, partea Turciei este 1,434,429 lei și a Austriei 580,455 lei.

Uădiniórá cândú se producea cu abundanță untú, seú, cervișú, miere și cêrá, aceste obiecte erau unú articolú de comerciú importantú. Astăđi amú ajunsú din neîngrirea nóstră ca să importámú untú și cêrá.

Cereale. — În această categorie intră grăulú, secara,

ordulă; ovăsulă, porumbulă, meiulă și hrișca. În 1871 esportatiunea cerealeloră este represintată prin suma de 133,127,640 lei distribuită după cumă urmăză :

Grăă.	68,897,229 lei
Secara	8,992,392 »
Ordă și ovășă.	13,826,454 »
Porumbă.	40,332,652 »
Meiă	1,059,449 »
Hrișca.	19,464 »
Totală.	133,127,640 »

Partea cuvenită diferiteloră țără în acestă comerčiă este :

Turcia	32,868,831 lei
Francia.	30,528,981 »
Anglia	27,196,085 »
Austria.	17,866,071 »
Italia.	2,149,212 »
Germania.	1,269,869 »
Rusia	1,162,960 »
Alte țără	20,085,631 »
Totală.	133,127,640 »

Acastă proporțiune esistă mai în toți anii, afară de timpă escepțiionali cândă recolta este superiără în țările căroră expediămă cerealele năstre.

Sēmēnte industriale și alte produse agricole. — Rapița este productulă principală din această categorie; restulă, precum suntă fasolea, lintea, bobulă, sēmēnța de ină, tutunulă, aă uă importantă cu totulă secundară. În adevără, în suma de 11,770,282 lei valărea acestoră produse, rapița intră pentru 10,955,004 lei. Din nenorocire această bogată cultură nu reușese în toți anii;

orî-cumă arū fi, merită uă deosebită considerațiune din partea agricultorilorū.

Uă cultură care aducea deja folose însemnate, dară care astădî este mai părăsită, este tutunulū.

Cea mai mare cătățime de rapiță se esportă în Austria; partea sa în valórea totală a sēmēțelorū industriale și alte produse agricole se urcă la 7,685,202 lei; după dēnsa vine Francia cu 1,202,101 lei și Turcia cu 717,196 lei; restulū se împarte între alte țēri.

Fabricate din vegetale. — În acēstă categorie reprezentată la esportațiune prin 667,762 lei, productulū celū mai important este făina de grău care figurēză pentru suma de 494,633 lei. Mai tótă făina se espediază în Turcia.

Verdeturi și legumī. — Esportațiunea verdețurilorū și a legumelorū este fōrte neînsemnată. Din suma de 126,223 lei, valórea lorū totală, se esportēză în Turcia pentru 92,972 lei și în Austria pentru 29,103 lei.

Fructe. — Fructe esportămū puține în raportū cu însemnătatea ce arū trebui să aibă acēstă ramură de comerciū. Din 203,946 lei valórea totală a cătățimilorū esportate, partea Turciei este 73,234 lei și a Austriei 97,676. În suma totală merele și nucile figurēză pentru 149,758 lei și prunele afumate pentru 21,331 lei.

Fabricate din fructe. — Valórea obiectelorū din acēstă categorie fiindū 111,403 lei, vinulū represintă 92,240 lei. Intr' uă țēră atātū de bine condiționată pentru producțiunea vinulū, aceste cifre vorbescū de sine.

Lemne. — Esportămū lemne pentru 1,447,774 lei, din care sumă partea Turciei este 1,179,674 lei; restulū se împarte între Austria și Rusia.

Lemne lucrate și fabricate de tei și papură. — Exportațiunea acestor obiecte se urcă la 326,321 lei, în care comerțul rogojinilor intră singur cu peste 205,870 lei. Acest articol trece mai cu seamă în Turcia.

Minerale brute. — În această categorie intră sarea și păcura, ambele articole pentru 1,212,914 lei. Partea convenită păcurii este 1,197,078 lei. Sare nu s'a exportat în 1871 de cât pentru 15,656 lei. Obicnuită valoarea sării exportate trece peste un milion.

Fabricate din minerale. — Această categorie de obiecte este represintată în comerțul nostru de exportatiune prin petroleu; în adevăr, în 697,623 lei, valoarea totală a fabricatelor minerale, petrolul figurează pentru 669,260 lei.

Acestea sunt obiectele cele mai importante din care se compune comerțul nostru de exportatiune.

Valoarea totală a acestor obiecte se împarte după țările pentru care sunt destinate în modul următor :

Austria	49,635,217 lei
Turcia	39,586,637 »
Francia	31,951,541 »
Anglia	27,395,260 »
Rusia	3,415,634 »
Italia	2,155,478 »
Germania	1,588,598 »
Alte țări	21,954,418 »
Total	177,682,783 lei.

Sunt anul când se exportă pentru Francia tot atâtu ca pentru Austria și când Turcia figurează în fruntea țărilor pentru care se exportă.

2. — IMPORTATIUNELE

Comerciul nostru de importatiune consistă mai cu seamă în obiecte fabricate. Din suma de 82,927,228 lei valoarea obiectelor importate, 53,271,646 lei reprezintă valoarea materiilor fabricate și a materiilor prime; iară restul, obiecte de consumatiune, animale, materii vegetale și minerale.

Din cercetarea tabloului de mai jos, în care se arată diferitele obiecte ce importăm, fie-cine se va convinge că, dacă s'ar încurajia industria națională, am putea să ne procurăm ênși ne multe dintre dênsele.

IMPORTAȚIUNEA ÎN 1871

SPECIFICAȚIUNEA OBIECTELORŪ	VALOAREA IN LEI	TOTALURȚ DUPA GRUPE
<i>I. Obiecte de consumaȚiune</i>		
Animale.	405,926	17,519,883 l.
Fructe.	4,197,067	
Aromate.	282,875	
Sēmēnte	89,383	
Tutunuri	2,928,782	
Medicamente.	433,514	
Bēuturi	1,525,778	
Osebite articole	7,656,558	
<i>II. Materii prime și obiecte fabricate</i>		
Bumbacuri	2,866,521	53,271,646 l.
Materii de aȚă și bumbacū.	10,825,696	
Materii de lână	6,637,695	
Mētăsării	2,390,577	
Vestminte.	4,548,741	
Pei	1,255,737	
Obiecte de piele	3,182,268	
Articole diverse	5,924,745	
Chărtie și cărȚi.	1,228,990	
Mobile.	499,248	
Plante.	158,727	
Songii	24,233	
Metale.	3,512,595	
Aliage.	407,684	
Ferărie	5,034,443	
Trăsuri (echipage).	704,639	
Instrumente sciintifice.	191,859	
Mașini.	1,531,178	
Fabricate din metale preȚiose	697,744	
Aparate de iluminatū	121,370	
Minerale	609,872	
VitrificaȚiuni	917,084	
Materii animale	— —	6,603,470 lei
Materii vegetale.	— —	4,480,108 »
Minerale.	— —	1,032,500 »
Materii fulminante și resinose	— —	19,621 »
Totalū generalū.	— —	82,927,228 lei

Ore-care amănunte asupra diferitelor grupe din care se compune tabloul precedent, sunt de trebuință pentru ca lectorul să și facă uă idee despre obiectele ce se importă în țera noastră.

Animale.—In această categorie statistica din 1871 numără pecele, paserile vii, crustaceele și vênatul. Pecele de mare represintă singur uă valóre de 364,537 lei, rămâind restul pînă la 405,926 lei pentru cele-l-alte articole. Turcia și după dënса Austria și Francia ne procură pecele.

Fructe.—Sub uă numirea de fructe se coprind uă maslinele, orezul, caféua, stafidele, portocalele, lămâile și alte produse de felul acesta din țerile sudice. Din suma totală de 4,197,067, se importeză masline pentru 484,529 lei, orez uă pentru 1,170,039, cafea pentru 897,866, migdale pentru 230,286 lei, curmale pentru 270,016 lei, portocale pentru 198,721 lei și lămâi pentru 169,470 lei. Aceste obiecte de consumațiune ni se trimit uă din Turcia pentru 1,651,623 lei; din Anglia pentru 813,134 lei; din Italia pentru 763,862 lei, din Francia pentru 171,738 lei.

Aromate. — Intre aromate figuréză piperul, cuișórele, scórțișórele, vanilia și altele. Valórea totală a acestu articol uă este 167,659 lei. Mai tóte aceste coloniale ne vin uă din Anglia.

Semênțe. — Acest uă articol uă neînsemnat uă este represintat uă prin anison uă, susan uă, și semênța de canar uă. Din suma de 89,383 lei, partea anisonului este 76,400; ni se trimit mai mult uă din Turcia.

Tutunuri.—In importațiunea acestu articol uă, a căruia

valóre este de 2,928,782, partea Turciei se urcă la 2,889,289 lei.

Medicamente. — Medicamentele ni se trimitú mai tóte din Austria.

Béuturí. — In acéstă categorie intră vinurile, romurile, apele minerale și rachiurile. Vinurí importámú pentru 314,462 lei din Francia și Austria; romurí pentru 787,395 lei, din care sumă partea Angliei este de 528,400 lei, a Franciei și a Austriei peste 100 mií lei pentru fie-care. Ape minerale aducemú din afară pentru 154,172, cele mai multe din Austria; rachiurí pentru 269,749 lei, aduse mai cu sémă din Francia și Austria.

Oscbite articole. — In acéstă denumire statistica nóstră pune obiecte de băcánie. In suma totală de 7,656,558 lei, valórea acestuí articolú, ~~zakarulú~~ intră pentru 5,663,517 lei, din care 3,472,293 partea Austriei și 1,907,990 partea Franciei.

Uleiú de masline importámú mai cu sémă din Turcia; in adevérú, din 1,128,647 lei valórea acestuí articolú, partea Turciei este 821,373 lei.

Bumbacurí. — Importámú bumbacurí tórse și netórse pentru 2,866,521 lei; din acéstă sumă partea Angliei este 1,968,965 lei; a Austriei 446,175 lei și a Turciei 322,162 lei.

Materí de ață și bumbacú. — In acéstă categorie intră tóte pánzeturile de ață și de bumbacú. Suma de 10,825,696 lei, valórea acestuí importantú articolú, se împarte in proporțiunile urmátóre: Anglia 5,074,871 lei; Austria 2,913,039; Francia 1,401,351 lei și Germania 1,303,729 lei; restulú între alte țéri.

Materii de lână. — Cele mai multe materii de lână ne vin din Austria și după dânsa din Germania și Anglita. Din 6,637,695 lei valoarea materiilor de lână importate, partea Austriei este 3,205,968 lei; a Angliei 1,009,518 lei; a Germaniei 1,097,520 lei și a Franței 968,928 lei; restul se împarte între celelalte state cu care avem relații comerciale.

Mătășării. — Stofele și alte obiecte de mătase le aducem mai cu seamă din Franța. În suma de 2,390,577 lei, valoarea acestui articol, Franța figurează pentru 1,397,703 lei, Austria pentru 506,472 lei, Germania pentru 418,552 lei și Anglia pentru 163,634 lei.

Vestminte. — Vestmintele ni se trimit mai toate din Austria. Din 4,548,741 lei, valoarea acestui articol, figurează pe seama Austriei 3,466,447 lei; pe seama Franței 454,516 lei și pe seama Germaniei 487,561 lei. Anglia de abia ne trimite vestminte pentru 112,628 lei.

Pei. — Plătim străinilor 1,255,437 lei pentru pei, din care sumă partea convenită Austriei se urcă la 777,651 lei.

Obiecte de piele. — În această categorie intră încălțăminte, mănușile, curelăria și alte asemenea articole. Cele mai multe obiecte de piele ne vin din Austria; în adevăr, partea acestui stat în suma de 3,182,268 lei valoarea acestor obiecte, este 2,729,787 lei. Numai încălțăminte ne trimite Austria pentru 2 milioane lei. Partea celorlalte țări este foarte neînsemnată; astăzi Franța de abia ne expediază pentru 229,275 lei.

Articole diverse. — În această categorie reprezentată printr'ua valoare de 5,924,745 lei, intră totuși felul de articole de mercerie și de parfumerie. Valoarea principa-

leloră articole importate este : sfără 900 miř lei; chibrituri 563,936 lei; profumerie 344,321 lei; marchitanie 600,642 lei; mărunțisuri felurite 972,302 lei; jucării 120,609 lei. Mai tóte aceste obiecte vină din Austria; partea sa în acestă comeriă se urcă la 4,360,845 lei; Francia ia 686,432 lei și Germania 520,565 lei; restulă se împarte între cele-l-alte țări.

Chártie. — Chártie importămă pentru 1,228,990 lei din care partea Austriei se urcă la 1,079,070 lei și a Franciei la 93,248 lei.

Plante. — Subă acéstă numire statistica înțelege băcanulă, cãrmázulă, ciuinulă, érba mare și alte erbură. Din valórea loră totală partea Austriei este 97,260 adică două treimi.

Totă în acéstă rubrică ară fi putută figura și spongiile saă bureții de mare; aceștia ni se trãmită din Turcia.

Mobile. — Din 499,248 lei, valórea mobileloră, a rėmasă pe séma Austriei 400,654 lei; restulă se împarte între Francia și Germania.

Metale. — În acéstă categorie intră metalele prețioșe, ferulă, arama, cositorulă și plumbulă. Importămă feră pentru 1,806,731 lei; aramă pentru 1,042,303 lei și cositoră pentru 615,360 lei. Restulă pină la 3,512,595 lei, valórea totală a metaleloră importate, se împarte între cele-l-alte metale între care plumbulă figuréză cu uă sumă de peste 36,801 lei.

Anglia și Austria își împartă acestă comeriă; cea d'ânteiă figuréză cu 1,427,493 lei și cea de a doua cu 1,506,925 lei. Uă sumă de 309,534 lei figuréză în conțutul Turciei și 152,799 în ală Franciei.

Bronzulă, zinculă și tinichéoa ni se trămită mai cu sémă din Anglia. Din suma de 407,684 lei, partea acestei țeri este 312,725 lei.

Ferărie. — Numirea de ferărie coprinde tóte obiectele de feră lucrată. Din 5,034,443 lei, valórea acestuî articolă, partea Austriei este 3,171,883 lei; a Angliei 858,813 lei; a Franciei 578,702 lei. Restulă se cuvine altoră țeri.

Trăsurile. — Din 704,639 de lei valórea trăsuriloră importate, partea Austriei este 644,219 lei; restulă se imparte între Franca și Rusia.

Instrumentele sciintifice. — În acéstă categorie intră tóte instrumentele și aparatele de inginerie, medicină, musică, telegrafie și altele. Mai tóte ni se trămită din Austria.

Mașini. — Mașinile, care figură la importațiune pentru 1,531,178 lei, le prăimimă din Austria a căria parte este 1,219,954 lei; restulă se cuvine Angliei, și sume neînsemnate Franciei și Germaniei.

Fabricate din metale pretioase. — Obiectele de argintărie și de bijuterie figură pentru 697,774 lei, partea bijuteriei fiindă 492,957 lei. Aprópe jumătate din valórea totală se cuvine Franciei după care vină Austria și Germania.

Aparate de luminată. — Ni se trimită cele mai multe din Austria și Germania.

Minerale. — În acéstă categorie s'a trecută în tablourile statistice și obiecte care nu facă parte din acéstă grupă, precumă suntă canforulă, gumi-arabică, smirna, și altele. Oră-cumă ară fi, petrăria, catranulă, puciósa,

smaltulū suntū articolele principale. Acestū comerciū se împarte între Angliā și Austria, și uā treime din suma totală între cele-l-alte țeri.

Vitrificatiuni. — Vitrificațiunile copriindū obiectele de sticlărie. Din suma de 917,084 lei, partea Austriei în acestū comerciū este 646,735 lei și a Angliei 149,661 lei. Franția și Germania își împartū restulū.

Tôte categoriile de obiecte menționate pină aci valoză 70,791,529 lei. La acestă sumă se mai adaugă 12,135,699 lei care figurăză totū la importū, însă separați de suma precedentă, pentru că ei represintă obiectele importate care au similitudină în țeră, și s'a găsitū de cuviință ca în tablourile statistice să se trecă separatū aceste obiecte.

Valórea totală a obiectelorū importate în 1871, adică 82,927,228 lei, se repătesce dupe locurile de provenință în modulū următorū :

Austria	37,028,629 lei
Anglia	14,390,820 »
Turcia	10,476,460 »
Franția	9,819,459 »
Germania	5,569,767 »
Rusia	3,267,273 »
Italia	1,182,784 »
Alte țeri	1,192,036 »
Totalū	<u>82,927,228 lei</u>

Valórea totală a esportațiunilorū fiindū 177,682,783 de lei iară a importațiunilorū 82,927,228 lei, rezultă uā diferența de 94,755,555 lei în favórea comerciului nostru de esportațiune.

XIII

Navigationea comercială a Dunării. — Bastimentele intrate și eșite în principalele porturi ale țerei. — Capacitatea în tone a acestor bastimente. — Piețele de comerț. — Porturile și piețele de comerț din intrul țerei. — Instituțiuni financiare și industriale.

Pentru a completa espunerea ce am făcut despre comerțul de importatiune și esportatiune al României, vom presinta câte-va date statistice relative la mișcarea navigatiunii comerciale; și pentru ca lectorul să 'și potă face uă idee despre desvoltarea navigatiunii pe Dunăre vom începe cu anul 1863 și vom termina cu mișcarea navigatiunii în anul 1871.

Bastimentele care vin în porturile Dunării se împart în bastimente de mare și în bastimente fluviale. În anul 1863 au intrat în cele cinci porturi : Giurgiu, Oltenița, Călărași, Brăila, Galați și Ismail 175 de bastimente de mare române represintându 19,718 tone de capacitate, cu un personal de 977 individe, și 3,732 bastimente străine represintându 545,846 tone cu un personal de 35,793 individe.

În același an au eșit din porturile mai sus menționate 176 vase române, represintându 20,241 tone de capacitate, cu un personal de 1,042 individe, și

3860 vase străine de uă capacitate de 643,749 tonne cu ună echipagiū de 36,135 ómenī,

Preste totū dară aū įntrată 3,907 bastimente de mare de uă capacitate de 565,564 tonne, și aū eșitū 4,036 de bastimente represintāndū uă capacitate de 663,990 tonne.

Įn comparațiune cu anulū 1862 s'a constatatū unū sporū de 309 bastimente įntrate și 405 bastimente eșite.

Loculū de provenință alū vaselorū įntrate a fostū : din porturile Turciei 2,276 bastimente; din Italia 286; din Francia 149; din Ūnglĳtera 148; din Rusia 114; din Grecia 83; din Austria 56; din Insulele Ionice 11; din Belgia 11, din Olanda 8; din insula Samos 3 și din Spania 3; ĳn totalū 3,148 bastimente. Adăogindū 759 vase care aū circulatū de la unū portū alū țerei la altulū, avemū suma de 3,907 bastimente.

Bastimentele eșite din porturi s'aū ĳndreptatū 1,552 spre porturile Turciei; 1,067 ĳn ale Romāniei; 235 ĳn Italia; 397 ĳn Francia; 358 ĳn Ūnglĳtera; 88 ĳn Rusia; 206 ĳn Austria; 26 ĳn Grecia; 79 ĳn insulele Ionice; 2 ĳn Belgia; 23 ĳn Olanda și 1 ĳn Germania.

Să trecemū la bastimentele fluviale. Įn 1863 aū ĳntrată ĳn patru-spre-dece porturi ale țerei 1,711 vase romāne, representāndū 293,284 tonne, cu unū echipagiū de 7,987 ómenī, și 5,600 vase străine de uă capacitate de 798,335 tonne, cu unū personalū de 35,392 ómenī; preste totū 7311 vase de uă capacitate de 1,091,691 tonne.

Įn același intervalū aū eșitū 4,988 bastimente romāne de uă capacitate de 675,281 tonne, cu unū personalū de 29,530 individe; și 1,884 bastimente străine, represintāndū uă capacitate de 351,380 tonne cu unū

personală compusă din 8,517 ómenî; în totală 6872 vase eșite de uă capacitate de 1,026,661 tonne.

În raportă cu mișcarea navigațiunei fluviale în 1862 se constată ună sporă de 2,478 vase la intrare și 2,152 vase la eșire.

Din acele 7,311 bastimente intrate, 4,838 aă pornită din porturile Romăniei; 1,832 din ale Turciei; 538 din ale Austriei și 103 din ale Serbiei; iară din 6,872 bastimente eșite 4,353 s'aă îndreptată spre porturile Romăniei; 2,113 spre ale Turciei; 309 spre ale Austriei și 77 spre porturile Serbiei.

Bastimentele străine intrate aă purtată 2,820 pavilionă otomană; 2,143 austriacă; 320 grecă; 121 ionică; 101 serbă; 57 bavaresă; 26 englesă; 21 germană și 8 rusă.

Din datele de mai susă resultă că în anulă 1863 aă intrată în porturile Romăniei 11,218 vase de mare și de fluviă represintăndă uă capacitate de 1,657,183 tonne și aă eșită 10,908 vase, de uă capacitate de 1,690,651 tonne.

Să trecemă la mișcarea navigațiunei maritime și fluviale în 1871. În cursulă aceluă ană aă intrată în porturile Giurgiu, Oltenița, Călărași, Brăila, Galați, Ismailă 93 de bastimente de mare romăne, avēndă uă capacitate de 11,036 tonne cu 546 persóne de echipagiă, și 2967 vase străine avēndă uă capacitate de 631,108 tonne și ună echipagiă de 28,600 persóne.

În același ană aă eșită din porturile mențiunate 95 vase romăne avēndă uă capacitate de 11,118 tonne cu 566 persóne echipagiă, și 2865 bastimente străine de 614,493 tonne capacitate cu 27,911 persóne echipagiă.

Au intratū dară, bastimente de mare naționale și străine 3,060 avându uă capacitate de 642,144 tonne și 30,046 persóne echipagiū, și au plecatū 2,960 bastimente de 625,611 tonne capacitate cu 28,477 persóne echipagiū.

Loculū de provenință alū vaselorū intrate a fostū : din porturile române 1,236 bastimente; din Turcia 1008; din Englitera 350; din Rusia 102; din Italia 131; din Francia 47; din Grecia 102; din Austria 59; din Nordvegia 5; din Spania 4; din Germania 7; din Olanda 3 și din Serbia 6.

Vasele plecate din porturi s'au îndreptatū 1179 spre porturi române; 1005 spre ale Turciei; 309 spre Englitera; 101 spre Rusia; 127 spre Italia; 47 spre Francia; 100 spre Grecia; 57 spre Austria; 6 spre Nordvegia; 5 spre Spania; 7 spre Germania; 9 spre Insulele Ionice; 2 spre Olanda și 6 spre Serbia.

Acésta este mișcarea vaselorū de mare. Să trecemū la mișcarea navigațiunei fluviale. In 1871 au intratū in porturile Turnu-Severin, Calafatū, Bechetū, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Brăila, Galați și Ismailū 997 bastimente naționale de 177,709 tonne capacitate cu 3670 persóne echipagiū, și 9310 vase străine, avându 1,323,396 tonne capacitate și 74,373 persóne echipagiū.

In același intervalū au plecatū din porturile menționate 940 bastimentele naționale, avându 164,530 tonne capacitate cu 3368 persóne echipagiū și 9,144 bastimente străine avându uă capacitate de 1,289,435 tonne și 73,203 persóne echipagiū.

Au intratū dară in porturile nóstre 10,307 bastimente avându uă capacitate de 1,501,105 tonne cu 78,043.

persóne echipagiú, și aú pornitú din aceleași porturi 10084 bastimente avéndú 1,453,965 tonne capacitate și 76,571 persóne echipagiú.

Dintre bastimentele intrate 7437 aú venitú din porturile románe, 2158 din Turcia, 574 din Austria și 138 din Serbia.

Destinațiunea bastimentelorú pornite a fostú pentru porturile románe 7256 vase, pentru Turcia 2133, pentru Austria 564 și pentru Serbia 131.

Bastimentele străine fluviale purtaú 3449 pavilionulú otomanú 2849 austriacú, 2437 grecú, 19 rusú, 132 englesú, 212 serbú, 39 Italianú, 3 ungarú, 3 ionicú și 2 samioticú.

Recapitulándú aflámú că în anulú 1871 aú intratú în porturile României 13,367 bastimente de mare și fluviú avéndú uá capacitate totalá de 2,143,249 tonne și aú pornitú din porturile țerei 13,044 bastimente avéndú 2,079,576 tonne capacitate.

Din comparațiunea mișcării navigațiunei în 1863 și 1871, resultá că în 1871 aú intratú 2,149 vase mai multú represintándú 486,066 tonne capacitate; și aú pornitú 2,136 vase mai multú, represintándú 388,925 tonne capacitate.

Consecințele ce putemú deduce din aceste date suntú favorabile mișcării navigațiunei; dará este de observatú că partea nóstrá este fórte micá în acéstá mișcare; probá că n'avemú mariná comercialá. Mai tótá navigațiunea se face de către bastimentele străine. În față cu sacrificiile ce aú făcutú alte staturí pentru desvoltarea și încuragiarea marinei comerciale, între altele Austria, sperámú că

ne vomă decide nă dată a face sacrificiū pentru a eși din starea de inferioritate în care ne aflăm. Cândū uă țēră are norocirea să fie țermurită de celū mai mare fluviū din Europa; să fie străbătută de atâtea rîuri care potū deveni navigabile, nu' este permisū a neingriji unulū din miđlócele de transportū care a contribuitū mai multū la prosperitatea economică a tuturilor staturilorū.

Navigațiunea maritimă și fluvială a fostū pînă la înființarea căilorū ferate singurulū miđlocū de transportū prin care produsele Romăniei erau esportate și produsele străine importate. Amū avutū și avemū pînă astă-dī unū comerciū de esportațiune și de importațiune pe uscatū prin diferitele trecetori care conducū în Austria, însă importanța acestorū transacțiuni a fostū mică în raportū cu mișcarea comercială făcută pe Dunăre și pe mare.

Navigațiunea comercială a datū nascere mai multorū orașe situate de a lungulū Dunării pînă la gurile acestui fluviū. Unele vechi, altele fondate în ȕilele nóstre, tóte aū mersū desvoltându-se treptatū.

Esistă de la Verciorova pînă la Marea Neagră, adică de la unū capătū alū țerei pînă la mare, patru-deci piețe de comerciū sēu porturi, dintre care cele mai importante suntu Galați, Brăila, Oltenița și Giurgiu. Aceste porturi suntu distribuite între nouē județe țermurașe ale Dunării. În Mehedinți se află porturile Turnu-Severinū, Verciorova, Ostrovulū Corbovi și Móra lui Nestor; — în Doljiū : Cetatea, Calafatu, Maglavitu, Gighera, Bechetu, Bistrețu, Rastulu, și Ciuperчені; — în Romanati : Islazu și Corabia; — în Teleormanū : Turnu-Măgurele și Zimnicea; — în Vlașca : Giurgiu și Petroșani; — în Ilfovū : Ol-

tenița; — în Ialomița : Călărăși, Cocargia, Dechiseni, Socariciu, Petroni, Burdușani, Giurgeni, Făcăieni, Pioa-Petri, Dudesci, Fetesci, Tenea, Găldăii, Rosetti Volnași, și Stelnica; — în județul Brăila, portul Brăila; în Covurlui portul Galați; — în Ismailu : Ismailu, Reni, Chilia și Velcovu.

Cu totă importanța ce au porturile cele mari pentru comerțul țerei, aceste piețe de comerț au fost foarte neglijate; de abia de câțiva ani a început să se facă lucrări de ameliorațiune. În portul Galați este pe cale de executare un queu pe apă lungime de 650 metre; la Brăila asemenea se lucrează un queu pe 1140 metre și la Giurgiu pe 430 metre.

Corpurile legiuitoare pentru a înlesni comunelor respective mijlocele de îmbunătățirea porturilor și queurilor, au votat în 1863 o lege prin care toate porturile de pe lungul Dunării sunt autorizate a percepe apă tacsă de apă jumătate la sută din valoarea produselor esportate și importate. De atunci și până în anul trecut tacsă s'a perceput și fondurile au fost întrebuințate în mare parte de către comune pentru întemplinarea altor trebuințe. Această călcare a legii a determinat pe guvern că în 1874 să presinte apă lege, care a și fost votată de către corpurile legiuitoare, prin care se pune în sarcina Ministerului Agriculturii, Comerțului și Lucrărilor publice privegherea asupra întrebuințării fondului de jumătate la sută destinat pentru îmbunătățirea porturilor. Legea prescrie ca fondurile adunate să se depună la casa de depuneri și consemnațiunii de unde nu se vor putea ridica de cât pentru lucrări aprobate de Ministerul respectiv.

Pină la încheerea anului 1873 s'a depusă la casa de depuneră și consemnațiunii 1,681,009 lei; iară asupra Comunelor se află 1,419,306 lei.

În anul 1874 fondulă porturilor s'a urcată la suma de 1,183,169 lei. Astă-felă suma totală a fondulă se ureă la încheerea lui 1874 la 4,283,484 lei. În același an s'a cheltuită pentru lucrări de ameliorățiune 2,011,722 lei. Porturile Galați, Brăila și Giurgiu s'ă cele mai mari venituri din acăstă tacsă; în celă d'ântăi s'a percepută în 1874 suma de 328,611 lei; în ală douilea 242,500 lei și în ală treilea 209,142 lei. Porturile din Ialomița, afară de Călărași, raportăză uă sumă forte neînsemnată.

În interiorul țerei piețele cele mai însemnate de comerți suntă Bucuresci, Iași, Ploesci, Botoșani și Craiova.

După celă din urmă recensimentă, principalele năstre piețe de comerți, avău populațiunea următore :

Bucuresci	121,754	locuitori
Iași	90,236	»
Botoșani	37,594	»
Galați	36,107	»
Ploesci	26,468	»
Brăila	25,767	»
Craiova	21,521	»

Fără îndouială că în intervalulă de patru-spre-dece ani populațiunea acestoră orașe a sporită celă puțină cu a patra parte.

În piețele cele mari de comerți se află reședința mai multoră societăți financiare și industriale despre care suntemă datoră a dice câte-va cuvinte.

De abia suntă câți-va ani de cândă spiritulă de aso-

creațiune s'a îndreptat în țera noastră către creațiunile financiare și industriale. Acesta nu trebuie să surprindă pe nimeni. Sunt statură cărora împrejurările politice și sociale nu le-au stat împotriva cum au stat țerei noastre și cu toate acestea în această privință nu sunt mult mai înaintate de cât noi. Se vede că progresul în instituțiunile economice, ca și în oricare altă ramură de activitate socială, nu se poate comanda; are legile sale în virtutea cărora se naște și se dezvoltă când condițiunile îi sunt favorabile. În totu casul astăzi când pare că ne-am convins cu toți că asociațiunile financiare și industriale sunt o necesitate de viață pentru prosperitatea noastră economică, suntem dator să ne punem toate silințele pentru a face ca agricultura, industria și comerțul național să se folosească de puterea creditului, făcându în același timp să fructifice cele mai mici economii. Sunt economii în țera noastră mai mult de cât am crede. Românul din firea sa este strângător; caută ca din ceea ce câștigă să puie la o parte o sumă ori cât ar fi de mică. În lipsă de instituțiuni serioase care să strângă aceste economii, posesorii lor au fost nevoiți a le încredința adesea aceloră miserabili, care usurpându numele de oameni onestii, au ruinat familii întregi. Este timp de a face apel și la capitalurile cele mici, la economiile veduvei, ale cultivatorului și ale meseriașului; este timp ca asociațiuni serioase să convingă pe români că economia este o virtute. Incercările făcute pînă astăzi, ori-cât ar fi de mărginite, totuși pot să ne încredințeze că instituțiunile de credit prind rădăcini în pământul mănos al României.

Intre societățile financiare fondate în acești din urmă ani, trei atragū mai cu osebire atențiunea; acestea sunt *Societatea financiară a României*, *Societatea de asigurare Dacia* și *Creditulū fondiarū*. Câte trei aceste instituțiuni aū mersū dezvoltându-se, inspirându în același timpū increderea care este temeiulū orī-cării asociațiunii serioase.

Ca societăți de creditū popularū cunoscemū pînă astăzi *Societatea Economia* din Bucuresci și trei asemenea societăți în Iași, Piatra și Râmnicu-Sărati. *Societatea Economia* din Bucuresci este cea d'ânteiū asociațiune de creditū popularū fondată în România. Creațiunea sa datează de la 1870. După oă periódă de cinci ani a ajunsū să numere peste 700 societari. Statutele sale aū servitū de tipū pentru înființarea celorl-alte societăți de felulū acesta.

Societatea Colonială din Bolgradū, fondată cu scopū de a înlesni capitalulū agriculturii și industriei locale, este asemenea oă instituțiune care aduce serviciurī însemnate. Esistă negreșitū și alte asociațiuni, însă care prin caracterulū lorū cu totū privatū și sfera de acțiune forțe limitată, ne suntū necunoscute.

XIV

Consumațiunea. — Diferite produse consumate. — Produse din țară. —
Produse străine. — Valoarea obiectelor consumate.

Suma de obiecte consumate într'ua țară, atât pentru alimentațiune cât și pentru întâmpinarea altor trebuințe, este un element din cele mai sigure pentru a judeca despre starea economică și socială a locuitorilor. În adevăr, este admis în Economia publică că, cu câtă uă țară este mai înaintată în civilizațiune cu atâtă traiul populațiunii este mai bun, trebuințele corpului și al spiritului sunt satisfăcute într'ua proporțiune mai mare.

Ținându sémă de provenința obiectelor consumate în țera noastră, le vom împărți în două divisiuni principale :
1. *Productele din țară*; 2. *Productele străine*.

1. — PRODUCTE DIN TĒRA

Cereale. — Cerealele suntă basa alimentațiunii năstre. Locuitorii din orașe consuméză mai multă pâne de grău; iară țeranii mămelligă de porumb și de mei. Mămelliga de mei se consumă în câte-va județe de pe marginea Dunării. Suntă localități unde se face pâne de secară. În anii cândă porumbul este scump, țeranii facă mămelligă de făină de orz.

Cantitățile de diferite cereale consumate în anii de mijlocu sunt :

Grâu.	712,000 kile	50,074,074 lei
Porumbü. . . .	1,657,500 »	67,527,777 »
Meiü.	356,383 »	9,239,599 »
Totalü. . . .	<u>2,725,883 kile;</u>	<u>126,841,450 lei</u>

Secara, ordulü și ovözulü se întrebuințază pentru consumațiunea vitelorü și pentru fabricațiunii în proporțiunile următóre :

Secară	306,841 kile	13,637,377 lei
Ordü și ovözü. .	1,236,847 »	41,228,233 »
Totalü. . . .	<u>1,543,688 kile</u>	<u>54,865,610 lei</u>

Numărulü sufletelorü din totă țera fiindü 4,424,961, iară suma kilelorü de cereale consumate 2,725,883, rezultă că consumațiunea pe individü este de 246 oca și uă fracțiune, sau aproape trei ectoltri și jumătate de cereale.

Carne. — Se întrebuințază pentru consumațiunea locală vitele următóre :

Bouï.	104,424	7,735,111 lei
Vaci.	148,155	6,584,666 »
Bivolï.	3,042	225,333 »
Viteï	10,038	223,066 »
Oï.	303,808	4,500,859 »
Miei și iedï	576,803	2,563,568 »
Capre	105,651	1,565,200 »
Porci.	351,136	10,404,770 »
Pasëri.	6,000,000	4,444,444 »
Pesce (oc.)	20,000,000	7,407,407 »
Totalü. . . .		<u>45,654,424 lei</u>

Din aceste vite s'a consumat în comunele urbane pentru suma de 17,127,519 lei și în cele rurale pentru 28,536,905 lei.

În raportul cu numărul sufletelor s'a cheltuit 10 lei de individ și pe an, ceea ce reprezintă valoarea aprocsimativă a 18 ocale carne.

Este de notat că cea mai multă carne se consumă în orașe, țărani nostri gătesc carne numai la sărbători, și obișnuit se nutresc cu pește sărat, ouă, lăpturi, pastramă și legumi.

Legumii. — Este foarte anevoie să se constate cătățimea de legumi consumate într'na țară, căci, în sate mai cu sémă, fie-care are grădina sa; cu toate acestea, iată constatările ce s'a putut face :

Fasole, linte, bobu.	13,000,000 ocale	2,370,370 lei
Cartofi.	9,247,943 »	428,123 »
Totalu. . .	22,247,943 ocale	2,798,493 lei

Sare. — S'a consumat în totă țera în timp de un an 14,608,770 ocale, care valorează 2,705,331 lei. Consumațiunea individuală revine la 3 ocale și 120 dramuri.

Băuturi. — Băuturile obișnuite în țară sunt vinul și rachiul; în orașele mari a început să se consume și bere. Din băuturile produse în țară s'a consumat de către locuitori :

Vin	4,108,704 vedre	9,130,453 lei
Rachiu de cereale .	654,865 »	7,276,277 »
Rachiu de prune. .	6,969,365 »	20,649,970 »
Totalu. . .	11,732,934 vedre	37,056,700 lei

Raportându-ne la cifra populațiunei, aflăm că consumațiunea individuală este de 9 $\frac{1}{4}$ ocale vin și 17 $\frac{1}{2}$ ocale rachiū. Se consumă rachiū mult; însă trebuie notat că țuica este un rachiū foarte slab; asemenea și rachiul de bucate amestecat cu apă și debitat sub numele de *basamacii*. În totu casul cantitatea de rachiū consumat în țără sporesce pe fie-care an; această sporire este uă adevărată nenorocire din punctul de vedere al igienei. Călătorii deprinși a observa aū putut constata că populațiunea perde foarte mult din calitățile sale fizice și morale în toate localitățile unde se consumă băuturi spirtose în cātățimi mari. Basamacul, invențiune diabolică, a devenit un flagel pentru sănătatea populațiunei.

Tutună. — În 1863 când cultura tutunului era încă liberă, s'a consumat 1,130,310 ocale tutun, ceea ce face una litră de individ. Valoarea acestei cantități s'a estimat 2,093,166 lei.

Combustibili. — Cătățimea de lemne și alte substanțe combustibile ce se consumă în țără, este anevoic de constatat; în adevăr, țărani aduc lemne de la pădure cu carul, crăci, buturugi fără ca să se constate de către cine-va cuantitatea. În totu casul comisiunile estimative aū constatat că s'a consumat în totă țără 2,589,926 stânjini lemne și 1,720,600 ocale cărbuni valorându în total 101,875,525 lei, iară în parte 101,811,800 lei lemnele și 63,725 lei cărbunii.

În județele unde lipsesc pădurile precum sunt Ialomița, Brăila și altele, se arde tizic, adică gunoi vechi care se debitează în formă de cărămidă și se uscă vara.

Materii textile. — Plantele textile cultivate în România sunt inul și cânepa. Cătățimele consumate sunt :

Cânepă	1,626,761 ocale	1,205,008 lei
Inul	633,000	370,000
Lână	1,000,000	1,481,481
Totalul	3,259.761 ocale	3,056,489 lei

Au fost un timp când se cultiva mai mult inul și cânepă, pentru că totă populațiunea rurală purta pânțeturile țesute în casă din aceste două textile. De la introducerea pânzei de bumbac cultura plantelor textile a scăzut. Consumațiunea bumbacului se urcă la suma de 3,356,063 lei.

Nutreturi. — Comisiunile statistice au constatat că se consumă 1,838,800 care de măsură de fână valorându 27,241,481 lei. Ne îndoiim foarte mult despre esactitatea acestor cifre, și acesta cu atât mai mult că sunt foarte anevoie de constatat.

2. — PRODUCTE STRAINE

În lipsă de industrie indigenă este foarte natural să importăm din străinătate majoritatea obiectelor fabricate.

După constatările făcute s'a importat anul de mijloc, obiectele următoare :

A. — Obiecte de consumațiune

Animale	421,969 lei
Fructe	3,247,301
Aromate	215,824

Semințe	83,304
Tutunū	1,573,210
Medicamente.	347,057
Băuturi spirtoase	717,353
Articole coloniale	5,019,094
Totalū	<u>11,624,112 lei</u>

B. — Obiecte trebuitoare industriei

Pei	2,263,693 lei
Plante.	92,283
Bumbacū	3,356,063
Minerale.	251,767
Metale	2,887,525
Văpseli	275,114
Articole diverse	141,240
Totalū	<u>9,267,685 lei</u>

C. — Obiecte fabricate

Pei	2,180,260 lei
Materii de metase.	3,255,274
Materii de lână	5,424,848
Materii de ață și bumbacū	10,984,504
Vestimente	4,397,052
Cărtie și cartonū	898,646
Mobile	551,712
Trăsuri	1,035,258
Instrumente	204,325
Mașini	2,104,525
Bijuterie	558,849
Sticlărie.	1,473,702
Ferărie și alămnărie	3,436,968
Articole diverse.	2,705,144
Totalū	<u>38,211,047 lei</u>

406,68

018,574. *D. — Materii animale*

Animale diferite	4,113,759 lei
Produce de animale	113,835
Fabricație de produse animale	3,048,439
Totalu	<u>7,276,033 lei</u>

E. — Materii vegetale

Cereale	2,165,240 lei
Săminte diverse	165,295
Fabricațiuni din săminte	384,432
Legumi	276,868
Fructe	115,224
Fabricațiuni din fructe	184,772
Lemnărie	521,294
Fabricate din lemne	254,838
Totalu	<u>4,066,963 lei</u>

F. — Materii minerale

Minerale	85,854 lei
Fabricate din minerale	253,220
Totalu	<u>339,074 lei</u>

Recapitulându valorile diferitelor produse consumate
afămă că s'a consumat.

Produce din țară pentru	407,544,732 lei
Produce străine pentru	70,784,914 —
Totalu	<u>478,329,646</u>

La acestu totalu se pôte adăoga încă uă pătrime pen-
tru produsele consumate și neconstatate.

XV

Organizațiunea politică și economică a României.—Administrațiunea.—
Invățământul public. — Stabilimente de bine-facere.

Guvernul României este constituțional, și puterile se exercită în virtutea Constituțiunei votată de Adunarea națională și sancționată de Domnitor în iuniu 1866. Constituțiunea garantează românilor egalitatea înaintea legii și libertatea de conștiință, a instrucțiunii, a presei și a întrunirilor.

Puterea legiuitoare aparține Domnitorului și reprezentațiunei naționale, compusă din Senat și Adunarea deputaților.

Persóna Domnitorului este inviolabilă; ministrii săi sunt răspunzători către sine și către reprezentațiunea națională.

Legile sunt pregătite de către diferitele departamente ministeriale, discutate în consiliul ministrilor și apoi înaintate printr'un mesagiu domnesc în deliberațiunea corpurilor legiuitoare.

Regulamentele de administrațiune publică sunt elaborate în Ministerele respective; supuse la cercetarea Consiliului ministrilor și apoi decretate de către Domn.

Budgetele se votază numai de către Adunarea deputaților și se supună sancțiunii Domnitorului.

Administrațiunea se exercită de către diferitele departamente ministeriale care sunt următoarele : Ministerul de interne, Ministerul financelor, Ministerul cultelor și învățămîntului public, Ministerul de resbelu, Ministerul agriculturii, comerțului și lucrărilor publice, Ministerul de esterne.

Fie-care județ este administrat de un prefect; fie-care plasă de un sub-prefect și fie-care comună de un primar.

Tot județul are un consiliu general și totă comuna un consiliu municipal.

Diferitele ramuri de serviciu care se raportează la producțiunea și la circulațiunea avuției sunt mai cu seamă în atribuțiunile Ministerului agriculturii, comerțului și lucrărilor publice. Cu toate acestea, alte servicii analoge depind și de alte ministere; astu-felu serviciul statistice generale a României este în atribuțiunile Ministerului de interne; serviciul salinelor, fabricațiunea monetelor, depind de ministerul financelor; administrațiunea pădurilor și a domeniilor statului sunt în atribuțiunile unei administrațiuni speciale. Cele-l-alte departamente ministeriale contribuiesc și densesle într'unu modu directu sau indirectu la producțiunea națională.

Învățămîntulu publicu, basa fundamentală a orî-cărî prosperității, merge progresându în România. În comparațiune cu starea de înapoiere în care se afla instrucțiunea publică pînă mai acumu trei-deci de ani, putemu să ne felicităm de rezultatele ce amu dobânditu. Negreșitu

că s'arū fi pututū face mai multū; însă nu trebuie să ne scape din vedere că pînă mai de ună-đi nu eramū stăpînî nici pe scólele nóstre. Uă priveghiere ascunsă; uă influință ocultă, paralisa mai tóte încercările ce se făcēu pentru a lumina némulū románescū. Nu suntū de cātū patru-deci și cinci de anī de cāndū fanarioțīl spunēu, cui voia să-și asculte, că sciințele nu se potū preda în limba romānă. Astă-đi cāndū nu mai întēpināmū nici-uă pedică; cāndū suntemū domnī în țēra nóstră, dacā nu vomū da tótă impulsivnea ce merită respēndirei luminelorū, vina va fi a nóstră.

Invēțāmēntul superiorū este predatū în douē Universitāți, una în Bucuresci și alta în Iași. Universitatea din Bucuresci este compusă din patru facultāți, și a nume : Facultatea de dreptū, facultatea de litere, facultatea de sciințe și facultatea de medicină. Douē scóli speciale, scóla de farmacie și aceea de veterinărie suntū alipite pe lingă cea din urmă facultate.

Universitatea din Iași cuprinde trei facultāți, și a nume : facultatea de dreptū, facultatea de sciințe și facultatea de litere.

La finele anului scolarū 1872-1873 se aflaū în Universitatea din Bucuresci 304 studenți, din care 143 la facultatea de dreptū, 14 la facultatea de litere, 23 la facultatea de sciințe și 124 la facultatea de medicină. Scóla de farmacie era urmată de 91 elevi și scóla veterinărie de 22 elevi.

La aceeași epocă Universitatea din Iași avea 155 studenți, din care 90 la facultatea de dreptū, 36 la facultatea de sciințe și 29 la facultatea de litere.

en La ambele Universități cursurile erau încredințate la 161 profesori.

6) Caută să mărturisim că numărul studenților este prea mic, mai cu seamă la facultățile de litere și științe.

7) Causa nu poate fi alta de câtă puțină înbrăcișare ce s'a acordat junilor care au înbrăcișat aceste specialități.

8) Invățământul secundar este reprezentat prin patru-spre-dece gimnasil, șapte licee, opt seminarii, trei scóle centrale de fete și trei esternate secundare de fete.

9) Gimnasiile se află trei în Bucuresci, două în Iași, și câte unu în orașele Pitești, Bacău, Buzău, Galați, Piatra, Ploesti, Focșani, Fălticeni și Giurgiu.

10) Licee se află două în Bucuresci și câte unu în Iași, Botoșani, Craiova, Bórlad și Bólgad.

11) Câte unu seminaru se află în Bucuresci, Iași, Curtea-de-Argeș, Buzău, Huși, Ismail, Roman, și Rómnicu.

12) Scóle centrale de fete există câte una în Bucuresci, Iași și Craiova; iară esternate secundare de fete în Bucuresci, Iași și Brăila.

13) În toate gimnasiile din țără se află 1,145 elevi; în licee 1,734, în seminarii 2,038, în scólele centrale de fete 291 eleve și în esternatele secundare 185; preste totu 5,393 elevi. Diferitele cursuri erau predate în toate instituțiunile de invățământu secundar de către 303 profesori și 14 profesóre, dintre care 86 la gimnasil, și 113 la licee, 83 la seminarii, 24 la scólele centrale de fete și 13 la esternatele secundare.

14) Invățământul primar din comunele rurale se predă în 1891 scóle pentru băeți și 84 scóle pentru fete. Din aceste scóle 1707 scóle de băeți și 63 de fete erau în-

treținute de guvernă; 176 scóle de băeți și 22 de fete; întreținute de comune și numai 8 scóle de băeți erau întreținute de particulari.

Pentru scólele de băeți erau 1831 învățători și pentru acele de fete 78 învățătore.

Populațiunea scólelor primare rurale se compunea din 55,982 individe, din care 51,727 băeți și 4258 de fete, ceea ce face, termenă međiă, 1567 elevi și 129 de fete pentru fie-care județ.

Numărul scólelor din fie-care județ variază între 20 și 154; iară numărul elevilor de la 508 pînă la 3419. În scólele din județul Doljiu se află cei mai mulți elevi, și cei mai puțini în Putna:

Scólele primare urbane se află în totă țera 136 pentru băeți și 110 pentru fete. Guvernul întreținea 122 scóle de băeți și 102 pentru fete; iară comunele numai 14 scóle de băeți și 8 de fete. În toate aceste scóle funcționa 355 institutori și 216 institutore.

Populațiunea scolară se compunea din 18,682 băeți și 7478 fete.

Pentru a forma învățători există șapte scóle normale primare, din care două în Bucuresci, și câte una în Iași, Ploesci, Focșani, Craiova, Tergu-Jiu și Bêrladă. Personalul învățătoră se compunea din 66 profesori; iară populațiunea scolară se urca la 367 elevi.

Învățământul militară se predă în două scóle speciale, una la Iași, alta la Bucuresci.

Învățământul profesională are patru scóle de comerț; în Bucuresci, Galați, Brăila și Ismailă cu 29 profesori și uă populațiune de 302 elevi; — trei scóle de meserii

în Bucuresci, Iași și Craiova cu 24 profesori și maestri și 114 elevi; — o școală tehnică pentru construcțiunile agricole în Iași cu 50 elevi.

Pentru învățământul agricol și silvic se află școala de agricultură și silvicultură de la Ferăstreu, compusă din trei secțiuni și anume : Secțiunea de agricultură și silvicultură cu 60 elevi ; secțiunea mecanică cu 50 elevi și secțiunea de orticultură cu 15 elevi. Personalul învățător se compune din șese-spre-dece profesori, șefi de serviciu și maestri.

Pentru muzică avem două școli la Bucuresci și Iași cu 78 elevi cu 16 profesori. Belele-arte se învață în două școli speciale așezate în aceleși orașe avându nouă profesori și 52 elevi.

Profesiunea de inginer se învață în școala de poduri și șosele din Bucuresci, instituțiune creată de curându și plină de viitor.

Afară de școlile întreținute cu spesele statului se mai află în totă țera 180 școli private din care 103 școli de băieți și 77 școli de fete, cu un personal învățător compus din 569 profesori și 286 profesore. Populațiunea scolară a acestor școli era de 5973 băieți și 3905 fete.

Unele județe, precum sunt Prahova și Buzeul, au fondat școli de meserii; altele sunt pe cale de a înființa asemenea instituțiuni.

Eforia spitalelor civile din Bucuresci, întâia dintre instituțiunile filantropice din România, întreține două școli : Asilul Elena, fondat de principesa Elena pentru crescerea și învățătura fetelor fără mijloce, și Orfelinatul de băieți din Panteleimon fondat de Eforie.

Administrațiunea fundațiunei Dómnei Bălașa din Bucuresci întreține asemenea uă scólă primară.

Stabilimentele de bine-facere, și în specială spitalele, suntă întreținute de Stată, de Eforia spitaleloră civile din Bucuresci, de Epitropia Sântului-Spiridon din Iași, de administrațiunea principesei Brâncovénu în Bucuresci, și de județe. Termină mediū se îngrijesce anuală peste 40 mił bolnavi în tóte spitalele din țeră și se daă medicamente gratuită la unū numărū egalū de bolnavi.

Sarcina Statului a fostū fórte multū ușurată în ceea ce privesce spitalele prin donațiunile făcute cu atăta liberalitate de către fondatoriī aședăminteloră de bine-facere menționare mai susū.

Pentru întēmpinarea trebuințeloră celoră lipsiți de miđlóce se află în Bucuresci societatea de bine-facere Elisabeta-Dómna pusă sub patronagiulū Măriei Sale Dómnei. Diferite asociațiuni private ușurează pre câtū le stă în putință suferințele nenorociților.

Avuțiī din trecutū și aceia care, de și cu avere modestă, aū fostū inspirați de simțiminte filantropice, și-aū făcutū cu prisosū datoria către țeră; rămâne acumū ca urmașiī lorū să ne întărăscă în convicțiunea că simțimintele de bine-facere suntă ereditare în națiunea română; că nu s'a stinsū acea nobilă rasă de ómeni care 'și lăsa averile pentru a ușura suferințele aceloră dintre compatrioțiī lorū căroră favórea sórtei nu le-a zimbitū, saū care din felurite împrejurări aū cădutū în nenorocire.

XVI

Veniturile și cheltueele Statului. — Repartițiunea cheltueelor între diferitele Minister. — Veniturile. — Inpote direete și indirete.

Cheltueele necesitate de către serviciile publice sunt înteminate prin diferite venituri, adunate cele mai multe sub forma de impote. În 1875 cheltueele Statului s'a ureatâ la 97,149,551 lei, împârțiti între diferitele Minister : după cum urmază :

Consiliul Ministerilor	44,048 lei
Ministeriul de Interne	7,749,149 »
» Esterne	724,017 »
» Justiție	3,896,832 »
» Culte și Instruc- țiune publică	8,729,929 »
Ministeriul de Resbelu	18,375,674 »
» Agricultură, com- merciu și lucrări publice . . .	5,100,356 »
Ministeriul de Finance	52,029,544 »
Fondă pentru deschidere de cre- dite suplimentare și estraordin.	1,000,000 »
Totalu	<u>97,149,551 »</u>

Acéstâ sumă repârțită între 4,500,000 locuitori re- vine la 21 lei 58 banî de fie-care individû. Trebuesce să.

se mai adauge la această sumă percepțiunile impuse de către județe și comune ca să se cunoască suma întrégă ce plătesce pentru impozitele publice fie-care individū.

Veniturile trebuincioase pentru a întem্পina aceste chiel-tueli suntū implinite prin douē feluri de impozite : impo-site directe și impozite indirecte. Impozitele directe care coprindū contribuțiunile numite personală, șosele, patente, fondiară, transmitere și licențe asupra bēturilorū spir-tōse, producū 29,082,017 lei.

Fie-care din aceste dări raportēzā specialū :

Contribuțiunea personală.	10,097,849
Șoselele	3,399,416
Patentele.	1,462,435
Contribuțiunea fondiară	6,059,316
Transmiterea	363,000
Licențe asupra bēturilorū spirtōse.	7,700,000

Impozitele indirecte, compuse din vămī, saline, bē-turi, tutunū, timbru și înregistrare, amenđi judiciare, producū 32,201,000, împărțite în modulū următorū :

Vămī	9,980,000
Saline.	5,000,000
Bēturī.	3,911,000
Tutunū (arenda monopolū)	8,010,000
Timbru și înregistrare.	5,000,000
Amenđi judiciare	150,000

In venitulū vămilorū drepturile de importū figurēzā pentru 7,800,000, și cele de esportū pentru 1,700,000. Salinele producū 3,400,000 din vinđarea sării pentru

consumațiunea internă și 1,500,000 din vîndarea sării pentru esportațiune. Salinele de mare de abia raportează 100,000 lei. Din arendarea băuturilor spirtose se încasează 3,900,000 lei.

Afară de aceste două isvóre mari de venit, Domeniile raportează 19,075,132 lei, dintre care 15,777,388 lei arendi de moși, 1,200,000 din păduri și 991,250 din domeniile Brăila, Giurgiu și Turnu.

Veniturile postelor, telegrafelor și alu calei ferate-Bucuresci-Giurgiu produc 3,500,000, și a nume : poste 1,300,000, telegrafele 1,200,000 și drumul de feră 1,000,000 lei.

Produsurile diverse aduc 4,833,454 lei; din această sumă 3 milioane se încasează din escendentul de venituri de la căile ferate concedate.

Bunurile vîndute raportează din rate 1,877,313 lei și 60,000 embaticuri și rescumpărări.

In fine, din venituri estraordinare se încasează suma de 812,500 lei.

Peste totu veniturile se urcă la 91,441,418 lei. Alăturându această cifră de aceea a cheltueleuru, rezultă unu deficitu de 5,708,133 lei.

Acum fiind-ca amu intratu în ore-care amēnunțe pentru venituri, gāndimū că este utilū a ne opri și asupra chieltueleuru fie-cāruia serviciu publicu.

Cheltuielile Ministerulu de interne se urcă la suma de 7,749,149 lei și suntu repărțite între diferitele ramuri de serviciu în modulū următoru :

Administrațiunea centrală	224,750 lei
Administrațiunea județeloru	1,917,176 »

Poliția Capitalei.	273,981	lei
Telegrafele și postele.	3,208,000	»
Penitenciarele	830,820	»
Serviciul sanitar.	603,790	»
Tipografia Statului și <i>Monitorul</i>	404,050	»
Cheltueli extraordinare.	286,581	»

Intre aceste servicii trei sunt care aduc venituri, adică telegrafele și postele, penitenciarele și tipografia cu *Monitorul*. Este de observat însă că nici una din aceste ramuri nu aduc beneficiuri.

Departamentul Afacerilor Străine costă 724,017, repartizată în modul următor :

Administrațiunea centrală	128,549	lei
Serviciul porturilor	41,647	»
Indemnisări de drum și altele.	15,000	»
Cheltuelile diplomatice.	150,000	»
Comisiunea internațională a Prutului	10,800	»
Agentele țerei în străinătate.	378,021	»

Ministerul Justiției cheltuește 3,896,832 lei pentru serviciile următoare :

Administrațiunea centrală	119,000	lei
Material general	164,000	»
Curtea de Casațiune	442,044	»
Curțile de Apel.	813,324	»
Tribunalele.	1,997,964	»
Judecătoriile de ocôle și plăși	360,500	»

Pentru Ministeriul Cultelor și Instrucțiunii publice este alocată suma de 8,329,929 lei, din care se cheltuește

4,530,136 lei pentru instrucțiunea publică, 2,168,014 lei pentru culte, 1,320,669 lei pentru administrațiunea centrală și serviciul general al cultelor și instrucțiunii, și 311,010 pentru serviciul extraordinar.

Alocațiunea scolelor este repartită cum urmează :

Scole comunale rurale	816,000 lei
» primare urbane.	1,343,856 »
» speciale.	377,685 »
» secundare de fete.	207,180 »
Licee și gimnasie.	759,071 »
Seminariile.	422,501 »
Universitățile.	422,798 »
Stabilimente și deposite de cultură	90,926 »
Arhivele Statului	56,711 »
Teatrele.	93,408 »

Deosebitele ramuri ale serviciului cultelor sunt împărțite în proporțiunile următoare :

Eparchiele.	417,974
Chinoviile de monachi și monache.	986,856
Monastirele	101,276
Bisericele	661,908

Aruncându-ne privirea asupra distribuțiunii acestui buget, nu ne putem opri de a observa că învățământul primar rural este foarte puțin încurajat. Mica sumă de 816,000 lei se împărțesc între 2000 de învățători, dintre care 400 primesc câte 600 lei pe an iară 1600 numai câte 360. În același timp pentru învățământul primar din orașe se alocă o sumă aproape

îndouită. Nu este nimic de ăisă; ară trebui să se aloce și mai mult; dară ne putem face întrebarea : pentru ce ore orașele să fie mai favorisate de câtă satele? Acăsta este uă nedreptate cu atătă mai mare cu câtă populațiu-nea rurală formăză cele trei pătrimi din populațiu-nea Romăniei; că suma cea mare a impositeloră se plătesce de către agricultură.

Învățămăntulă profesională, represintată printr' uă singură scólă de meseri și două scóle de comerț, este slabă împărțit; în adevăr, de abia i se dă 98 miă lei. Uă sumă atătă de mică pentru învățămăntulă de care se simte atăta nevoie în țera năstră, dovedesce puțină prevedere, puțină îngrijire pentru progresulă tecnică ală țerei.

Cheltuelile Ministerulă de resbelă se urcă la suma de 18,275,674 lei. Din acăstia aprăpe șapte milióne se cheltuescă pentru soldă și accesorii, 4,709,385 pentru armata teritorială; 1,169,145 pentru echipamentă și îmbrăcăminte și 352,121 pentru scoli.

Celă mai importantă din punctulă de vedere ală dezvoltării economice, Ministerulă agriculturii, comerțului și lucrărilor publice nu are de câtă 5,100,356, din care 3,479,136 pentru budgetulă ordinară și 1,621,220 pentru budgetulă estraordinară.

Budgetulă ordinară este împărțită între diferitele ramuri de serviciu în modulă următoră :

Administrațiu-nea centrală	207,660 lei
Serviciulă esterioră de poduri și șosele.	329,500 »
Transportă și diurne	70,000 »
Serviciulă de controlă și poliția căi- loră ferate	155,232 »

Studii	5,000 lei
Serviciul de agricultură și industrie.	192,140 »
Stipendii pentru studii în străinătate.	14,740 »
Lucrări publice în orașe și subven- țiuni municipale	218,555 »
Intreținerea căilor naționale.	1,571,000 »
Exploatarea în regie a calei ferate București-Giurgiu	700,000 »
Lucrări de apărare contra inundațiilor. nilor.	9,730 »
Cheltuieli diverse	5,579 »

Budgetul extraordinar este consacrat pentru lucrări de poduri și șosele contractate pe căile naționale cum și pentru lucrări a se înființa din nou.

Lucrările publice totu sunt împărțite mai cu dărnicie; însă agricultura, comerțul și industria sunt ca și uitate. În adevăr, trebuie observat că din mica sumă de 192 mii lei, 180 mii lei se cheltuiesc pentru învățământul profesional, adică pentru școala centrală de agricultură și silvicultură de la Ferăstru și pentru școala tehnică din Iași. Aceste două școli sunt bine împărțite; însă ce se poate face cu 10 mii lei pentru încurajarea agriculturii și industriei! Pentru respectul ce datorim agriculturii și industriei naționale ar fi de dorit ca și această sumuliță să se ștergă.

S'a alocat pentru Ministeriul Finanelor suma de 52,029,544, împărțită între serviciurile dependente de acest departament după cum urmează :

Datoria publică.	43,867,461 lei
Lista civilă, dotațiunile și cheltuielile puterilor legiuitoare.	1,787,462 »

Curtea de Compturi.	301,955 lei
Serviciul general al Finanelor.	2,009,295 »
Administrațiunea Domeniilor și pădurilor statului	2,053,398 »
Cheltuieli de regie, de percepțiune și exploatarea veniturilor pu- bliche.	1,660,472 »
Cheltuieli de ordine.	14,500 »
Cheltuieli extraordinare pentru es- ploatarea veniturilor publice	335,000 »

Din suma alocată datoriei publice se plătesc peste 25 milioane pentru anuități și procente garantate căilor ferate; 8 milioane fonduri pentru dobânzi și amortismentul la împrumutul de 78 milioane al obligațiilor domeniiale.

Administrațiunea domeniilor cheltuiesc pentru personalul serviciului esterior 1,127,198 lei, din care 373,200 numai pentru retribuțiunea advocaților.

Cu toate că domeniile raportează 25 milioane arendă, nu se vede figurându în bugetul nici o sumă destinată pentru ameliorațiunea bunurilor. Fie-ne ertat să spunem că, a încasa un venit atât de mare și a nu sacrifica un ban pentru a face să sporască acest venit, nu este a administra economic.

VIITORULU

Ne-amü silitü, pre câtü ne-a fostü cu putință, a pre-sinta în capitolele precedente unü tabloü de puterile economice ale țerei nôstre. Lectorulü a pututü să se convingă că România însușese tôte elementele primordiale pentru a deveni economicesece unü statü de frunte. Cu uă întindere teritorială de apröpe 25 miliöne pogóne; cu uă climă priinciosă pentru tôte plantele și animalele care aü inavutitü agricultura europénă; cu unü päméntü din cele mai fertile și mai favorabilü dispuse pentru agricultură; cu ape abundente; cu uă populațiune de 5 miliöne, inteligentă și laboriósă, de uă potrivă aplicată la agricultură, industrie și comerciü, inzestrată cumü este cu atâtea condițiuni favorabile, ce lipsesece țerei nôstre pentru a deveni uă a doua Lombardie? Doué cualități : voința luminată și stăruința în alegerea scopului.

Alte staturü lipsite de cele mai multe din avantagele de care se bucură țera nôstră, aü ajunsü la celü mai înaltü gradü de prosperitate economică prin stăruința locuitorilorü respectivü. Muntósa Elveția; Olanda, pustiitá în atâtea rândurü de inundațiuni; Belgia cu päméntulü săracü și îngustü; Danimarca, uă bucată de päméntü, din care prea puținü de ántáia cualitate; Suedia și Norvegia,

care au luptat și luptă contra asprimei climei și a sărăciei pământului; atâtea staturî mici din Germania așezate pe nisipuri sau pe locuri calcaroase; toate aceste staturî cu care se fălesce Europa economică, au ajuns la starea actuală de înflorire numai printr'ua muncă de totă ziua, printr'ua luptă contra tuturilor dificultăților, printr'ua stăruință și ua tenacitate inflexibile.

Și noi am lucrat; neobosiții noștri țărani au udat u de ajuns țerinele cu sudorile lor; meseriașii români au luptat în destul contra concurenței străine; comercianții au ținut pept rivalilor lor; însă împrejurări nenorocite, intrigî urzite pentru peirea noastră, ne-au pus pînă mai acum câți-va ani ua stavilă permanentă la toate încercările făcute pentru a pași înainte. Ua mână nevedută; un geniu rău al iubitei noastre țeri, ne-a închis într'ua mreją din care de abia am putut ieși. Astăzi când putem respira mai liber; când neperitorul popor român își adună puterile pentru a câștiga timpul perdut, reu voitorii noștri se înceacă a ne opri în acestu mântuitoru avântu către progresu. Aceia dintre noi care urmăresc cu totă atențiunea ce merită apucăturile reu-voitorilor noștri, s'au putut incredința că ori-ce încercare serioasă ce facem pe terenul economicu, întempină din parte-le unu obstacolū. Conduita lor se esplică; interesele lor le comandă ca să lucreze în sensul acesta. Care este însă datoria noastră în asemenea împrejurări? Datoria noastră de cetățeni români este de a ne pune la lucru cu totă activitatea de care suntem capabili; de a studia cu maturitate nevoile noastre economice; de a nu ține sēmă în întreprinderile noastre de câtū de interesele țerei noastre;

de a nu ceda, subū nici unū pretecestū, exigențilorū din afară în cestiunile economice de care depinde viitorulū nostru; în fine, de a urma pe aceeași cale care a condusū la fericire atâtea națiunī din Europa. Amăgitoriī de profesiune vorū lucra din tôte părțile ca să ne facă a ne abate din calea cea dréptă; se vorū sili a ne convinge că s'aū schimbatū vechile idei economice; că lumea de astăđi nu pôte trăi fără deplina libertate a comerțului internaționalū; că noi suntemū unū poporū agricolū, și ca atare să nu ne ocupămū de industrie; în fine, nu vorū cruța nici unū sacrificiū pentru a ne menține în stare de colonie; noi însă dacă voimū să esistămū și să ajungemū a face din România ună țeră înflorită, trebuie să fimū neinduplecați cândū vorū fi în cestiune interesele nōstre. Ast-felū, și numai astū-felū putemū spera ca în câtū-va timpū acéstă frumósă și cu atata abundență îndestrată țeră, să devie una din stemele cele mai prețioase ale coronei Europei; ca poporulū românū să și îndeplinéscă cu succesū misiunea ce are pe acestū pămēntū.

TABLA DE MATERIE

	<u>Pagina</u>
PREFATIA	vij
INTRODUCȚIUNE	ix
I. — Teritoriul. — Pozițiune geografică. — Limite. — Întindere. — Munți — Rîuri. — Lacuri. — Divisiunea administrativă.	1
II. — Populațiune. — Ochire economică. — Naționalitatea și limba. — Numărul și sporirea populațiunii. — Populațiunea după sexsă, — după profesiuni, — după religione — Mișcarea populațiunii.	10
III. — Clima. — Clima României. — Meteorologia. — Regiunile climatice și agricole. — Accidente climatice.	26
IV. — Productele naturale ale pămîntului. — Animale. — Păsări. — Amfibii. — Pesci. — Plante. — Formațiunea geologică. — Minerale. — Ape minerale. — Metale.	35
V. — Agricultura. — Ochire economică. — Întinderea teritoriului cultivat. — Întinderea proprietății. — Improprietărirea țeranilor după legea din 1864. — Valoarea venală și valoarea locativă a pămîntului	59
VI. — Sistemele de cultură. — Sistemele de cultură care există în România. — Asolamentele și rotațiunile. — Repărțirea culturilor. — Producțiunea medie a plantelor cultivate. — Productul brut allă agriculturii române. — Puterile lucrătoare în agricultură.	75
VII. — Animalele domestice. — Folosul vitelor pentru agricultură. — Cai. — Asini. — Catări. — Vite cornute seă vite albe. — Oii și capre. — Porci. — Păsări. — Albine. — Gândaci de mătase.	89
VIII. — Pădurile. — Suprafața. — Distribuțiune. — Speciile de arbori. — Producțiune. — Industrii forestiere. — Fenețe	

și păsciunii. — Intinderea. — Fănețele și păsciunile de câmpie, de coline și de munte	109
IX. — Culturile. — Cereale. — Intinderea cultivată. — Grâu. — Secară. — Orđ. — Ovės. — Mei. — Porumb. — Rișă. — Alte plante cultivate. — Legumi. — Grădini de legumi. — Legumile cultivate. — Pomii roditori	120
X. — Viile. — Ochire economică. — Distribuțiunea viilor în România. — Dělurile renumite. — Varietăți de struguri. — Produțiunea vinurilor. — Obrații și liveđile de Pruni și alți pomii roditori.	130
XI. — Industria. — Ochire economică. — Populațiunea industrială. — Industrii derivate din vegetale. — Industrii derivate din produse animale. — Industrii derivate din minerale.	136
XII. — Căile de comunicațiune. — Șosele naționale, județiane și vicinale. — Drumurile de fer. — Posta și telegraful.	158
XIII. — Comerțul. — Ochire economică. — Comerțul interior. — Comerțul exterior. — Esportațiunile și importațiunile. — Specificarea obiectelor din care se compune comerțul exterior; repartițiune după provenință	178
XIV. — Navigațiunea comercială a Dunării. — Bastimentele intrate și eșite în principalele porturi ale țerei. — Capacitatea în tone a acestor bastimente. — Piețele de comerț. — Porturile și piețele de comerț din intrul țerei. — Instituțiuni financiare și industriale.	195
XV. — Consumațiunea. — Diferite produse consumate. — Produse din țără. — Produse străine. — Valoarea obiectelor consumate	205
XVI. — Organizațiunea politică și economică a Romăniei. — Administrațiunea. — Invățământul public. — Stabilimente de bine-facere	212
XVII. — Veniturile și cheltuelile Statului. — Repartițiunea cheltuelilor între diferitele Ministere. — Veniturile. — Impozite directe și indirecte	219
VIITORUL	227

Pretul 5 lei noui